150

70s

1-+1.75

150

705

1-+ 1.25

DEN HVIDE HEST

GABRIEL SCOTT

DEN HVIDE HEST

KRISTIANIA
AKTIESELSKABET BIGLERS FORLAG

S. & JUL SØRENSENS BOGTRYKKERI 1897

«Min skat vil du med mig ride?
Mit liv, vil du med mig gaa?
Min deilighed, vil du mig vise,
hvor rødest roserne staa?»

«Og om jeg vilde dig vise,
hvor rødest roserne staa:
Min fader vil paa mig skjænde,
min moder hun vilde mig slaa.» —

«Din fader skal ikke skjænde!
Din moder skal ikke slaa!
Alle de røde roser
dem se vi slet ikke paa!»

Gammel-hollandsk folkevise ved *Thor Lange.*

FØRSTE BOG

1.

En mil ude i havet ligger Hjeiløen. Fiskere og lodser omkring kalder den altid Hjeilen, hvilket er det danske navn paa heiloen. Dette skal komme af, at de første mennesker, som slog sig ned derude, efter sigende var nogle danske rømlinge, der, efter at have forladt sit skib en mørk nat, to døgn senere rendte storbaaden iknas paa den øs udside, de siden døbte Hjeiløen, efter den mængde heilofugl, de skulde seet der.

Hvordan det senere gik med de rømte danske — om de efter dette blev boende derude, gifted sig og stifted familie — derom ved ingen noget sikkert at fortælle; kun saameget kan ialtfald staa til troende, at omtrent samtidig med, hvad ovenfor er berettet, slog en del fiskere og bondemænd sig ned derude, og at enkelte gamle folk, der endnu lever, paastaar sig paa fædrene side at nedstamme fra danske.

Folket derude er godt likt af alle omkring; de har ord for at være venlige med hjærtet paa

rette sted — kloge mennesker, der tænker meget. Alle i omegnen ser op til dem, som man gjør til folk, der har dyb erfaring; der er noget vist gammelklogt over dem helt fra ungdommen af. De er de mest anseede i sin kreds — kanske bidrager de sælsomme frasagn, ældre mennesker deromkring kan fortælle om disse folks tidligere slægt, ogsaa sit hertil. Thi før var Hjeiløen ikke den samme som nu: engang var menneskene derude underlige og skyggeagtige og sondred sig strengt ud fra alle andre; hvor lang tid der da var gaaet fra øens bebyggelse kan ikke med vished optegnes: tre hundrede aar og kanske fire — i det mindste havde folket der levet saamegen tid, at de ved at gifte sig indbyrdes snart sagt havde dannet en eneste stor familie.

Fra den tid er meget fortalt om Hjeiløfolket. Endnu kan mange fortælle den sørgmodige historie om Alvilde; endnu peges der paa den store sten, hvor gamle Klas saa den hvide hest; endnu vises stedet med brønden, hvor Jørgen dræbte Arent, den nat, denne fandt ham i Alvildes arme. Og paa Hovøens kirkegaard kan nu læses paa de sunkne kors alle disse navne, om hvilke de underlige sagn berettes: der hviler Alvilde og Arent side om side; der sover nu gamle Klas, den ulykkelige mand, der var sig selv til det sidste, der stamped mod brodden sterk i sin tro;

der ligger den kloge Gardia, lodsen Tørres, Palle Arentsen, Malene og Hovøens prest, den fredsæle, milde mand, forhenværende provst Aalholm.

Men over dem skygger nu som da de ældgamle lønnes kroner; midt blandt dem ruger Hovøens hvide murkirke, hvor de før samledes, alle disse, der nu sover i dens mægtige, værnende ly. Derinde er alt, som det dengang var: de brogede ornamenter, den røde baldakin og altertavlen, der ligner et opslaaet skab. Over prædikestolen hænger endnu den hvide due, og under loftet de kanonportede træmastere. Intet er forandret. Endnu staar kirkestolene der, hvor de engang sad og fyldte hvælvingen over sig med tungsindig salmesang, disse mennesker, der nu sover i muldet under kirkegaardens fløielsgrønne tæppe. —

I det følgende er nedtegnet historien om Hjeiløen og folket derude, væsentlig efter gamle, endnu levende menneskers overleveringer. Efter disse fremgaar det, at det første, man ved at fortælle om Hjeiløfolkene, er dette, at det lidt efter lidt var blevet skik og brug blandt dem, at ingen maatte gifte sig udenfor øen. Noget der ogsaa blev respekteret gjennem tiderne som en hellig lov og efterhaanden gik dem alle saa i blodet, at det at gifte sig med en fremmed maatte falde dem ligesaa unaturligt og vanskeligt som at antage en ny Gud istedetfor den gode, gamle.

Men hvem ved — det menneskelige hjærte er vanskeligt at ransage — hvem ved, om ikke en eller anden, hvis hjærte forlængst har holdt op at slaa, har maattet gjøre vold paa sig selv, har maattet døde og dræbe sit livs kjæreste tanke og lyseste minde, kun for ikke at støde an mod traditionen? Hvem ved, om ikke den kvindes taarer, der flød varme paa hendes bryllupsnat, ikke har gjældt hendes tabte jomfruelighed, men en kjær ven langt borte, ham hun aldrig maatte faa? Eller om han kanske har draget sig unda hendes kjærtegn, fordi han elsked en anden?

Og siden, naar blodets brand er slukket, naar begges sjæle er stivnet og størknet i den konstante form efter det konventionelle mønster, naar de begge danner nye led i den kjæde, hvis ringe de engang har ønsket at sprænge, saa gaar de begge omkring, vogtende, at ingen formaster sig at begjære nogen anden kvinde end den, ham tilkommer efter overleveringen. Disse to, der har været ægtefolk for Herren, spist ved samme bord, sovet i samme seng; kun aldrig — aldrig elsket hinanden.

Der blir en egen race af saadanne mennesker. Lidt efter lidt udviskes hver enkelts særpræg: en psykologisk analyse af et bestemt individ vilde, hvad de store træk angaar, passe saa nogenlunde paa dem alle. Og som det gaar med sjælen, gaar det ogsaa med legemet; thi begge dele er nøie

forenede, og hvis den ene af dem forandres, saa forandres ogsaa den anden. Saaledes ogsaa her. Hjeiløfolkene ligned hverandre allesammen. Alle nærmed sig mer eller mindre til typen: høie, slanktbyggede mennesker med lyst haar og blaa øine. Næsen var lang og svagt krummet. Ansigtet smalt med vek mund og hage. Dertil kom endnu en eiendommelighed, en mangel, som de fleste allerede havde, og som saagodtsom alle nyindtrædende øboere led under: de var tunghørte paa det høire øre og havde derfor et besynderligt kast eller vrid paa nakken, naar de blev talt til.

Af sindelag var de blide og stille, ingen heftighed eller lidenskab kunde spores i nogensomhelst retning. Ingen trang udadtil; snarere laa de som under trykket af en rolig resignation: er en først bleven til, saa faar en jo ogsaa leve livet ud. De langsomme, melankolske øine fyldtes pligtskyldigst med taarer, naar nogen døde, og lukkedes pligtskyldigst i, naar der skulde soves. Mændene sørged af samme grund for føden, og kvinderne fødte af samme grund sine børn, stille uden at jamre formeget, kun fordi det saa skulde være.

Thi det blir med saadanne mennesker som med planter og dyr, der lever i mørket. Blodet holder op at være rødt, de visner ligesom bort. Og af hvad der skulde syde og gjære som ung

vin mod solen og dagen, blir der kun som et minde tilbage. Det er nye, sterke kræfter, som mangler, friske pust udenfra; det er som disse mennesker gjensidigt tærer paa hinanden, saa livsgnisten ned gjennem slægten blir svagere og svagere....

Men mens Hjeiløfolket saaledes visned hen, laa Hjeilen, som den havde ligget i mange tusend aar yderst i havet lang og smal og brød veiret som en mægtig mur.

Af udseende minded dens form mest om ryggen af et gigantisk fabeldyr, der laa med næsen vendt sydvestover og den svagt bugtede kjæmpekrop strukket langt ud efter sig; kun dens hale var krummet, som i en sidste krampetrækning. Nu laa det umaadelige dyr forstenet og stille, mens havet fossed og skummed om dets sider, mens heilofuglen fløited henover dets døde ryg.

Langs øens midte drog sig et leie af rullesten, hvoraf ogsaa for det meste udsiden bestod; men mod indsiden gled brede, frugtbare marker sagte ud i sjøen, der smul og stille døsed mellem de mange skjær.

Egentlig skog fandtes ikke. Men som der gjerne pleier paa øer, groed alskens løvtræ og buskads omkring jorderne og langs det uhyre rullestensleie, ja enkelte steder havde høie, seige aske skudt frem midt ude i stendyngerne, sprængt

sig vei og stod nu gruppevis bortover, dannende smaa kjølige lunde. Det første, begyndende mostæppe spired frem paa stenene i disse trærs skygge, og nøisomme blomster bugted sig op fra hullerne: den slanke, guldgule torskemund, den giftige bulmeurt og den krybende kaprifolium med de hvidgule blomster, der krummer sig sammen som klør. Ellers fandtes ener og lyng i stor mængde, og om sommeren var alle fjeldsprækker langs stranden farvet af evighedsblomstens blod og den vilde nelliks sne. —

Naar efteraarsstormene stod paa, kasted havet kolossale masser af tang langt ind paa landet, hvor det meste blev liggende og gjøded marken; gjennem tidens løb var denne saa blevet fed og frugtbar og danned en fortrinlig havnegang for kreaturerne. Desuden blev der hvert aar kjørt mangfoldige hestelæs af den op til gaardene, hvor den, foruden at benyttes som foder, ogsaa blev anvendt som gjødning, som stop i madrasser og puder og ellers andet. —

Øens overflade var temmelig jævn og gled næsten overalt blødt ned i sjøen. Kun hist og her stak nogle nøgne, flade berg frem, og et sted laa en meget stor sten, et helt lidet fjeld, som sandsynligvis ved en eller anden naturkraft fjernt tilbage i tiden var placeret ovenpaa det største berg, hvor den laa som et afhugget, kjæmpemæssigt

troldhode. Stenen, der var af omtrent to mands høide, var øens høieste punkt. Den kunde ved hjælp af en stige møisommelig klatres op ad fra den ene side og benyttedes som udkiksted af bønderne.

Disses huse laa allesammen i en klynge paa indsiden og var bygget saaledes, at de alle vendte facaderne mod hinanden, idet de stod i en cirkelformet kreds, saa der blev som et torv mellem dem. Paa den maade luned de for hverandre og «stod for støiten» hver sin tørn, eftersom vinden var til; og blæse gjorde det meste delen af aaret.

Husene var naturligvis bygget det ene efter det andet med mange aars mellemrum; enkelte gamle var revet ned, og nye kommen istedet, og lidt efter lidt var ringen blevet fuld. To huse stod allerede udenfor den og danned ligesom begyndelsen paa en ny, og fra fjorden tog det hele sig paa afstand ud som en liden landsby.

Flere af husene var forsynet med en overbygget trappe lignende et slags veranda; derinde stod to bænke, og paa hver side var plantet smaa birketrær. Om kvelden sad de saa gjerne, gamlingerne, med piben i munden og prated over til hinanden, mens de mindste legte sig paa pladsen i midten. Og langsomt og stille gled ordene dem ud af munden; sindigt fremsatte de sine meninger og tanker om vind og veir, sindigt

spurgte de hinanden tilraads, og sindigt gav de hinanden svar, alt mens aftenen helded over havet.

Men aftenen derude er ikke som andetsteds. Stille følger den paa dagen. Ingen skingrende dampfløite og ingen værftsklokke melder, at den kommer. Som en rød, flammende rose gaar solen ned og farver sjøen som dunkel vin. Og ude i synsringens stribe gror mørket op som sælsomme kjæmpeblomster, der lidt efter lidt folder sine violette blade ud over al jordens rund. Al lyd dør hen; kun nede i stranden høres smaabølgerne at briste mod de runde stene med klang som af tusende glasskaars raslen.

Og gjennem tusmørkets uendelige fred glider langnebbens sørgmodige klage fjernt udefra som en fin rørfløites kalden.

2.

Det kan vel være adskillige aartier tilbage, siden dêt tog sin begyndelse, hvorom i denne bog skal berettes. Paa den tid saa Hjeilen omtrent ligeens ud som nu; kun var husringen ikke lukket: mod nord laa den aaben og gav plads for tre, fire bygninger til. —

En aften i september, mens solen som en glødende kobberkugle brandt sig vei vest i skyerne inde over landet, sad den gamle Klas Tørresen og hans tremenning Arent ude i sjægten og fisked. Naar de snued hoderne en smule, saa de Hjeilen ligge belyst af den sælsomme sol saa rød, som saa de den gjennem rødfarvet glas. Og det var ikke bare Hjeilen; men eftersom solen sank, var det, som det blev rødt altsammen ligetil luften omkring dem. Sjøen laa uden krusning som en flade af sleben rubin, og henover himmelranden inde over aaserne laa som et bredt penselstrøg af purpur.

Men i øst, hvor natten steg, stod der en tyk mur af violet, truende mørke, mod hvilket Hjeilen tegned sig lys og skarp.

«Han brygger sammen til uveir,» kom det fra Arent.

Gamle Klas Tørresen svared ikke, sad bare og stirred ind i den underlige aften.

Fisken bed ikke længer. De hev dræggen op og søgte indover. Det begyndte alt at mørkne. Fra bryggen saa de den store sten; den stod lys mod den mørke baggrund. En mand stod oppe paa den og stirred ud over havet.

Men paa tunet mellem husene var mange mennesker forsamlet. De stod alle og lytted spendt til en, der stod midt mellem dem og førte ordet. Klas og Arent stilled sig blandt dem og fik se en gammel mandsling, den ældste lods paa stedet, staa og gestikulere ivrigt med armene, mens ordene randt ham af munden. Dette var i og for sig et saa sjeldent syn, at nogen af de langsomme, træge Hjeiløfolk kunde komme i slig affekt, at vel nogen hver kunde studse herover; naar saa ikke var tilfældet, er dette at skrive paa mandens sælsomme beretning, der vel kunde bringe en til at glemme alt andet.

Alt mens den gamle mandsling talte, voxed tilhørerskaren. Nogle, der hidtil havde været beskjæftiget ude med jordarbeide, kom anpustne

til; koner, unge piger og smaa børn trængte sig frem og forlangte at høre historien fra først af, og den fortællende, der saaledes med et saa sig som midtpunktet for alle disse menneskers interesse, gjentog med stigende selvfølelse sin oplevelse:

Han havde været ude et snarærinde med baaden for at se til laxegarnene. Der fandtes forresten ikke andet end vand i dem, for strømmen havde snud og bar fra land, saa det var jo noget, en mest kunde vide. Men som han saa roed hjemover, faar han se nogle terner samle sig med høie skrig og dykke ned i sjøen og komme op med sild i nebbet. Og et par minutter efter stod der som en væg af fugl, der skreg og dykked. Det var silden, kunde han vide, og han saa ud til at staa tæt. Da silden altid er velkommen som agn, roed han ud for at se at faa tag i lidt af den, og der faar han se, at silden har klumpet sig sammen til en rigtig ordentlig sildebold, som en siger. Han stikker hurtig hoven under og faar den bredfuld. Men mellem alle de smaa, sølvhvide fisk faar han saa se noget underligt, der mest ligned et nyfødt barn, ligge og æde af silden. —

Der hørtes udraab af forbauselse og skræk. Alle stirred spendt paa fortælleren, der saa sig alvorlig om i kredsen.

En ungdom, der havde fulgt fortællingen med gabende mund, spurgte ivrig:

«Hvad gjorde du da, Tørres? Blev du ikke helt forstøkt? Var han styg? Havde han armer som et rigtigt mennesk? Haassent saa han ud?»

«Haassent han saa ud?» Tørres snued sig. «Han saa ud som et nyfødt barn, som sagt. Og han hadde to armer, og næverne hadde han fulde af sild, som han stapte i munden og rigtig slugte. Men øinene synes jeg var mest som paa en herlig stor fisk. Og saa tror jeg, han hadde veirhaar som en kanin eller pysekat.»

«Men nedentil — fik du ikke se, hvad han ligned til nedenunder? Om han havde ben som et kristeligt mennesk, eller om han var skabt med fiskerumpe?» Spørgsmaalet kom fra en gammel kone.

«Nei, jeg fik ikke rigtigt seet han i den andre enden, som sagt. Jeg blev saa rent forfælt, at jeg bare vrængte hele hoven og lod han gaa lukt i sjøen, som han var kommen fra. Og saa rodde jeg hjem der meste, jeg kunde, for om der kanske kunde findes mer af den sla'en der. Men rigtig styg var han. Huf!»

Det var let at se, at beretningen havde gjort et mere end almindeligt indtryk. Der blev diskuteret ivrigt, og nye spørgsmaal regned ned over Tørres.

En stemme spurgte:

«Men hvad er nu din mening om detherre; hvad tror du, det var, det du saa? Virkeligt folk kunde det vel ikke være?»

Tørres var strax redebon til at lægge sit besyv med i dette interessante spørgsmaal:

«Det kunde det vel ikke, nei, men min tro er naa den, at her findes ligesaafuldt folk i sjøen, som her gjør paa landjorden. Og naar de faar barn isammen, de, som gaar oven vande, saa kan det vel hænde dem, som lever i det ogsaa. Her er ting, som er mere underligt end dette.»

Men den ældste kone blandt dem, der foruden at gjøre tjeneste som jordemoder ogsaa var anseet som en i alle maader klog kvinde, hvem en maatte lide paa, tog nu ordet. Hun mente, det kunde være godt og vel, alt det, der var sagt om denne sag, men nu stod det tilbage at granske ud, hvad det kunde betyde. For her laa noget bag alt, som skeed i livet. Der stak en mening eller betydning i det, som en skulde give agt paa. En maatte huske paa, at der hændte ingen tingen her i denne syndige verden, uden at Vorherre vilde det. Og naar Vorherre lod noget ske, saa kunde en være sikker paa, han nok havde sin mening med det, selv om en ikke altid forstod det. Og Vorherre havde nu engang sin egen maade at tale til menneskens børn paa; og om de ikke forstod ham, saa var det ikke hans skyld,

men deres egen, som ikke vilde se. Men alle dem, der var hans rette børn, for alle dem var hans tale tydelig nok. Og de vilde forstaa ham og holde sig nær til ham og berede sig færdig til saligheden. —

Efterladende sig dette orakelsprog gik den kloge kone ind ad sin dør, mens enkelte stemmer, særlig kvindelige, hørtes mumle: Ja, det er rigtig saa sandt, som det er sagt.

Og der faldt en tung stilhed over dem alle; thi den kloge kones ord havde givet dem noget at tænke paa, hver især.

Lidt efter tyndedes der i rækkerne. Man gik til sit; enkelte sad allerede ved vinduerne og spiste kveldsmad. Den gamle lods saa sig omkring, mønstred himlen og sagde: «Her blir storm inat. Vi faar ned og bærge garnene.» Hvorpaa han og et par andre forsvandt henad udsiden til.

Men udpaa kvelden samledes der en del mest ældre folk i stuen hos Klas Tørresen og hans tremenning Arent. Og blandt dem var foruden lodsen Tørres ogsaa den gamle kone. Klas og Arent boed i hus sammen. Klas's kone var død to aar i forveien; nu stelled datteren Alvilde for dem; hun var 23 aar og saagodtsom udpeget som Arents vordende kone. Derinde i den dunkle stue sad man nu langs væggene og talte sagte sammen, mens et umaadeligt stueur, lignende et gammelt

klædesskab, tikked høit og langsomt ved den ene væg. Et bord stod mellem vinduerne, der prydedes med en del potteplanter, og nogle slette billeder hang paa det falmede tapet. Langs en af væggene var der stillet en almindelig bænk; ellers sad man paa krakke og kister, foruden paa de faa stole, der fandtes. To af disse var ovenikjøbet ældgamle, rødmalte kubbestole med slidte forsiringer i blaat og gult. Ind i dette tarvelige, men ikke destomindre koselige rum, sived nu den vordende nat gjennem de mangfoldige smaaruder i de to vinduer. Nu og da, naar en tog et sterkt drag af piben, lysned det op en smule, saa et rynket, skjægget ansigt kom tilsyne og atter svandt i mørket.

Samtaleemnet var allehaande sælsomme tildragelser og oplevelser, varsler og lignende, hvorigjennem en naiv gudstro og en sterk religiøs tendens skinned frem. Det faldt ikke nogen af dem ind at betvile sandheden af disse meddelelser, der ofte gjorde en slig mangel paa sandsynlighed gjældende eller var af en saa enfoldig og eventyrlig art, at enhver anden vilde trukket paa smilebaandet, da al løgn og opspind laa saa langt fra deres karakter.

En, der boed i huset nærmest Klas og havde været skibsfører, fortalte, at det, som lodsen Tørres havde oplevet, ikke var saa mærkeligt og utroligt endda. For han havde selv engang været i

Amerika, endda i New York, i et stort voxkabinet der og seet en levende havfrue og hendes barn udstillet i et stort glasskab med vand i. Og der svømmed hun omkring og vifted velbehageligt med halen og gav barnet die akkurat som et rigtigt fruentimmer. «Og hinnes brøster var ligesaa glatte og fine som paa en fin dame. Og hinnes øier var som paa en rigtig stor torsk. Hun var rigtig pen, men saa havde hun veirhaar som en kanin, og det havde ungen ogsaa. Jeg saa det just med mine egne øine.»

Efter dette blev der en stund stilhed, som om hver overtænkte det berettede. At fortælleren kun havde været gjenstand for et listigt udført bedrag, at havfruen kun var en plump efterligning for at tage folk ved næsen, havde ingen erfaring nok til at skjønne. Den gamle kone sad med hænderne andægtigt foldet i skjødet og brød endelig tausheden ved et:

«Ja, her findes meget forunderligt til.»

Saa hørtes en anden stemme fra en krog i stuen:

«Men nu skal dere høre en historie, som havde hændt paa det skibet, jeg var med fra London, netop strax før jeg kom ombord. Det var styrmanden, som fortalte mig det, og han havde været med den gangen som matros. Men først maa jeg fortælle det, at lidt før skuden reiste

den gangen, blev der dræbt en fin dame iland, som ingen fik rede paa, hvem havde gjort. Da saa skuden var seilt og var langt afsted, hørte skipperen og styrmanden en kveld en stemme, som raabte ned fra storemers: *Stand off under!* men de brydde sig ikke større om det. Andre kvelden hørte de det samme igjen: *Stand off under!* De syntes nok, dette var rart, da alle folkene var nede, men vidste ikke, hvad de skulde gjøre. Tredje kvelden raabte det igjen: *Stand off under!* Kapteinen og styrmanden gik lidt tilsides, og saa raabte kapteinen: Kom i Guds navn! Og med det samme kom der en ligkiste dættende ned paa dækket. Og da de slog laaget op, fik de se en fin dame, som laa død nedi. Og det var netop hinner, som var dræbt iland. Ja, da kapteinen fik se det, saa lod han alle folkene kalde hen og sagde, at de skulde lægge sin haand paa damens ansigt. Og det gjorde de saa en efter en, til turen kom til baadsmand. Da var det, ligesom han ikke vilde, men kapteinen holdt haanden hans nedpaa med magt, og da han letted den op, stod der røde mærker efter alle fingrene, og med det samme forsvandt baade kisten og damen. Og da skjønte de nok, hvem der havde dræbt hinner, og saa havde de en løkke færdig og heiste han op paa nokken med det samme og hængte han.»

Der hørtes et svagt «Jøsses» fra en henne paa bænken. Saa blev der atter en lang stilhed, i hvilken kun stueurets dikken hørtes. Man ligesom vented paa, at en skulde sige noget. Lidt efter faldt uret dirrende til slag.

Saa lød en stemme fra en af kubbestolene, hvor Palle Arentsen, gamle Klas Tørresens svoger, sad.

Han vilde bare sige det, at han troed paa varsler. Tidt naar her skulde hænde noget, kanske helst noget, som ikke var af det gode, saa troed han, Vorherre sendte varsler, ligesom for at en skulde være mere beredt til at tage imod det. Det var just ligesom med klokka derborte. Naar hun mankered tre minutter paa, at hun var fuld og skulde slaa, saa slog hun først et lidet varskoslag; for saa kunde *de* holde for ørerne, som vilde. Ja, akkurat slig var det med Vorherre. Se kun til den stad Ninive! Før han vilde ødelægge han, lod han profeten Jonas udgaa af hvalfiskens bug, som kunde forkynde dem hans vilje; og her var mange andreslags ting paa samme maade. En behøvde bare at mindes den yderste dag. Før den vilde komme, vilde Vorherre gjøre solen sort som en haarsæk og gjøre maanen rød og fuld af vabler, saa en kunde vide, at nu stod han for døren. Han selv havde havt en onkel engang, som det timedes at se et varsel, som kom fra Vorherre. Om nogen havde lyst til at høre det,

saa var det saa'n, at onkelen, som var skipper, en dag var ude og seile med en bark, som endda hed «Elen Marie», og her havde været storm dagen forinden. Saa med en gang kom her en stor fugl flyvende lige over hodet paa ham og ret ud paa lo baug. Et par minutter efter kommer han igjen, stryger skuldren hans med den ene vingen, og saa ud paa lo baug samme veien i strag linje, til han blev borte. Mens som skipperen studered paa dette med fuglen, kom han for tredje gangen og strøg hatten fint af ham; ud paa lo baug igjen, og samme strage kursen udefter. Saa skjønte han, det maatte betyde noget, dette, og hausted til rormanden: Hvad ligger vi an? Nordost til ost! kom det tilbage. Loffe tre streger! raabte skipperen igjen. Loffe tre streger skal være! svared rormanden. Men to timer efterpaa kom han midt op i et stort vrag og fik berget tæt paa halvthundrede mennesker. Og han fik medalje i Amerika efterpaa. «Jeg har endda seet han.»

Den gamle kone tog nu ordet.

«Det er just, som du siger, Palle far, Vorherre har sin maade at varskoe paa, og lyksalige de, der agter paa hans tale. Men ofte er hans ord som en røst i ørkenen, naar ingen vil agte paa han, og da lader han sin vredes nat falde over mennesket. Og da blir det for sent at omvende sig. Men jeg mener, at det, som er hændt idag, det er at ta' op

som et varsel. Her kommer til at ske noget, som ikke er af det gode, de maa en lide paa. En behøvde forresten bare at se paa luften — saa forunderlig har han ikke været, saalænge jeg har levet. Og jeg har kjendt værk i kroppen helt fra idag tidlig. Her blir storm og kanske det, som værre er. Jeg vil ikke sige mere nu, men se dere an, om det ikke gaar, som jeg siger.»

Ved disse mystiske ord faldt der en uhyggelig taushed over dem alle. Men borte i mørket begyndte en usikker, famlende kvinderøst at synge Kingos salme:

O kjære Sjæl! fald ydmyg ned,
Og kjend Din Uformuenhed
Paa Vilie og Kræfter
Udi de Ting, som Gud angaar,
I dem Du intet Dig formaar,
De intet ved Dig hæfter!

Og lidt efter slutted man sig til en for en og sang salmen drævende til ende, halende det sidste ord i hvert vers langt ud. Og efter dette stod gamle Klas op og læste fadervor. Herunder hørtes en at graate.

Da man brød op for at gaa, stod Klas og Arent i døren og tog hver enkelt i haanden til farvel, og som den sidste forsvandt, raabte Klas

ud i mørket: «Vorherre være med dere allesammen.» —

Men derude laa natten og mørket dystert over øen. Og langt ude i kimingranden hørtes en besynderlig don, skjønt havet laa aldeles stille, kun nu og da bærende en tung dønning indover mod stranden, hvor den hvislende døde mellem stenene. Og alle nattens blomster stod nu og aanded ud en tyk bedøvende duft, der ligesom trykkedes til jorden af lummerheden og bredte sig udover sletten som en fugtig taage.

3.

Men den storm, der røg op udpaa natten, gaar aldrig ud af Hjeiløfolkets minde; thi foruden at være en af de sterkeste i de sidste aar, førte den ogsaa dêt med sig, der for en tid bragte deres træge sind ud af den sløve ligevægt og greb indgaaende ind i det vante forhold.

I tre dage vared uveiret. Værst var det om nætterne. Naar stormen gav sig et øieblik og de, der havde ligget vaagne, kanske netop var sovnet, kunde den komme sættende indover, saa der drog sig som et hult hvin ned gjennem skorstenene, og enkelte kunde fare lyttende op: Hvem er det, som skriger? Eller den tog voldsomme tag i husvægge og døre, saa stemmer kunde høres raabe indefra: Er her folk?

Men paa udsiden, hvor havet stod paa, lød der en dommedags larm. De umaadelige vandmasser, der kom rullende, brækked paa 8—9 favne udenfor, taarned sig tordnende op og kom saa styrtende ind over klipperne, hvor de knustes til

hvidt skum, der fraadende brød sig langt opover stranden. Hvor denne laa lige ud i sjøen, skylled brændingen de svære rullesten frem og tilbage, som om det var sandkorn. Og hvor der laa skjær eller grundinger udenfor, stod sprøiten himmelhøit tilveirs.

Om natten afgav det hele et imponerende syn. Hele havet stod som i lys lue: det var morilden, der brandt, saa sjøerne lyste med fosforskjær. Og naar en vældig bølge steilende som en lodret væg brækked ind over klipperne, spraged der som millioner af gnister rundt i luften, det regned som med ild, og den fraadende skumskavl, der fløď opover stranden, ligned kogende og boblende guld.

Længer oppe paa øen var markerne dyngvaade af det nedfaldende salte sprøit, som vinden pisked henover som en regnbyge. Fint saltstøv føg overalt og havde gjort alle ruder i de huse, der vendte sydover, ganske matte, og kolossale dynger af tang laa som en opkastet fæstningsvold langs udsiden. Paa den forholdsvis lune indside var jorderne hvide af sjøfugle, der sad stille time efter time uden at røre sig. Kun imellem kunde en flok løfte paa vingerne og svæve som en hvid sky et stykke omkring, før den atter satte sig.

Og over det hele hang himmelhvælvingen graa og kold med fugtig luft og mørke, jagende skyer.

Men den tredje dag henimod aftenen hørte alle de, der sad inde i stuerne, en raabe ude paa tunet:

«Her kommer en skonnert stragt paa land! Han gaar lige i stenene!» Og ved at se ud fik de øie paa Arent, der bleg og ophidset stod midt paa den aabne plads med høire arm pegende ud mod havsiden.

Nogle minutter efter var en hel skare forsamlet omkring «Steinen». Midt ovenpaa den stod lodsen Tørres med en kikkert i næven og stirred tilhavs, og nedenunder ham voxed forsamlingen. Uro og spendt forventning stod skrevet i alles miner; man kikked gjennem de hule hænder og raabte i munden paa hinanden, mens stormen hyled omkring dem som et vildt dyr og klistred deres klæder tæt ind til kroppen. Nogle sendrægtige gamlinger kom humpende og arbeided sig langsomt op mod veiret som forsigtige skuder, og en aldrende kone rokked efter som paa slæb. Lidt efter vrængte vinden hendes kjole over hodet som en paraply, saa hun blev staaende aldeles opgivet og kave med armene for at faa rettet paa sig, uden at nogen lagde mærke til hende.

Men et stykke udpaa det oprørte hav kom nu og da noget sort tilsyne og forsvandt atter mellem de umaadelige vandberge, der larmende vælted sig ind mod stranden. Det var mod dette

sorte derude, alles øine havde rettet sig, denne lille nøddeskal, der viljesløs vippedes op og ned af de vældige sjøer og mer og mer nærmed sig den skrækkelige brænding langs kysten.

Tørres, der hidtil havde staaet urørlig med kikkerten for øiet, slap den nu og raabte, at han havde seet tre eller fire mand ombord, men hele riggen var vække. Masterne var kappet jævnt med dækket; han saa ud, som han var godt lastet. Om en halv time vilde han være inde, og maatte da Vorherre forbarme sig over dem.

Den halve time gik under aandeløs spending. Nærmere og nærmere kom vraget; nu kunde man uden kikkert tydelig se fire mand, der klamred sig krampagtig fast til kofilnaglerne.

Nu og da vasked en kridthvid sjø over dækket, men de fire holdt sig fast, og duvende tungt i det svære hav kom skroget indover, imellem løftet op over horisonten paa en steilende bølgeryg, saa glidende i rasende fart nedover den skraa vandbakke og atter op igjen paa en ny.

«Han slaar sig ismaat, han blir bare til fliser, han klarer sig aldrig i evighed,» hørtes Palles røst gjennem stormen.

«De er dødsens bytte,» lød en anden stemme.

Men Gardia, den gamle kloge kone, peb hæst, saa det hørtes af alle:

«Hvissom ikke Herren vor Gud i det høieste lader et mirakel ske, saa staar de for hans aasyn om ti minutter.»

Ingen talte mere. Vraget var nu lige udenfor brændingringen og laa med bredsiden mod land. Over halve skanseklædningen var borte, roret mangled, og som liget af en stor svømmefugl laa den sorte kolos og gynged i sjøerne.

Nogle minutter gik. En stor bølge kom rullende langt udefra, voxed sig større og større og reiste sig grøn og skummende som en høi mur af tykt, knudrete glas. Hvis denne bølge brækked, før den naaed vraget, vilde alt knuses og hvirvles bort i koget, fôr det gjennem alles hoder. En tynd stemme begyndte at bede Fadervor; rundt omkring folded man hænderne.

Der hørtes nogle høie, gjennemtrængende skrig, der skar vildt gjennem brændingens tordnen og stormens ul, og i samme nu saa alle den store bølge naa vraget, taarne sig larmende og skummende op med skroget paa toppen og pludselig vælte indover klipperne som en hvid, tyk damp, hvori alt blev borte.

Men da sjøen drog sig tilbage, stod vraget midt paa det store jordstykke indenfor rullestensleiet og strandklipperne med kjølen ned mellem to store stene, saa fast og sikkert, at ingen menneskehaand kunde gjort det bedre.

Af de fire var kun den ene aldeles uskadt. De øvrige tre havde ved det svære stød faaet nogle mindre kvæstelser, saa de maatte bæres op til gaardene, hvor man tog sig af dem, som man kunde. To kom til Klas og Arent, en til Palle og en til Tørres. De blev øieblikkelig bragt til sengs, og der værnedes nu bedst muligt om de uventede gjæster. Man gik omkring paa tærne og hvisked med hinanden, for ikke at forstyrre. Ja gamle Klas viste endog den hensynsfuldhed at stanse sit store stueur, der ellers dikked aar ud og aar ind uden et øiebliks hvile. Og alle de unge listed sig forsigtig omkring paa strømpelæsten.

Udover aftenen stilned stormen mere og mere af. Ved midnat var alt stille; kun svære underdønninger gik tungt mod udsiden. Maanen kom op; mod den blege himmel tegned vraget sig truende sort. —

Morgenen efter var der fra alle kanter en ivrig spørgen efter de forulykkede. De tre laa endnu; men fjerdemand var oppe og kunde saaledes give alle fornødne oplysninger. Af disse fremgik det, at det havarerede skib var norsk skonnert «Svalen» af Bergen, bygget for frugttraden og paa reise fra Messina til Stockholm med citroner og appelsiner. Kapteinen var død underveis; resten af mandskabet med undtagelse af ham selv,

tømmermanden, youngmand og kokken var feiet overbord af en braadsjø. —

De dage, der nu kom, gik med til at pleie og læge de tre øvrige, der snart fandt sig saa vel, at de kunde være oven senge. Og nu begyndte en tid, der var meget forskjellig fra den foregaaende for folket derude paa Hjeiløen. De fire var livlige, sangvinske mennesker og kontrastered saaledes levende til Hjeiløfolkene: det var, som om disses snegle-tilværelse pludselig forstyrredes af en flok kaade græshopper, der hujende og sprættende satte ind blandt dem, som dumpet ned fra himlen. Og Hjeiløfolkene gjorde, som sneglerne vilde gjort: de trak sig stille tilbage i sit hus og afvented resignerede, hvad der videre maatte komme, uden at opgjøre sig nogen anden mening om de ubudne gjæster, end at disse var nogle væsener vidt forskjellige fra dem selv, og da var det bedst at være forsigtig. Hvorfor de ogsaa bare stak sine følehorn frem og fluxens trak disse til sig, saasnart de troed at mærke noget usædvanligt.

Dette gjaldt dog hovedsagelig de ældre. Ungdom er nu ungdom, under hvilke omstændigheder den end voxer op, om der end kan være stor forskjel paa den ellers. Paa ungdom gjør altid det nye og friske et mer eller mindre tiltalende indtryk. Det er, som ser den noget af sig selv træde den imøde; og er den end kanske noget

bange for dette ukjendte, der forskrækker den ved sin kraft og feiende friskhed, vil den dog hemmelig betragte det med interesse og en latent følelse af slægtskab.

Saaledes ogsaa her. Om end de unge følende det som sin pligt foreløbig holdt sig stive og tvungne overfor de fire, var det dog med dulgt glæde, de saa disse imellem sig. Men med traditionen over sig som et Damokles-sverd og forældrenes argusøine vogtende fra alle sider blev der ingen omgang dem imellem uden ved maaltiderne og tilfældige møder, eller naar de ældre var tilstede, indtil en omstændighed indtraf, der bidrog til at bringe dem nærmere sammen.

Det var, at sjøbesigtigelsen indfandt sig en dag. Denne gjorde kort proces. Formedelst betydelig bundskade, men først og fremst, fordi vraget ikke lod sig rokke af flækken, kondemneredes det. Men da lasten ikke var assureret, medfulgte ordre fra rederiet om at losse skuden, for om muligt at berge en del af frugten.

Med denne udsigt til fortjeneste meldte strax endel af de unge gutter sig for at gjøre arbeide for det manglende mandskab. Og saaledes kom der et kameratskab istand mellem de fire og disse unge, der selvfølgelig ogsaa knytted resten af ungdommen til sig. Fra tidlig om morgenen til henpaa aftenen gik saaledes arbeidet muntert og

let paa «Svalen». En winch blev rigget op og kasse paa kasse firet ned og kjørt op til gaardene, hvor de blev slaaet op, frugten undersøgt, udskilt, afgnedet og nedpakket i friskt hø. I de øverste lag af kasser fandtes den at være saa nogenlunde ubeskadiget; men eftersom man kom dybere og dybere i varebeholdningen, blev mere og mere af den udskilt og kasseret.

Forholdet paa øen blev saaledes successivt anderledes. Nu stod paa den ene side de gamle som før, træge, uberørte, fuldstændigt levende sit tusmørkeliv uden paavirkning af noget; paa den anden de fire, lidt efter lidt samlende ungdommen omkring sig. Dennes hemmelige sympathi gik efterhaanden over til høilydt beundring; en beundring, enhver vel vogted sig for at udtale i de gamles nærværelse, noget der danned som en begyndende brist mellem dem.

Med alle sine glade historier, drøie brandere og sjømandsskrøner kunde de fire ikke godt virke andet end oplivende. Her var noget nyt, som pirred og ægged og gav spillerum for fantasien. Og istedetfor de gamles salmer og bibelsprog lød her lystige kjærlighedsviser og fortællinger om pigebørn og bordeller. Især var kokken flink. Han var en taalelig sanger og eied til og med et trækspil, hvormed han saa akkompagnered sig selv. Om aftenen efter endt arbeide spilled han saa ofte

op en munter reel, mens de andre dansed, noget der fik pigernes hjærter til at banke af en hidtil ukjendt følelse. Og da han saa en aften kasted trækspillet og udenvidere trev en jente og begyndte at svinge hende rundt, var det sidste baand brudt. Fra nu af traf man sammen, saa ofte det lod sig gjøre; enkelte passed paa, at ingen kom, og de andre dansed og muntred sig som aldrig før.

Blandt dem, der arbeided paa «Svalen», var ogsaa Arent, gamle Klas Tørresens tremenning. Klas saa noget skjævt til dette, men havde dog intet sagt. De fires ophold paa øen kunde jo ikke blive af lang varighed; naar «Svalen» var losset og sjøret afholdt, vilde de blive sendt hjem af konsulen og han og de andre faa en sum udbetalt for udvist gjæstfrihed. Naar nu Arent dertil kunde tjene lidt extra imedens, saa fik det jo gaa, som det bedst kunde; Arent var jo ikke hans søn, naar alt kom til alt, men raaded sig selv; følgelig kunde han handle, som han vilde; altsaa tied gamle Klas. Og som det var med Klas, var det ogsaa med de øvrige: skjønte de, at noget var, som det efter deres syn ikke burde være, saa saa de gjennem fingre med det, idet de trøsted sig med, at den herlighed snart var forbi, og at de, naar de fire var reist, nok skulde vide at opretholde den gamle tingenes orden. Hertil kom ogsaa en — kanske halvt

ubevidst — følelse af ikke at være de sterkeste, hvorfor de som gode diplomater valgte at tie og bie.

Imens skred arbeidet paa «Svalen» jævnt fremad. For at støtte den havde man fra begge sider reist stokke op til midten af skroget. Rundt omkring var marken bedækket af bedærvede appelsiner og citroner, der laa og raadned i græsset, og en mængde frugt blev fortæret af de glade arbeidere og deres kamerater. De fire øste rundhaandet til alle sider, hvilket ikke mindst bidrog til at hæve deres anseelse — især i pigebørnenes øine — og viste sig uudtømmelige i forraad paa skrøner og viser. Kokken, der var den egentlige munterationsraad, var altid ny: om dagen lød hans lystigste viser, saa alle som en maatte le; men om kvelden naar fuldmaanen som en hvid ballon stille løfted sig af havet, kunde han synge sørgelige ting om kjærlighed, saa det blev ganske tyst omkring:

> Du spørger, hvi jeg græder,
> da jeg som andre er ei glad?
> Ak sig, hvor er nu rosens
> det bløde purpurblad?
> Min sorrig skal du vide;
> thi af mit sind den ei gaar ud:
> Jeg haver fældt saamangen taare
> ved graven af min døde brud.

:/: Smaafuglen sang saa sødt om morgenen,
og blomsterne de faldt med velbehag;
da sol bag fjeldtop kom tilsyne
det var, hun lagdes i sin grav. :/:

Jeg aldrig glemme skal den dag
da vi tilsammen taltes ved:
Hun lignede den bange fugl,
snart smiled hun, og snart hun græd.
Men døden trængte sig til hende,
rev bort fra mig min skat, mit liv, min brud,
og da jeg saa, hun var ei mere,
jeg faldt paa knæ og bad til Gud.

Jeg ofte ønsked, jeg var død
og lagt ved siden af min brud;
thi sorg nedbøiet har mit sind
og slettet al min glæde ud.
Men høsten er dog snart forhaanden,
og alle blomster visner hen.
Og snart jeg ved, at jeg skal finde
min unge, vene brud igjen.

:/: Smaafuglen sang saa sødt om morgenen,
og blomsterne de faldt med velbehag;
da sol bag fjeldtop kom tilsyne,
det var, hun lagdes i sin grav. :/:

4.

Hjeiløen hørte under Hovø sogn. Dette laa en halv sjømil indenfor og var en stor, skogbevoxet, temmelig godt bebygget ø. Kirken laa paa en høide nær sjøen, og prestegaarden ikke langt borte. Presten var forhenværende provst Aalholm, der, efter at have taget afsked som provst, nu havde trukket sig tilbage for at leve resten af sit liv fredeligt ud paa den naturskjønne ø ved havet. Der prædiked han nu aar ind og aar ud for de samme mennesker, der regelmæssig reiste til kirke andenhver søndag og fik sit beskaaret til syndernes forladelse. Regelmæssig hørtes hans sprukne, tynde stemme at bede fadervoret efter prædikenen, mens hans magre, tørre hænder foldedes, saa det knak i dem, og drævende lød Kingos salmer under de gamle murhvælvinger fra nogle hundrede mimrende læber.

Men deroppe fra stolen, der var kunstigt udskaaret og forsynet med apostle og vingede englehoder, smykket med brogede ornamenter og

sirater og overskygget af en rød baldakin, hvorunder hang en hvid due, altsammen vedhæng fra den katholske tid, lød gudsordet purt og rent, som det kun kan forkyndes af en hvid olding, der staar med den ene fod i graven. Det var ikke en oratorisk, flammende tale, spækket med aandrigheder og skarpsindige syllogismer og djærve udfald; det var en enfoldig, troende sjæls bekjendelse; næsten sørgmodigt lød oldingens stemme udover forsamlingen. Det var kjærlighedens evangelium, han prædiked; sjeldnere og sjeldnere lød ord som helvede og forbandelse fra hans tunge, mildere og mildere blev hans lære som hans tale. Det var, som om denne mand, følende, at han snart skulde staa ansigt til ansigt med den Gud, han tjente, ikke voved at dømme, ikke voved at fremkomme med nogensomhelst anden fortolkning af denne Guds væsen end den: kjærlighed. «Gud er kjærlighed» og «Fordømmer ikke, saa skal I ikke fordømmes», det var i en sum, hvad den gamle prest lærte.

Men det havde ikke altid været saaledes. For ikke mange aar siden havde den samme tunge talt et andet sprog; men da var røsten haard og metallisk, og som en vredens engel havde han staaet deroppe paa stolen under den røde baldakin og prædiket helvede og Guds evige forbandelse over synden. Da var hans øine kolde og skarpe,

hans nakke strag og hans haand sterk og senet; naar han slog i prædikestolen, runged det i hele kirken, og nedenunder ham sad kvinderne i sterk graat. Da lærte han dem at kjende den strenge Jahveh, der hjemsøger fædres ondskab paa uskyldige børn, den ubarmhjærtige dommer, hvis øre er døvt for de fordømtes gruelige pine i helvede, og hvis hjærte er flintesten; den herre, der lig Rehabeam pisker sit folk med flammende skorpioner.

Og menigheden skalv ved hans tales torden og vandred ydmyget hjem for at bede og gjøre bod for sine synder i sit ansigts sved.

Siden hændte det, at presten faldt i en haard, langvarig sygdom, og da han atter talte, var det en anden mand og en anden lære. Nu var stemmen hæs og sprukken, ansigtet roligt og mildt, haaret hvidt og nakken krøget. Men fra øinene straaled en ild og varme, som aldrig før var seet. Og hans tale var mild og forsonende som kun hos den, der prædiker Johannes's — kjærlighedens — evangelium. Det var, som om den gamle prest, ræd for at have bagtalt sin Gud, vilde gjøre dette godt igjen, før han døde. —

Kirken var liden og uanselig, bygget af graasten, kalket og hvidtet og bar et lavt, firkantet taarn. Den paastodes at være fra Olaf Trygvesons tid, hvilket forresten aldrig er bevist og tillige efter arkitekturen at dømme er høist usandsynligt.

Den egentlige grund for denne paastand var forøvrigt sandsynligvis den, at der over den ene af de to indgangsdøre var anbragt nogle ziffer-lignende fordybninger, der lignede et *qqq*. Disse var naturligvis kun levninger af nogle arabesker og intet videre. Men nok om det; kirken var uomstridelig meget gammel, om end i tidens løb en del reparationer forgjæves havde forsøgt at modernisere den; alene det, at murvæggene maalte sine halvanden meter i tversnit, var nok til at give den et ældgammelt præg. Vinduerne var smaa og sad høit oppe paa væggene; ruderne var ind-fattet i bly og grønne og gule med talrige blærer og bukler; enkelte var af den gamle sort, man stundom endnu kan finde hos bønder: de svælled ud paa midten som en konvex linse og var forøvrigt ikke ulig en vældig flaskebund. Disse glas var formodentlig støbte med den hensigt, vel at lade lyset slippe ind, men samtidig at forhindre de troendes øine fra at distraheres ved, hvad udenfor maatte hænde.

Det indre bestod kun af êt skib, langskibet, der endte i alteret. Over dette var altertavlen anbragt. Den var temmelig liden og i form af et skab med opslaaede fløidøre. Paa skabets bund var et ældgammelt maleri forestillende nadverens indstiftelse. Midt paa billedet sad en fortegnet Kristusfigur, der formedelst en vældig nimbus om

hodet mest ligned billedet af «Buste-Per». I sin ene arm holdt han apostlen Johannes, der af maleren var fremstillet som en høist 10 aar gammel adonis med langt, bølgende haar, og strak den anden bebreidende ud mod Judas, der, prydet med rødt haar og skjæg og slæbende paa en vældig pung, fjerned sig til venstre i forgrunden. Billedet skiltes fra de to fløidøre ved træsøiler, anbragt paa hver side af det.

Paa venstre fløidør var korsfæstelsen foreviget. Paa korset hang frelseren med græsseligt fordreiet ansigt; under stod to kvinder, en rød og en blaa, sandsynligvis hans moder og Maria Magdalene. Ved korsets fod laa et gigantisk dødninghode og grined mod tilskueren. Det hele med Jerusalem som baggrund. Jerusalem var fremstillet som en smilende by med spidse, røde tage og høie gavle i gammeltysk landsbystil.

Høire fløidør præsentered opstandelsen. Paa kisten (man saa ligkisten staa paa marken) sad en engel og saa op mod Kristus, der svæved et stykke oppe i luften med benene sirligt stukket gjennem en halvmaaneformet sky. Kisten var iøvrigt nærmest lig et dueslag, og paa begge sider af den svang to ravende krigsmænd sine vaaben: den ene en hellebard, den anden et sverd. Tre andre styrted næsegrus om i forgrunden. Alle

udstyret som middelalderske riddere i blanke harnisker og med glinsende pallasker ved siden.

Over disse billeder var følgende skrevet:

Til venstre:

Hand ſkall dricke af becken paa veien derfor ſkall hand opløfte hovedet. Ps 110.

Og til høire:

Se Jeg kommer, der er ſkrefvet om mig i Bogen. Psalm 40.

Under billederne et par tommer over alterdugen stod til venstre:

Gud till ære oc Kircken till Zirath hafver erlige oc velackte Karl Niels Pederſøn ladet Ao. 1661, denne Altartafle male oc ſtafvere: ....

Dette fortsattes til høire saaledes:

Og (her stod og, istedetfor som ellers oc) er nu igen af Kircken(s) egen midler oc bekoſtning med ſin zirlig maling oc ſtafvering forrnyet oc forbedret Anno 1708.

Langs begge sider af skibet var de indelukkede stole anbragt, forsynet med nummer paa dørene, da hver kirkebesøgende familie eied sin egen stol, som ingen andre havde ret til at benytte sig af, selv om vedkommende stol var tom. Til høire var mændenes plads, til venstre kvindernes. Over disses stole var bjelkebygget et dobbelt træv eller galleri, inddelt i smaa, panelede loger som i et theater. Øverste træv var saaledes helt oppe

under taget og benyttedes fortrinsvis af ungdommen. Underste træv var i høide med prædikestolen og var udvendig forsynet med en række malerier af helgener og apostle, malerier, der, efter udførelsen at dømme, var blevet til adskillige aartier senere end de øvrige. Trævet bares af firkantede furustokke, der forlænged sig ned i ryggen af kvindestolene.

Til høire, sluttende mandsstolene, stod prædikestolen. Den var 8-kantet og bar paa de fire mod menigheden vendende facetter udskaarne træbilleder af de fire evangelister. Disse var fuldstændig uden proportion og hæslige med sine store hoder paa de vanskabte dværgkroppe; over dem stod som følger:

Verbum Domini manet in æternum.

Rundt den øverste, plyschbetrukne kants underside var en række grimme englehoder udskaaret; saavel disse som evangelisterne oversmurte med spraglede farver.

Baldakinen over prædikestolen var af træ, uhyre stor, rødmalet og fæstet til taget ved tykke græstauge. Den havde en fjern lighed med en moské-kuppel og bar rundt sin nedre rand denne indskrift:

Salige ere De som høre Guds ord oc bevare det.

Under den, knapt en alen over prestens hode, hang som symbol paa den Hellig-Aands udgydelse

en hvid, udstoppet due med et rødt silkebaand om halsen og halen bredt ud som en vifte.

Som andre prydelser var to svære kanonportede tremastere ophængt under taget. Dette sænked sig et par fod, hvor trævet endte, for ligesom at adskille det indre skib med alteret fra det øvrige med kirkestolene. Paa den herved fremkomne flade var to gule løver malet, der stod opreist og holdt en gylden krone mellem forpoterne.

Blandt andre kuriositeter fandtes en bøsse til indsamling af penge til jødemissionen og andre barmhjærtighedsgjerninger. Den var i form af en ildskuffe og bar paa bagsiden en liden klokke, der uafladelig ringed med fin røst, naar nogen tog den i haanden. Under den lille dombjælde stod indgraveret paa en tyk, firkantet sølvplade:

Gud Till ære oc Kircken till zirath forærdt af Christen Jensen oc Agneta Fridrichs=Datter till Hovø Kircke. Anno 1708 25 Augusti.

Desuden en døbefont, hugget af en mørk sten og prydet med rosetter, indvendig bærende et fladt zinkfad til vandet.

Vaabenhuset var stort og væggene aldeles oversaaet af ligkranse og overflødighedshorn, ophængte til minde om de afdøde og forsynet med lange, hvide silkesløifer bærende et eller andet skriftsprog paatrykt. Disse var dog næsten alle af nyere datum.

Under en del af kirken strakte sig en gravhvælving. Der fortaltes, at denne engang havde staaet fuld af mumier; hvordan det nu var eller ikke, ret nedenunder prædikestolen stod side om side to svære kister, hvor laagene mangled. Den besøgende, der tog med sig en lygte, kunde her se tre balsamerede lig, to voxne og et nyfødt barns. De to laa indsvøbt i graat, jordslaat lin; kun hodet og de sammenfoldede hænder var synlige; alt forfærdeligt indskrumpet, af pergamentagtig farve. Fra den enes hovedskalle bølged et langt sølvgraat haar; dette og fingrenes negle samt de hvide tænder var det eneste, der havde holdt stand mod den hærjende tid. Liget med det graa haar maatte være en kvindes; op til hendes bryst laa et lidet velskabt barnelig; fuldstændigt nøgent, af brun læderfarve. Liget, der var aldeles hult, som en bløď skal at tage paa og fjærlet, paastodes at være en liden prinsesses; rundt den venstre arm var bundet en rød sløife; de spæde fødder, hvis form, ja selv tær var godt bevaret, maalte neppe halvanden tomme fra hæl til taa, og hele liget med de buttede, skjønt formede ben og arme var knapt en alen stort. Hodet var blødt uden spor af bensubstans og noget ødelagt. Den lille prinsesse maatte være død strax efter fødselen; kanhænde dødfødt. Sandsynligvis var den høie kvinde med

det graa haar hendes moder, hvem fødselen kanske havde kostet livet.

Man vilde vide, at disse to, moderen og barnet, var de samme, om hvem befolkningen vidste at fortælle i sagnet om Dronningholmen.* Over den tredie mumie ruged derimod et absolut uvidenhedens mulm.

Kirken laa omtrent midt i en meget stor kirkegaard. De fleste grave var fattige tuer forsynet med hvide eller sorte trækors. En del furutrær voxed enkelte steder ved de dødes hovedgjerde, og hist og her sænked en aldrende sørgeask sine myge grene ned mod græsset over en grav. Kun sjeldent lyste det hvide marmor op i den tungsindige dødens have; hvor saa skeed, havde en plump haand indgraveret den dødes navn med aarstal og datum og kanske selv digtet et tilføiet vers. Paa en opreist marmorplade i havens nordvestlige hjørne stod saaledes:

Ved Døden Gud os kalder
Naar hannem det befalder
Af denne Jammerdal,
At vi maa berdre nyde
Og os med hannem fryde,
I evig Engle Sal.

---

* Se «Vester i skjærene».

Og et andet sted stod følgende vemodige linjer over en ung kvinde:

Nu har hun overvundet
Og strit den gode strid.
Wi haaber hun har fundet
Wor Fader god og blid.

Men paa en sunken gravhøi var med sirlige slyngninger graveret over en pige, som aarstallene viste kun var 17 aar, dette vers, der lyder som en elskers sidste sørgmodige farvel:

Evig elskte ven farvel,
Over livets Grenseskjel
Bød dig Gud at vandre.
Her vort samliv er forbi,
Hist i Evighedens sti
møde vi verandre.

Kirkegaarden omgaves af et ældgammelt, mosgroet graastensgjerde, indenfor hvilket en mængde bringebærbuske skjød frodigt op. Udenfor dette gjerde stod nogle hundredaarige lønne og skygged med de svære kroner. —

Her ynded den gamle provst at vandre. Nu, da hans livs aften nærmed sig, var det, som han

droges mere og mere til den plet jord, hvor han havde begravet saa mange, og hvor han ogsaa selv skulde hvile. Stille og rolig vandred han om mellem gravene og læste korsenes indskrifter og gjenkaldte sig i erindringen dem, han kjendte. Stundom kunde han ryste paa hodet ved êt navn, siden smile ved et andet; til andre tider sætte sig ned ved en af gravene med bøiet hode, som om han bad.

Den gamle mand med det fredsæle sind og den milde lære syntes saaledes kun at maatte vække sympathi og hengivenhed blandt alle. Og dog var det ikke saa. Siden det omslag i hans trosforkyndelse fandt sted, hvorom før er berettet, skeed en spaltning inden menigheden. Hovøens og de omkringliggende smaaøers menighed slutted sig i inderlig hengivenhed til ham, mens Hjeilø-folket drog sig tilbage og rent sondred sig ud fra de andre. Underligt at fortælle; men disse sidste kunde ikke vænne sig til dette nye; de savned hans fordums salvelsesfulde tale med de saftige forbandelser over synden og helvedes svovlsøer truende i baghaanden: *Hvert træ, som ikke bærer god frugt, skal omhugges og kastes i ilden,* og: *Forbandet er hver den, som ikke bliver ved i alle de ting, som er skrevne i lovens bog, saa at han gjør dem.* — I denne trosfrygt var de voxed op, og i den vilde de leve, og i den vilde de dø.

Sjeldnere og sjeldnere reiste de derfor til kirke; tilslut indskrænked deres kirkegang sig væsentlig til det nødvendige: ved bryllup, barnedaab o. s. v. Istedet samledes man til private opbyggelser og bønnemøder, der blev holdt efter tur ringen rundt; og naar en sjelden gang en lægprædikant forvilded sig didud, kjørte man ivei med møder og sammenkomster, som om det gjaldt at indhente det forsømte.

Den gamle provst havde med sorg seet dette frafald. I begyndelsen havde han vistnok ved mildhed og skaansomhed forsøgt at bringe orden i tingene; taget enkelte af de ældre for sig og talt inderligt med dem; men alt var strandet paa denne urokkelige, gjennem mange slægtsled størknede overbevisning, der ikke taalte den mindste tøddel forandret i de nedarvede lærdomme. Der var tilbøielig til at skrive alle forsøg paa ændringer paa Satans regning og se en Belsebubs haandtlanger i hver den, der vilde forkynde andet, end hvad de hidtil var vant til. Og uvillig til paa nogen maade at optage strid mod en del af sin menighed nu paa sit livs aften, havde den gamle provst trukket sig tilbage fra striden ligesaa venlig, som han var kommen. Fra nu af følte han det som sit kald at virke i de unge, der forberedtes hos ham for at gjentage sit daabsløfte. Hos disse at nedlægge de frø, han forgjæves havde forsøgt at faa til at spire hos de gamle.

Men dette var et vanskeligt arbeide, der kræved taalmodighed og en varsom haand. Ellers kunde det let faa udseende af, at han lærte dem opsætsighed mod forældrene. Derfor værned han som en gartner om disse unge planter, der var ham betroet, søgte at rette deres væxt opad mod lyset, istedetfor at de krøb langs jorden i skimmel og skygge, at faa dem til at længes efter solen som den eneste kilde til sandt liv. Han helliged sig saaledes lidt efter lidt aldeles til dette arbeide, der blev hans kjæreste syssel og virke, og fatted efterhaanden en dyb kjærlighed til hver enkelt af disse, der skulde spire under hans ledelse.

De unge paa sin side lærte ogsaa snart at holde af ham. Istedetfor forældrenes strenge formaninger og fordømmelser over synden mødte de her faderlig kjærlighed og overbærenhed med deres smaa skrøbeligheder. Kanske uden at det var bevidst for nogen af parterne droges saaledes de unges kjærlighed fra forældrene og mere og mere over paa den gamle provst, der blev dem som en fælles fader. Umærkeligt tændtes saaledes i deres sjæle en trang efter noget andet, noget lysere og mildere, end hvad forældrene gav dem; en trang, der vistnok fremdeles kuedes af vanen og traditionen, og som ogsaa hos de fleste, kan hænde, lidt efter lidt vilde dø hen, saasnart de atter kom bort fra den veiledende og støttende

haand, der nu saa trofast og omhyggelig vared om dem. Men som ogsaa under særegne omstændigheder var istand til fra gnist at slaa ud i lys lue, der siden vilde blive saa meget desto vanskeligere at kvæle. At en slig omstændighed omsider indtraf er før fortalt — det var de fires ankomst til øen.

5.

Og høsten toged stor og stille over landet.

Høit oppe fra nord kom han for at rydde vei for vinteren. Staut og mægtig drog han sydover og svang sin tryllestav til høire og venstre: løvet blev blankt guld og rødt kobber, og blomsterne sank sukkende til jorden. Foran ham flygted i voxende skarer: de smidige svaler, de graa lærker, de sirlige linerler, de muntre stære, rødkjelkerne, havesangerne, kort sagt alle sommerens vasaller, en sky af vingede hære. Og bag ham fulgte med hæse skrig høstens tusende fugle og efter dem stormene, feiende alt det koglende flitter sammen, hans forunderlige tryllestav havde manet frem overalt, og siden dryssende det ud over al jorderigs rund.

Til han naaed havet.

Her gjorde han altid en stans, før han paa svære vinger roed sig over. Paa Hjeilen, det yderste land i sjøen, slog han sig ned som for at samle friske kræfter til den store færd; og med

ham alle dem, der fulgte, og alle dem, der flygted. Herude paa den stille ø, hvor lundenes løv sitred i brogede farver, gik de flokkevis om hverandre: stær, kraake, heilo, agerhøns, vibe og iblandt en langhalset fiskeheire, spankulerende sirligt og gravitetisk om blandt de andre dvergfugle. Og nede i stranden sad edderfuglen og kjelden som hvide pletter paa de graa stene, mens alkerne vipped om ude i dønningerne, hvor flokke af alslags maake kredsed over.

Og om kvelden, naar solen gik ned, hørtes aarhanens hutren fjernt inde fra aaserne....

— Men i de maanehvide nætter, der fulgte den høst, skeed det, at noget rørte sig i en af de unge pigers hjærter, som om en blomst, der før havde manglet lys og væde derinde, nu endelig brast og folded sig ud. Det var Alvilde, Klas's datter; hun som skulde blive Arents hustru, og ham, hun elsked, var en af de fire, styrmanden paa «Svalen», Jørgen Tellefsen.

Alvilde havde i begyndelsen holdt sig sky tilbage. Naar de øvrige om kvelden samled sig til dans og lystighed, havde hun altid kun siddet og seet paa; en uforklarlig rædhed tog hende altid fangen, naarsomhelst hun tilfældigvis var i nærheden af eller tiltaltes af nogen af de fire sjøfolk, og det kom da som et bønligt udtryk op i hendes mørke blaa øine. Hun var som slægtens sidste og ædleste skud; hun var den sarteste og

stilfærdigste af dem alle; det var, som om det væsen, traditionen og arvelighedsloven havde forsøgt at skabe gjennem tiderne, endelig var født i hende: al den gjærende ungdom og brusende trang, der hos slægtens stamfader havde glødet inderst inde som en blodig rose, var hos hende gjenfødt lutret og renset gjennem de mange menneskealdre og slumred nu i hendes barnesjæl som en lukket lilje.

Men ligesom der undertiden hos et menneske kan slaaes an paa en skjult streng dybt inde, der bringer ham til at sitre ved anelse om noget stort, der længst er gaaet ham af mindet, men endnu lever i ham som en taaget drøm, hvis enkeltheder han ikke mer kan skjælne; saaledes ogsaa her. Hvad den røde rose havde levet, det laa nu gjemt som en underlig drøm i den lukkede liljes skjød; men nu og da kunde noget hænde, der for et øieblik bragte liljen til at skjælve i Alvildes bryst, uden at hun kunde forklare sig hvorfor. Og i saadanne øieblikke var det, som hun glimtvis formaaed at skjælne enkelte konturer af drømmen, før den atter drukned, og liljens blade paany folded sig tæt om den.

Jørgen havde allerede fra begyndelsen af kastet sine øine paa Alvilde. Hans sanselige natur droges af dette fine og bange væsen, der virked ganske anderledes tillokkende og æggende paa ham ved sin kyske natur og hvide uskyld, end

hvad han havde seet før af kvinder: disse svulmende legemer og yppige lemmer, der var tilfals for en slik og ingenting. Her var det, som *kvinden* for første gang traadte ham imøde. Overfor hende følte han saa at sige for første gang noget andet og dybere end den sædvanlige sensuelle attraktion; noget, der ligned ømhed og ærefrygt paa samme tid.

Gjentagende gange havde han gjort klodsede tilnærmelser til hende; han forstod, at det ikke gik an at tage hende paa samme maade som de øvrige; men hun havde sky undveget ham hver gang. Og dog droges hun paa sin side med uimodstaaelig magt mod disse sterke og glade sind, der samtidig forskrækked hende ved deres robusthed og feiende friskhed. Ingen glæded sig mere til de lyse kveldes fest og leg end netop hun, skjønt hun altid holdt sig tilbage og tog liden aktiv del i de øvriges fornøielser. Hun havde snart lagt mærke til, at Jørgen viste hende større opmærksomhed end de andre, og dette bevirkede, at hendes tilbageholdenhed lidt efter lidt antog et mere personligt præg og tilsidst helt og holdent rettedes mod ham, for hvem hun følte en uforklarlig rædsel, der fik hendes indre til at skjælve, saasnart hun kom i hans nærhed.

Saaledes var nogen tid gaaet. I de stille lunde laa alle blomster knækket og begroves dag for dag dybere i det faldende løv. Og nætterne

blev klarere, luften mere blaa og maaneskinnet skjærere og hvidere.

Og saa hændte dette:

I en af lundene ved foden af et umaadeligt asketræ var der et opkom af kjøligt vand. Ved at bortrydde nogle stene og endel jordsmon havde man udhulet som et slags bassin omkring det, og vandet der benyttes i almindelighed til drikkevand. Nu var Jørgen en kveld gaaet didbort for at drikke, og strax efter fik han se Alvilde komme inde mellem trærne med et stort spand i haanden. Instinktmæssig stilled han sig bag asken, til Alvilde var kommen; saa gik han frem og hilste. Alvilde vakled, da hun saa ham, gled paa rullestenene og snubled fremover; men Jørgen fanged hende i sine sterke arme, saa hun blev liggende tungt mod hans bryst. Hun sagde intet; kun bevæged læberne sig et par gange, og hun lukked øinene. Hun forsøgte ikke at befri sig; hun laa som en skræmt fugl i hans arme, mens hendes hjærte hamred voldsomt i brystet. Engang aabned hun sine store blaa øine og saa paa ham.

Jørgen havde ikke tænkt sig dette. Først blev han som lynslagen; saa gav hans overraskelse plads for et ukjendt velvære. Han knuged hendes smale skikkelse tæt ind til sig og kyssed hende ømt paa kinden. Alvilde lukked øinene halvt op;

de var sælsomt sorte under de fine bryn; saa steg et sagte suk fra hendes mund, og hun hvisked:

«Aa nei —».

Men hun laa fremdeles urørlig i hans arme.

Langt borte fra hørte de sang og latter, der toned underligt ud i den skjære nat. Nogle lys blinked ind til dem mellem trærnes høie stammer. Saa løfted Jørgen hende op og bar hende dybere ind i lunden, mens det lød fra hendes læber:

«Aa nei —».

Men derinde, hvor lys og lyd kun dæmpet trængte frem, og hvor moset som grønt fløiel laa over stenene, satte han hende varsomt ned og tog plads ved hendes side. Han lagde sin arm om hendes slanke liv og kyssed hende atter. Hun skalv sterkt; der var taarer i hendes øine, og hun sendte ham et bønligt blik. Jørgen smiled til hende; saa sagde han:

«Er du ræd for mig, Alvilde? Jeg vil jo ikke gjøre dig noget ondt.»

Og da hun fremdeles intet svared, hvisked han:

«Du ser jo, jeg er glad i dig; jeg bryder mig ikke om de andre. Jeg bryder mig bare om dig.»

Og lidt efter:

«Er du ond paa mig, lille Alvilde?»

Hun hvisked et nei.

Og atter knuged han hende voldsomt til sig og kyssed hendes ansigt flere gange. Der tegned

sig et smil om hendes bævende mund; det var, som noget dæmred i hende, som om noget sovende vaagned, som om hele hendes legeme gjennemstrømmedes af en mild duft; det brød og gjæred af noget ukjendt, der gjorde hende magtesløs; saa var det, som en lukket blomst brast i hende: halvt sanseløs hælded hun sig mod ham og hvisked:

«Saa elsker du mig, da?»

Og hun gjemte sit hode ved hans bryst.

Men mellem stammerne gled havet mod dem; og maanen svømmed i dønningen som et speil af dugget sølv, mens maanestriben flød ind mod stranden som et mylder af gyldne slanger, der vred og snoed sig i hverandre. Nu spilled de paa trækspil derborte ved «Svalen»; nogle vibrerende toner ringed nu og da for deres ører, og nattesuset drog raslende over trærnes toppe.

Og den nat blev drømmen liv, der sprængte den lukkede liljes blade og gjød en sælsom rød strøm gjennem alt hendes sind.

Det var, som om det, der gjennem tiderne var opdæmmet og underkuet i slægten, nu endelig hos hende fik bryde voldsomt frem, med en uimodstaaelig vælde, der lammed hendes vilje og gjorde hende magtesløs ved al den uanede glæde, der som blomster dryssedes over hendes sjæls øde. Hendes øine skinned ganske sorte; om de kyske læber laa et sitrende smil; en slumrende lidenskab

var vaagnet: den voxed sig mægtig og skjælvende som en flamme, der fik blodet til at koge i hendes legeme, saa den spæde skikkelse retted sig hed og spænstig som en bue; hun slynged sine slanke arme om Jørgens hals og kyssed ham vildt. Saa lod hun sig blussende synke ned i moset og gav sig sanseløs hen....

Siden fulgtes de stille indover. Hun hang tungt i hans arm; de mørke øine svømmed som i et lysende skjær. Men over munden laa et smil af uendelig lykke.

Nær husene skiltes de. I maaneskinnet fortoned deres skygger sig langt bortover det duggede græs. Ikke et blad rørte sig. Ikke en lyd hørtes.

Det var henved midnat.

— Om det forhold, der saaledes opstod mellem Jørgen og Alvilde, er kun lidet mer at fortælle. De mødtes, saa ofte de kunde, og han fik sin vilje hver nat. Hun vandred stille mellem de øvrige som før; kun svandt timerne som i drømme hen, og hendes hjærte var som en rød blomst i hendes bryst.

Indtil høsten en nat med store vingeslag fløi fra øen der vester og sydover havet jagende hvert minde om den lyse sommer foran sig som en levende sky af fugle.

6.

Thi da skeed det en nat, at Arent kom over dem i udmarken. Ved at se dem saaledes tændtes der i hans sind en gnistrende vrede; han blev hvid i ansigtet og knytted hænderne, saa knogerne lyste under huden. Jørgen havde reist sig op; ved hans arm hang Alvilde skjøn og skjælvende med sorte øine. Selv stod han mørk og truende overfor den anden. Saa slængte Arent ham et haansord i ansigtet. Jørgen tog et skridt frem; rasende løfted han armen og slog med et kraftigt slag den anden overende. Alvilde havde først søgt at holde ham tilbage; nu stod hun nogle skridt ifra dem med hænderne krampagtig presset mod hinanden, mens hendes smale legeme rystedes af en undertrykt hulken.

Arent var strax paa benene igjen og stormed med ludende hode mod Jørgen. Mellem de to mænd begyndte nu en skrækkelig kamp. Alvilde saa dem i det svage maanelys brydes krop mod krop med armene fast om hinanden, snoende og

vridende sine legemer; enhver søgende at kaste den anden overende. Nu og da hørtes hæse forbandelser og stønnen fra dem begge; de tumled bortover rullestenene med en uhyggelig larm, op mod træstammerne, gjennem ener og lyng; fra begges ansigter flød blodet rødt og pletted halsens linning; deres klæder var flængede, de rykked haaret af hinanden og spytted paa hverandre. Endelig lykkedes det Jørgen at bryde Arent under sig. Han knæsatte ham; et øieblik holdt han ham saaledes med tungt arbeidende bryst nede, mens fraaden drypped ham af munden; saa famled han med den ene haand i lommen efter kniven. Med tænderne aabned han den, saa sig hurtigt og sky omkring og hug saa Arent gjentagende gange i brystet og halsen. Denne krummed sig sammen og sank med et skrig tilbage.

Men indover øen med hænderne presset mod den dødblege pande løb Alvilde som en jaget ren. Af og til jamred hun sig fortvilet.

Da Jørgen saa dette, reiste han sig og satte stormende efter hende. Alvilde saa sig tilbage, blev ham var og lod en klagende tone fra sig. Saa dreied hun af og styred i vild flugt ned mod havet. Der fulgte hun stranden et stykke, styred saa opover øen og ned mod husringen. Hele tiden fulgte Jørgen efter. Hun var nu inde paa tunet, i to spring naaed hun huset, men som hun greb

dørklinken, følte hun Jørgens arm om sit liv. I samme nu pressed der sig et skjærende skrig fra hendes mund, og hun sank bevidstløs op til ham.

Et sekund holdt Jørgen hende saaledes; saa lagde han hende varsomt ned paa en af den lille verandas bænke og skyndte sig stille ind i huset. Derinde var de vaagnet; han hørte gamle Klas klæde sig indenfor sin dør. Selv aabned han døren til sit og sin kamerats værelse; denne var vaagen og sad opreist i sengen; Jørgen hvisked ham noget i øret og skyndte sig atter ud for at vække de andre to, mens kameraten i lynende fart rev klæderne paa sig.

Ikke mange minutter bagefter var alle fire nede ved en af bryggerne. En sjægte blev gjort løs og forsynet med to sæt aarer og skjød strax efter som en pil bortover fjorden.

Men oppe ved husene havde man fundet Alvilde. At de fire var borte blev ogsaa strax bemærket; ligeledes, at heller ikke Arent var tilstede. Gamle Klas fôr omkring og raabte paa ham, mens nogle kvinder tog sig af pigebarnet. Intet svar. I den dødstille, lydhøre nat maatte hans raab høres over hele øen. Skjælvende af uhygge og anelse om noget meget ondt stod den gamle, hvidhaarede mand paa tunet, barhodet og halvt paaklædt, mens der rundt omkring samled sig flere og flere. Hvad er der hændt? var det eneste spørgsmaal; man saa

Alvildes tilsyneladende afsjælede legeme blive baaret ind i et af husene af blege, hviskende skikkelser; man hørte den gamles langelige raab paa Arent og forstod, at noget maatte være skeet, men vidste kun ikke hvad. —

Ikke mange sekunder efter hørtes harmfulde raab; i den glitrende maanestribe havde man seet en sjægte staa udover for fire taktfaste aarer.

Næsten samtidig satte en del af de ældre mandfolk i løb ned mod stranden. To sjægter gjordes klare med hver fire aarer, og følgende den flygtende baads kjølvand gled begge hurtigt udover fjorden.

Men inde over landet stod maanen i næ, tynd og spinkel som en fin bue, kastende et mat, usikkert lys omkring.

Og nu begyndte en hidsig jagt derinde mellem skjærene. Jørgen og hans kamerater var de forfølgende underlegne i roing, men havde et betydeligt forspring. For dem gjaldt det kun hurtigst muligt at naa land; med fast jord under fødderne kunde de anse sig saa nogenlunde bærget; mens forfølgerne kun tænkte paa dette ene: at naa dem igjen forinden og ved den dobbelte overmagt at nøde dem til at vende om. Disse sidste havde foruden sin større dygtighed i at ro ogsaa den fordel at være kjendt overalt i løbene; Jørgen med sine var fuldstændig fremmed i farvandet og saaledes afskaaret

fra at kunne skyde gjenveie; tværtimod maatte de ofte ændre kurs, hvorved strax de forfølgende vandt ind paa dem.

Henimod et kvarters tid var gaaet. Fjorden laa blank og sort omkring dem, paa dens uhyre tavle tegned de tre baade en bugtet ildstribe; det var morildens myldrende stjerner, der lod kjølvandet krumme sig mellem baaerne som en umaadelig, gylden sjøorm.

Nu og da hørtes et hæst raab i natten; saa atter kun aarernes monotone taktfaste slag i tollegangene; og videre og videre gled de tre baade, kløvende mørket og fjorden i pilsnar fart.

Forbi holmer og skjær, forbi sjømærker og blindbaaer, en enkelt gang med kjølen skurende mod en hvid grunding, ind smale sund og kanaler, altid fremad bar Jørgens baad, hvor de fire sad krummede over aarerne med fødderne stemmet mod spanterne og tænderne i raseri sammenbidte. Det var et ridt paa liv og død: et eneste skjær i løbet vilde knuse sjægten i splinter, en eneste blindbaae hvælve dem alle i dybet.

Gjentagende gange havde de, ved at snu hoderne, seet morilden brænde blegt over skjulte grundinger forud; ligesaamange gange havde de undgaaet faren ved at ændre kurs; men hver gang vandt forfølgerne nærmere ind paa dem. Nu løfted landet og aaserne sig nær foran, gjennem en rende

mellem to svære holmer vilde de snart være inde; som en jaget delfin stod baaden i fraadende ildskavl indover sundet, — allerede traadte skogen og stranden tydeligt frem af mørket, da et blegt skjælvende skjær forud viste, at løbet var lukket. En lav baae stængte veien; gjennem to grunde render løb havet ud og ind; for en baad var det umuligt at passere.

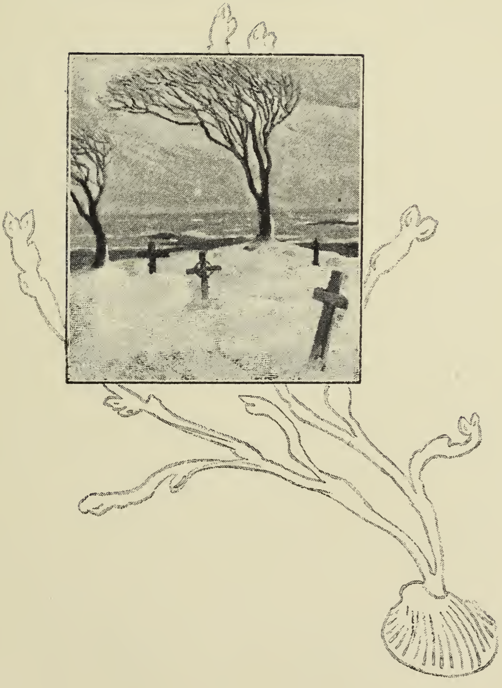
Bag dem udstødte forfølgerne et triumferende raab.

Men Jørgen havde med et eneste blik omkring sig overseet situationen og fattet en fortvilet plan. Han lod baaden vende; et øieblik efter stod den i susende fart udover, mødende forfølgerne. Disse drev sin baad fremover, anspændende sig til det yderste, forvisset om at fakke Jørgen ved enden af den lukkede kile; i sidste øieblik fik de se Jørgens baad komme; sundet var trangt; de forsøgte at stanse og faa sjægten vendt; men forsent. Stavnen traf dem over æsingen nær seiltoften og skar sig ind lige til vandlinjen, og over dem stod de fire med hævede aarer. Der var ikke at tænke paa modstand; sjægten fyldtes under dem og blev liggende med vandet flydende ud og ind over tollegangene.

De fire rak akkurat at klare sig unna og ro nogle favne videre, før de mødte den anden baad. Begge sagtned farten og mødtes med løftede aarer.

I næste minut regned slag og hug susende nedover roerne — da raab om hjælp fra den ødelagte baad fik striden stanset. Med eder og forbandelser gjensidig skiltes man; Jørgen og de øvrige roed videre og forsvandt strax efter i halvmørket. Hermed er de fire ude af sagaen.

— Men i øster begyndte morgenrøden at dæmre, som den ene uskadte baad med samtlige baades mandskab fortøiedes paa Hjeilens indside. Under dette hørtes tydelig et skingrende skrig oppe fra øen, og som silhouet mod det rosenrøde daggry kunde sees to mænd, der bar noget tungt imellem sig. Bag dem fulgte nogle kvinder. Toget skred langsomt ind mod husringen, der lukked sig tæt omkring det.

ANDEN BOG.

1.

Vinteren var kommen efter en meget stormfuld høst. Det led henimod julen; fra Hjeilen kunde landet indenfor sees hvidt af sne.

Men derude var alt graat og nøgent.

Skyerne, som steg op af havet, drev over; kun om morgenen laa rimet som et florlet slør af lin over øens tungsindige øde. Indtil solen stod op og bragte det hvide slør til at løfte sig som en fin taage, der lidt efter lidt forsvandt, saa naturen atter laa gold og mørk omkring.

Og langsomt og stille listed menneskene sig om derude paa den haarfrosne jord, der gav en dump gjenlyd af hvert skridt.

— Inde hos gamle Klas laa Alvilde syg. Hun havde ligget, siden de fandt hende bevidstløs paa bænken; i begyndelsen hen i vildelse og talt over sig — siden af og til vaagnende op for saa atter at synke tilbage i en dødlignende søvn med onde syner og varsler. Der maatte vaages over hende; Gardia, den gamle kloge kone, var derfor midler-

tidig flyttet over til Klas og laa om nætterne i stuen hos Alvilde.

Og Arent var begravet paa Hovøens kirkegaard. Saasnart de retslige undersøgelser var over, havde de sørgende roet ham ind fjorden en klar høstmorgen, mens klokkerne ringed ud over den visnede natur.

Endnu vidste ingen, hvordan det hele var gaaet for sig. Kun saameget var tydeligt, at Arent var dræbt af Jørgen. Hvilken rolle Alvilde havde spillet i dette uhyggelige drama, var ogsaa uopklaret. Og hun havde endnu ingen redegjørelse kunnet give. Over altsammen ruged saaledes et gaadefuldt mørke, der endmere gjorde sindene nedstemte og graa.

Dagene drog sig saaledes ensformige og stille hen. Klas var beskjæftiget med tangkjøring; fra graalysningen af og henmod kvelden gik han den samme vei ved siden af sin blakke hest mellem stranden og husene, frem og tilbage, frem og tilbage. Dernede læssed han med et greb saameget paa den lille slæde, som hesten kunde trække; saa bar det tungt opover skraaningen med rullestenene og den falmede lyng. Det knirked og skreg under meierne; hesten pusted og lagde sig tungt i sælen, og ved siden gik Klas, stum og grublende med et sørgmodigt udtryk i det rynkede ansigt.

Undertiden fulgte Palle med ham. De kunde da gaa lange stunder uden at tale med hinanden, den ene ventende, at den anden skulde begynde. Sagde saa en noget, og den anden svared, gled altid samtalen over paa dette sørgelige, der var skeet.

«Var ikke *den der* kommet,» kunde Palle sige, idet han peged paa vraget af «Svalen», der stod som før i stenene indenfor stranden, «havde meget seet anderledes ud nu.»

Og Klas kunde svare som saa: «Det er forunderligt det hele, naar en tænker sig tilbage; kan du ikke mindes den uveirskvelden i høst, da Tørres havde det syn paa sjøen? Gardia saa ret, hun, da hun mente, her vilde ske noget, som ikke var af det gode. Vorherre havde nok sin mening med det, han gjorde, han.»

Engang bemærked Palle, som de passered «Svalen»:

«Han skulde væk, den styggingen dernede. Det er mest, som han ligger og vil skræmme folk.»

Hvortil gamle Klas svared:

«Tidt staar det for mig, som der er fulgt noget ondt med han, som vi ikke blir kvit, før vi faar han væk.»

Ikke længe efter afkjøbte de assuranceselskabet det gamle skrog isammen. Det skulde brændes. Ikke en flis maatte levnes. Og jernet, der blev

igjen, vilde de sælge til en eller anden skrabejernshandler. Der fôr nok af dem rundt i smaaskjøiterne langs kysten; de vilde blive kvit hvert gran af «Svalen». Ingen af dem havde ytret et ord om alt det brænde, der saaledes gik til spilde — det var, som der hos dem begge var voxet et stiltiende had frem mod denne sorte kolos dernede i stranden, et had, der ikke tillod dem at lade noget af «Svalen» komme sig tilgode; den skulde udslettes af jorden helt og holdent.

Men «Svalen» blev ikke brændt med det første. Nogle dage efter at handelen med assurancen var afsluttet, kom der et meget stort snefald. Paa mindre end et døgn laa sneen alenhøi over hele øen; saa røg storm og uveir op, der hvirvled den rundt og blæste den sammen i tætte, tunge faner, der høined sig vidt om som hvide mure. Hvor vinden og sneen stødte paa en hindring, bygged de strax gjensidigt hjælpende hinanden op umaadelige hauge af sammenpakket sne; saaledes laa der rundt «Svalen» en flere meter tyk vold, der voxed i bredde og tykkelse dag for dag.

Nede ved bryggerne laa de fleste baade optrukne og hvælvede. For at beskytte dem mod fugtighed og kulde havde man dækket hver af dem med et godt hestelæs lyng og ener. Nu laa det hele begravet under sneen og kunde fra vinduerne sees som runde hauge, der, naar solen gik ned,

kastet lange, parallele skygger bortover den flade sneslette.

Enkelte baade laa dog endnu paa vandet og maatte tilsees og lænses for den mængde sne, der ofte trued med at sænke dem ned. Det var fiskesjægterne med de overbyggede rød- eller blaamalte vandkumme, hvor fisken kunde gaa levende halve dagen, og de tre fire pramme, skoleungdommen benytted, naar de andenhver dag roed over til Kalvøerne en fjerdingvei indenfor. Og ved den største brygge laa lodsskjøiten til Tørres klar til naarsomhelst at stikke tilhavs.

De kommende dage gled triste og graa. Vinterstormene fôr som usynlige jættefugle med susende vingeslag dag og nat over øen. Der levedes nu mest et stille stueliv med lidet samvær folk imellem; man sad og halvsov i de mørke stuer; alt var saa underligt stillestaaende; intet nyt spurgtes udefra; ingen støi og larm hørtes; kun stormens tunge døn og svære flugt under den graa himmel. Fra vinduerne kunde havet sees sort som blæk med svær sjø og hvid, glisende skavl, der stundom i tusmørket skinned frem langt udefra som en række fraadende udyrgab med lysende aande, i flok og følge hurtigt nærmende sig kysten. Over hele øen laa sneen hvid og uplettet; intetsteds havde nogen menneskelig fod brudt dens skjønne linjer og harmoniske hele; kun ned mod bryggerne

førte en smal sti, hvor en sjelden gang en sort skikkelse med ludende overkrop stred sig frem mod stormen.

Nu og da hørtes den ensformige lyd af øxehug fra et af udhusene.

Imedens laa Alvilde hen i tung søvn, der imellem gik over til en halvvaagen, mareridtlignende tilstand. Da talte hun gaadefulde ord, for dem, der hørte hende, undertiden afbrudte af graat og ængstelig klage.

En nat, mens huset rysted under stormens mægtige tag, vaagned Gardia ved at høre Alvilde bange raabe hendes navn. Hun tændte strax lys, og i det blaffende, usikre skjær saa hun Alvilde sidde søvngjængeragtig bleg med lukkede øine halvt op i sengen. Hun holdt hodet lyttende foroverbøiet, og ansigtet antog et mere og mere forfærdet præg. Hun begyndte at tale, stemmen var sagte, men langsom og tydelig:

«Se — se — det synker — aa det synker! Hør, hvor de skriger — i Jesu Christi navn hjælp dem. Derude — — djævlebaaen — hør skrigene! De synker — aa de synker — allesammen — i det sorte — skrækkelige — for Jesu Christi skyld — aa hjælp — hjælp!» —

Alvildes ansigt var dødblegt og forfærdeligt at se paa. Munden med de blodløse læber var halvaaben, og de lukkede øine syntes at se, som om

de fine, blaa-aarede laag var klare og gjennemsigtige. Hun havde strakt begge arme ud; nu lod hun dem atter synke og begyndte at jamre sig, vridende hænderne som i stor sjælelig pine.

Gardia var kold af rædsel. Som hun stod urørlig paa gulvet, begyndte blodet at suse og banke i hende med denne voxende lyd, der spænder hver legemets fiber og skjærper hver eneste sans: Gjennem vinduet kunde hun se det hvide skjær af sjøerne, naar de med morilden brændende som flammer over sig jaged indover havet. Uvilkaarligt havde hendes blik søgt retningen af Alvildes; nu stod hun som fastnaglet, ventende at se et eller andet frygteligt derude; og som sekunderne gik, var det, som hun blev mer og mer lydhør, til hun tilslut syntes at høre fjerne lyd og fortvilet raaben udefra mørket som skrig i dødsangst.

Hun prøved at aabne vinduet. Men ind vælded mørket og stormen; lyset slukkedes; hun hørte kun vindenes hujen og piben — saa blev vinduet slaaet igjen med et haardt smeld. Og atter rystedes hun af gysen, henne i sengen hørte hun igjen Alvildes stille, hjærteskjærende klage.

Flere gange tænkte hun at vække Klas — saa opgav hun det og fandt frem en gammel bønnebog. Ved læsningen af denne kom der lidt efter lidt ro over hende; hun stelled og hygged lidt om Alvilde

og kyssed hende paa den høie, hvide pande og gik sluttelig tilsengs.

Men næste morgen fortalte hun Klas, hvad der var hændt. Det gjorde et underligt indtryk paa ham; han havde selv drømt om forlis og lig den nat og gik over middagen over til gamle Palle. Enden paa det hele blev, at de to mænd vandred nedover mod udsiden for at undersøge stranden.

Langt derude gik havet sort med tunge døn og steilende foss rundt djævlebaaen. Det var et undervandsskjær, hvor sjøen kun tog grundbraat i svær storm. Om sommeren i stille veir kunde en lastet jagt glide over; men i styggeveir som dette var det den farligste baae langs kysten. Kom et skib for nær indpaa, kunde en bølge tage det, slynge det himmelhøit tilveirs og i næste øieblik slaa det med uimodstaaelig magt mod baaen, der truende viste sin brune ryg dybt nede, mens sjøen gik kogende hvid rundt den som væggene i en malstrøm.

De to gamle mænd stirred en stund udover, saa gik de begge videre langs stranden. Her laa kun et sparsomt dække af sne; vindene havde feiet det meste længer opover øen. Det var lavvande: den grunde strand laa bar og graa med vissen tang og sorte sten langt udover; men hver stor bølge vasked sprøitende og skummende henover den og føg som fint regn opover sneen langs bredden, af

og til duschende de to vandrende mænd. Hist og her laa endel vragsplinter og tømmer, noget hver eneste høststorm saagodtsom havdeført med sig i de sidste aar; de ofred det neppe et blik, gik bare langsomt videre uden at tale sammen.

Men lidt efter stansed de begge. Mellem rullestenene i stranden strax foran dem laa et opskyllet lig. Det var en kvindes. Hun var nøgen, kun med en strømpe paa det venstre ben. Vandet og stenene omkring havde skrubbet hende op; hendes svære haar flommed fugtigt bortover taren. I næste øieblik gled sjøen over hende, slog hende længer op mellem stenene og drog sig fraadende tilbage. Saa blev hun liggende paa ryggen med aaben mund og den ene arm udover stranden.

Begge fik hende strax løftet op og baaret et stykke opover, hvor de lagde hende i sneen. Saa gik de tilbage for at hente folk og noget at klæde hende i. —

Det var ikke første gang, den slags var hændt. Gang paa gang havde man fundet lig i stranden især om høsten. De laa alle begravet paa et indgjærdet jordstykke paa Klas's eiendom, hvor kun nogle græsgroede tuer røbed deres hvilested. Ofte var de fundne i den tilstand, at de maatte begraves med det samme; saa kom presten kanske først flere dage senere og kasted jord paa dem.

Dette var noget, som ingen fæsted sig videre ved. Det kom og det gik, og snart var det hele glemt. Om sommeren legte smaabørnene der og plukked blomster, smaa blaaklokker og maria guldsko; om høsten beited sauerne tuernes saftige græs, og om vinteren, naar sneen dækked over, var stedet neppe til at skjælne fra marken omkring: intet marmor var reist, ingen buske plantet, intet gitter om nogen grav; kun to, tre kors stak frem, spigret sammen af brædder.

Anderledes nu. Dette fund af den nøgne kvinde i forbindelse med Alvildes sælsomme tale og Klas's drøm virked paa de allerede før modtagelige, nedstemte sind med dobbelt uhygge. En stille gru fra det store hav fulgte med hende ind i husene og gjemte sig truende i hver krog. Det gjorde, at samtalen blev mere dæmpet og mest kom til at dreie sig om døden og jordens daarlige liv. Naar mørket kom og sjøen begyndte at lyse udenfor som rænder i den sorte flade, kom der ligesom noget glidende langt derudefra ind gjennem vinduerne og lagde sig tungt og kvælende som en mare over dem alle. Tændte saa en imellem et spinkelt talglys, blev kun uhyggen større og stilheden i stuen, naar stormen et øieblik gav sig, saa meget desto dybere. Det var, som dette blaffende skjær af det enslige lys kun bragte enhver til bedre at se mørket og fornemme al havets rædsel.

Den døde kvinde, som havet havde taget og givet, var indsvøbt i et grovt lagen og bragt bort i et af udhusene. Samme dag hun var funden, havde Palle og Tørres med bistand af endel unge begivet sig hen til den indhegnede plads, hvor alt før saamange hviled, og skuffet sneen væk etsteds. Men jorden under var frossen og haard og klang kold og sprød under spaden. Siden havde de forsøgt at hugge i den med øx, men maatte ogsaa opgive dette. Tilsidst forsøgte de det gamle middel, kirkegaardenes gravere undertiden tyr til: at gjøre op et baal, for saaledes at tine marken op. Men stormen feied kun hver gang fliserne og lynget væk. Havet havde kastet hende iland; jorden vilde ikke tage hende. De maatte vente, til uveiret fik lagt sig.

Men nu hændte det, at de blev gaaende udover med den døde kvinde blandt sig, thi stormen og kulden holdt ved dag efter dag. Dette at have en død imellem sig i længere tid satte mærke i alles sind; det gjorde, at menneskerne omkring mer end nogensinde følte sig i slægt med døden.

Ingen tænkte paa at lade den døde sænkes i sjøen for saaledes at begrave hende. Det er som en gammel vedtægt det, at dem havet sætter paa land, maa begraves i kristnet jord. Det er skjæbnens evige bestemmelse, der gjør, at havet maa give dem fra sig, alle dem, hvem jorden

tilkommer. Derfor maa ingen lade sjøen faa slige; gjør nogen det, gjør han synd mod de evige love, og dag og nat vil den døde staa for ham med jammer og bebreidelse i blikket.

Derfor lod de hende ligge derude, den døde kvinde, ventende hver dag, at uveiret maatte gaa over. Kulden lod hendes legeme holde sig; for den sags skyld kunde de jo vente med at faa hende i jorden; men nu ved enhver, at det er de dødes inderligste ønske, at deres legemer maa komme til hvile i muldet, saa snart sjælen er borte.

Med hver dag, som gik, steg derfor disse menneskers pine ved, at de ikke kunde faa den døde jordfæstet; de følte det som en slags skyld hos sig, at hun maatte ligge derude døgn efter døgn med længsel efter jorden. Og eftersom tiden gik, var det, som den pine, de mente fornemmedes af den døde, lidt efter lidt føltes hos dem selv, og bragte dem til at stunde mere og mere efter dette, at hun snart maatte faa hvile, den lidende døde iblandt dem.

Enhver kjendte det, som om dette onde, der trykked og lammed, først vilde lade af, naar den døde fik fred.

Saaledes kom deres tanker mest til at kredse om dette ene. Om dagen samtaled man sagte om den forunderlige døde, som saaledes var kommen

til dem, som havet og jorden ikke vilde tage, og om nætterne stod hun for dem frysende og bedende om hvile. Til de syntes at høre hende gaa omkring rundt husene og jamre sig. Da førte de hende en dag ud og begrov hende i sneen.

Saa blev det bedre.

Men atter kom hun tilbage; atter hørte de hende om nætterne klage og sukke, naar vindene gav sig; eller det banked paa ruderne og dørene, mens den samme sælsomme rædsel atter tog dem fangen.

Hendes hvilested blev da tilseet. De fandt hende ubedækket paa marken; stormen havde feiet sneen over hende aldeles væk.

Tre gange gjentog det samme sig. Og hver gang sagde man: nu ligger hun igjen og fryser derude. Saa fik hun en salmebog med sig i sneen. Den laa opslaaet over hendes bryst, hvor bønnerne for de syge og døende stod skrevet. Og paa snehaugen over blev et simpelt trækors stukket ned. For sluttelig at hindre stormen fra at ødelægge graven tiere blev det hele overgydt med vand, som kulden strax forvandled til et fast isdække.

Fra nu af gled den døde mere og mere bort. Hun fyldte ikke længer natten og stormen med sin jamren og stuernes kroge med sin uhygge. Den rædsel, hun havde ført med sig fra havet, syntes atter at drage sig langsomt tilbage til det

sorte dyb: det var, som om noget sælsomt grufuldt langt derudefra havde rakt en arm ud efter dem, men nu skrumped sammen og svandt hen. Og den angstfulde lammelse, der hidtil havde bundet dem, som slangens blik fuglen, løstes nu som det ondes magt for dagen og blev borte.

Og som dagene gik, bares det dem fore, at der omkring dem var udkjæmpet en hemmeligheds-fuld kamp mellem ukjendte magter, hvor de selv havde været som det levende bytte, der skjælvende afventer, til hvem seiren monne hælde.

2.

Lillejulaften laa gamle Klas en fjerdingvei udenfor Hjeilen og fisked. Veiret var saa fint og stille; der var neppe drag i luften, og rundt sjægten smøg havet sig smult og lunt, nu og da løftende den paa en bred dønning. Herude var der nogle store grunder, hvor rødtorsken gik i svære stim; iblandt slang en sei og en blaastaal eller en og anden af de fede berggylter, der ellers holder sig rundt skjærene længer inde.

Luften var kold og tindrende klar; i sydost stod netop solen op dryppende rød. Klas sad og stirred mod den, til der begyndte at danse blaa og gule ringer for øinene; netop nu i solrenningen var det, fisken skulde bide, just som nu den laa og dubbed i dønningerne og imellem blev borte for ham.

Indenfor laa Hjeilen og skinned med sin hvide sne, saa det skar i øinene, og indenfor den igjen, men noget østenfor, begge Kalvøerne. Bag disse raged Vieheiens røde granit høit op; det var

første landkjending for dem, der kom fra havet. Og atter bag den, bredende sig til begge sider, fastlandet med lav, tæt skog og hvide fjelde.

Længst mod øst og længst mod vest blev dette borte i to spidse odder, der syntes at stikke ud i sjøen, som om landet indenfor danned en konkav bue. I midten af denne bue laa saaledes Hjeilens lange og flade sletteø, og bag den, men et godt stykke indenfor, tegned sig fint og spidst taarnet paa Hovøens kirke.

Over hvælved himmelen høi og morgenblaa med nogle lette skyer, som solen farved lillarøde — saa svandt de langsomt som visnende rosenblade, og ikke en plet var at se paa hele den umaadelige kuppel, der sank mørkeblaa over aaserne i nord, var lyseblaa som anløbet staal høit oppe, men nærmere syd skar i det violette og rundt solen gik over til brændende purpur.

Rundt om paa sjøen svam mængder af fugl, især alke. De laa som hvide pletter udover den graa, gyngende flade, der var stænket med rødt tættere og sterkere mod solen, hvor det flød sammen til en bred, skjælvende stribe, der blænded øiet. En og anden langhalset lom med metalgrønt bryst laa ensom og stor mellem de øvrige, mindre fugle; hist og her vugged en ærstegge* eller en hvid

* hanedderfugl.

maake; og indiblandt dem alle, spredt udover dukked de smaa næsvise alkekonger.

Gamle Klas sad agter i sjægten, der laa med bredsiden til land. Syd i kimingen tegned sig et lidet seil, og i vest bortenfor Kuingskjærene laa en lodsbaad og dubbed med slappe seil. Han kunde se den røde stribe i storseilet og noget, der ligned en *K*, ved siden. Det maatte være Kalvøskjøiten. Det blinked med mellemrum i vandet derborte; de stod ombord og skaated med de svære aarer....

Fisken bed friskt væk; i fiskekummen gik alt et halvt snes stor, pen rødtorsk, to tre sei og endel hyser. Alt i et bævred det i snøret, det var strømmen, der stod østover med sterk fart.

Men som nu solen steg og timerne gik, blev sjøen mer og mer stille. De lange dønninger syntes at dø hen; tilsidst laa sjøen henover som en eneste skifergraa flade, der neppe syntes at røre sig. Røgen fra hans snadde steg ret op i luften, hvor den blev staaende stille som taage. Ikke en lyd hørtes; kun imellem skriget af en flyvende fugl. Saa blev ogsaa dette sjeldnere, og rundt om bredte sig som en syngende stilhed, der syntes at komme fra selve havet.

Klas var lidt efter lidt sunket hen i grublerier. Han blev siddende med snøret i haanden og saa eftertænksomt ud for sig. Det bed ikke længer

for ham, agnet var vel afspist; han husked ikke at se efter, men blev siddende urørlig som før. Han tænkte paa Arent. Denne havde staaet ham nær som hans eget barn, været ham ligesaa kjær som Alvilde; de to skulde havt hinanden, og nu laa den ene død under jorden og den anden som død hjemme i huset. Det havde været et haardt slag for den gamle mand — da de kom bærende hjem med Arent havde han med et høit skrig kastet sig over liget og siden siddet dag og nat og jamret. Vel havde den første voldsomme sorg lagt sig; men gamle folk har daarligt grokjød; det var kun blodet, der var holdt op at rinde; endnu laa saaret ulæget, aabent og smærted stille og ustanseligt. Sorgen for Arent havde hidtil aldeles behærsket ham og fortrængt den ængstelse, han ellers vilde følt for Alvilde; det var, som han ikke forstod, hvor syg og daarlig hun var. Men sammen med sorgen bar han ogsaa et undertrykt nag, et voldelig behærsket had til disse fire, der saa uventet var kommen til dem og havde forstyrret freden og stilheden derude og saa pludselig var forsvundet, efterladende saa megen sorg og smærte. Det var, som om disse fire havde ført noget bort med sig af den ro og fred, hvori de alle havde levet, og istedet givet dem alskens ulykke og fortræd.

Stundom tænkte man sig dem som udsendinger af djævelen; at de var sendt som for at lokke og

forføre ungdommen; men saa var døden kommen og havde stanset deres onde forehavende. Arent havde maattet bøde for de andres skyld, sone, hvad de havde forbrudt ved at lytte til det onde. Saaledes var Arent kommen til at staa for deres minde som en slags martyr, og denne mening var omhyggelig indpodet i de unge, der skræmte af dette dødens pludselige greb blandt dem strax havde ladet al tanke paa oprørskhed og frihed fare og som krybende hunde tyet tilbage til lænken.

Og siden var havet kommet til dem som en død kvinde, der en tid gik blandt dem som for endyderligere at bringe dem til at vende sig fra daarligheden og verden mod døden, graven og livet efter.

Saadan havde de søgt at forklare sig alle disse hændelser, drevne af deres medfødte trang til at se en Herrens finger i alt, der skeed. Og nu sad gamle Klas derude i baaden og lod det drage langsomt forbi øiet i stille rækkefølge altsammen, ligefra Tørres's syn paa fjorden og til dagen nu. Det var tydeligt, Vorherre havde villet prøve dem, men kjærlighedsfuld og bange for, at de muligens kunde falde, havde han først ladet dem varsle gjennem Tørres og siden støttende grebet ind flere gange. Men strengt havde han straffet synden, streng og ubønhørlig havde han

været, som for at vise dem, hvordan der skulde gaaes frem. Og det stod for gamle Klas, som havde han selv skyld i, hvad der var skeet: han havde ikke været streng nok, ikke holdt sine stramt nok i tømme, men tilladt dem at lege med ilden; derfor havde Vorherre grebet tugtende ind og siden holdt sin vredes vinge skyggende for solen, mens stormene og havets rædsel havde pisket dem. Og nu herude i den klare, stille dag fødtes der hos Klas som nyt liv og kraft: for veg havde han været, han og de andre, men nu vilde han atter reise sig og holde sin skjærmende haand over dem, der skulde ledes og føres, og maatte noget siden hænde, skulde Vorherre spares for at straffe. Selv vilde han være sterk og tro og løfte det tugtens ris, han altfor længe havde ladet ligge. Han mindedes Herrens ord: hvo, som elsker sin søn, tugter ham tidlig og han mente at forstaa det som aldrig tilforn: Se, dem Herren elsked, dem tugted han ogsaa meget, mere end nogen anden. Det var kun den trange vei, der førte opad, den vei, der var strøet med pigge og torne, den vei, der gik gjennem ydmyghed og forsagelse, gjennem mulm og smærte. Og han følte pludselig en brændende iver i sig efter at komme hjem og begynde sin rensende og vækkende gjerning, at luge bort alt det ukrudt, der var saaet og tildels spired rundt de unge, spinkle planter; han vandt sit snøre op

og gik forud for at hale dræggen, men kom herved til at se ud — og blev forundret staaende, thi det ansigt, naturen før havde havt, var nu et helt andet: solen, der nylig havde skinnet saa klar og hvid, hang nu osende rød paa en graalubben himmel; kimingranden var borte, istedet rulled en tyk, dampende taagevæg indover havet, og rundt sjægten, hvor sjøen før havde ligget blank som staal, var alt bedækket med et fint, røglignende lag, der groed bortover som ulddotter og syntes at voxe op af selve vandet.

Klas vendte sig og saa indover; han skimted Hjeilens hvide sneflade og landet utydeligt bag; men Kalvøskjøiten var borte og ligesaa alle fuglene; der øinedes ikke liv i nærheden, og ikke lyd var at høre; den uhyggelige stilhed gjorde ham ængstelig; han steg op paa fortoften og tog spendetag mod æsingen; saa haled han dræggen op i lynende fart, greb aarerne og roed hurtigt bent indover. Men bag ham voxed taagevæggen høiere og nærmed sig lydløst mer og mer, gled sikkert og tæt over sjøens graa ulddække og fulgte stadig efter. Nogle store, bløde lag drev foran den og syntes at forlænge sig udover som arme, der vilde gribe og holde ham tilbage; den øvre kant fulgte med og hvælved sig truende fremover som en umaadelig lavine og sænked sig saa nedover baaden og stængte ham udsigten til alle sider.

Samtidig voxed ulden om ham tættere og høiere; han følte en fugtig, isnende kulde, solen blev borte, sjægten syntes at dækkes med en tyk damp, der halvt blinded ham og fyldte hans mund og lunger, han kunde knapt se bagstævnen af baaden og forstod, at taagen uigjenkaldelig havde naaet ham igjen og saagodtsom vilde umuliggjøre videre roing.

Alene og langt fra land, som han var, vilde han saaledes neppe kunde naa hjem, før taagen letted; at ro blindt afsted nytted ikke (det ved enhver, der har roet i taage); han kunde rende sjægten i berg eller paa baae; han kasted derfor strax dræggen og lagde sig til at vente. —

I begyndelsen havde han seet solen staa høit paa himmelen som et mat rødglødende kobberskjold; nu var den fuldstændig forsvunden. Det blev koldere og koldere, og for den ensomme mand i baaden syntes stilheden og taagen at flyde sammen til et mægtigt hele, der syngende krøb nærmere og nærmere mod ham fra alle sider, skjulende sit ansigt bag taagetæppets svære folder.

3.

Nu gik det saa, at den gamle mand blev siddende i baaden lang tid. Time gik efter time. Stadig den samme stilhed, overalt den tunge, isgraa taage, der syntes at bære i sig som bedøvende dunster, at lægge sig tæt om ham som et umaadeligt bløddyr, der klæbed sig til ham med millioner munde, sugende hans livskraft til sig gjennem hver legemets pore. En stor træthed kom saaledes over ham; den lod ham mindre fornemme kulden; den sløved hans øie og hans øre og bragte hans legeme til større og større ufølsomhed for alt omkring. Men som den nu overgav ham langsomt i søvnens arme, aabned den, som ofte sker, hans indre øie og øre og lod ham fornemme underlige ting, som ellers kun faa ser og hører.

Det bares ham nu fore, at hvad taagen havde gjemt, gav sig langsomt tilsyne og tegned sig for ham alt mer og mer tydeligt. Det begyndte som hvide pletter rundt om ham — saa antog disse pletter lidt efter lidt udseende af døde ansigter,

der syntes at trænge sig om ham fra alle sider. Og besynderlig nok troed han at kunne gjenkjende hvert enkelt af disse blege hoder, som om han ved en indre klarsynthed var istand til at spende over et meget stort tidsrum og dettes mennesker. Saaledes vidste han strax, at disse ansigter tilhørte slægten derude; han gjenkjendte et ansigt over de andre, et ansigt, han i levende live aldrig havde seet, et ansigt, der trods sine ældede træk fremviste karakter og beslutsomhed parret med lidenskab: slægtens stamfaders. Det aabned et øieblik de lukkede øine for at sende ham et talende blik; læberne bæved nogle gange — saa udviskedes ansigtets konturer og blev lidt efter lidt êt med taagen. Samtidig kom der over ham en dump angst, der steg, eftersom hans bange øie gjenkjendende gled langs rækkerne af disse blege ansigter; han følte, at de vilde ham noget, men vidste kun ikke hvad, og vedblev derfor urolig at flytte øiet fra den ene til den anden, som vented han fra en af dem løsningen paa sit tause spørgsmaal. Men en ting stod den hele tid klart for ham: herude paa havet havde de sat ham stevne, de døde, og tilbage slap de ham aldrig, medmindre han forstod, hvad de vilde ham, og loved, hvad de ønsked.

Pludselig slog det ham, at ansigterne forandredes, jo nærmere han kom sin egen tid: hvert

ansigt bar sterkere og sterkere præg af længsel og lidelse. Naar de en efter en lukked sine øine op og saa paa ham, syntes det ham, at blikkene blev bønligere og mer taarefyldte for hver gang. Hans øie gled bange videre og videre; han gjenkjendte sin bedstefader; saa stansed det ved faderen. Ved siden af denne skimted han utydelig Arents sorgfulde træk. Han saa sin fader sende sig et langt øiekast og derefter vende hodet og øinene mod Arent; saa gled begge tilbage i taagen.

Alle ansigterne var nu borte, istedet blev en svag, syngende tone tilbage, der siden steg og antog karakteren af en salme, hvor det sørgende og bønligt bedende traadte sterkt frem.

Han troed nu at forstaa, hvad de havde villet ham, de døde: bede ham vaage og værne om den opvoxende slægts lykke, og neppe havde tanken formet sig bag hans pande, før han forud i baaden blev var en mand, der med svære tag haled dræggen op og derpaa uden at vende sig satte sig til aarerne og drev baaden med sterk fart frem gjennem taagen.

Dette vared en stund, saa gled alt bort for ham; det sidste, han husked, var, at manden over skulderen sendte ham et langt blik. Han mente da at drage kjendsel paa Arent.

— Efter dette blev han vækket af en del sterke, trommende lyd. De kom inde fra land

etsteds, hvor man for at veilede de roende anvendte det almindelige middel at tromme paa laag, kasser, jernbøtter og lignende. Han fandt sig selv halvt liggende paa tiljerne med hodet og den ene arm hvilende paa agtertoften. Taagen stod fremdeles tyk om ham; men som han nu begyndte at røre og strække paa de stive lemmer, hændte det, at den sank omkring ham og langsomt forsvandt, som om den sugedes op af selve havet.

Men baaden laa og drev en hundrede favn fra Hjeilens udside.

— Da han den eftermiddag kom gaaende op mod husringen, var der over ham en ro og høitidelighed som hos den, der gaar til Herrens bord, eller den har, der gjør spørgsmaal til de døde.

4.

Psalm. 102, versu 10.

Jeg æder Aske som Brød / oc blander min Drick med Graad. For din Trudsel oc Vrede / at du ophøyede mig / oc kasted mig ned i grund.

(Af en gammel bønnebog.)

Man var samlet saa mange, som der kunde rummes, hos gamle Klas. Ikke i nogen af stuerne, men oppe paa det store tørreloft, der strakte sig over hele bygningen. Bænke, kister og stole var bragte didop for anledningen; spinkle talglys anbragt hist og her, og i den øvre ende af loftet var stillet en gammel komode. Bag denne stod gamle Klas høi og lud, mens en opslaaet bog laa foran ham.

Det var juleaften og sent paa eftermiddagen.

Gjennem de smaa loftsvinduer kunde et stykke, klar mørkeblaa himmel sees; de, der var placeret nærmest, kunde endvidere se udover den stille

fjord, der var bedækket med et tyndt islag, til den anden side, der med et grønligt skjær utydelig gik over mod luften. En rød stjerne brandt lavt og roligt over Hovøen, og østenfor, nær Kalvøerne gled halvmaanen frem.

Gamle Klas stod i det kolde, halvmørke loftsrum og læste langsomt og høitideligt af bogen foran ham. Det var en gammel slidt andagtsbog, der bar titelen: „Sjælens Aandelige APoteeck". Den havde gaaet i arv slægten nedover og behandledes med stor ærefrygt. Foran i bogen stod en række navne, der stansed ved Klas Tørresens og begyndte med følgende dedikation:

Dene Bog tilhører mig, Palle Arentſen af Hjeyløyen oc gaar ved min Død offuer till mid Sødſkendebarn Tørres Selenius Klasſøn. Den 3 Auguſti 1651. —

Nedenfor var endel ofte ulæselige navne skrevet, eftersom bogen havde skiftet eier. En af disse havde desuden paa et rent blad foran i bogen skrevet følgende med smukke, gammelgothiske bogstaver:

„I Jeſu Chriſti nafn.

Anno 1692 Nytaars Morgen klocken et quarter till 7, ſom indfaldt paa Fredag benaadede Gud Herren min hjærte kjære Huſtrue Mette Arentsdatter Klasſøn med en glædelig forløsning oc formerede vores ægteſkab atter med en ung datter Alvilde Anſina.

Gud være derfor oc for alle sine gafver oc velgjerninger velsignet oc evindelig priset. Om Mandagen, som var den 4 Januar er hun formedelst den Hellige Daabes Pagdt afløst af hendes oprindelige synder oc formedelst vand oc den Hellige Aand vorden en gjenfød christen oc sandt lem under Hovedet Xto i den christne tro oc en arfving, ia Jesu Christi medarfving till alle Himmelske goder. Gud, som hende hafver skabet, Jesus, som hende hafver gjenløst, Den Hellig Aand, som hende hafver Helliggjort, gifve dette barn Naade til ganske oc efvig Salighed. Oc som hun er vorden døbt paa Xto, lad hende opvoxe i troen till Xtum, i troen blifve bestandig indtil enden og aldrig slippe Jesum af sin tro indtil hun faar hos ham self at nyde troens ende, sjælens salighed. J Hofvø kircke blef hun døbet, hendes døbefader var ærværdig hæderlig oc vellærd mand Hr. Hans Lydersen Lembcke. Hendis faddere vare oc daabsvidner erlige oc velagtede mænd Karel Martinius Pallesøn oc barnets moders broder samt velædle oc velbaarne fone Alette Møllenpris udaf Kalføyerne."

Af en smule senere dato er vel nedenstaaende, af hvilket synes at fremgaa, at moderen er død i barselseng:

„Denne min datter forœris nu denne hendis salig moders bog. Gud unde hende at forfremmes ligervis som oc hendis moder i Gudsfrygt oc saaledes med tiden bruge oc læse den, at hun maa lefve vel,

at kjende Jesum, nære taalmod udi modgang oc finde kraftig trøst mod alt bedrøfuendis. Amen.

Tørres Arent Klasßøn."

Bogens første side var eiendommeligt og smukt udstyret med røde og sorte bogstaver. Hovedtitelen „Sjælens Aandelige APoteeck" fortsattes saaledes:

„Det er:

Kraftig oc bestandig trøst / for alle mødsomelige / anfectede oc bedrøfuede Personer: Huor udi paa flere end halffiersindstifve svare oc haarde Bekymringer / oc bedrøfuede Hierters sørgelige Klagemaal / ere Otte slags proberede Lægedomme / som ere;

I Udaff Guds Ords skiøne Sprock.
II Udaff Guds synderlige Naffn.
III Udaff merckelige Exempler.
IV Udaff skiøne forbilleder.
V Udaff D. Lutheri Skriffter.
VI Udaff Davids Psalmer.
VII Udaff Aandelige Sange oc Psalmer.
VIII Udaff korte Bøner oc Suck.

Alle bekymrede Kors=Brødre oc Søstre til Nytte paa Tydske Tungemaal sammenskrefven oc til Trycken befordret / Aff Hæderlig oc Høilærd Mand H. Wilhelmo Alardo, P. L. Pastore til Crempe i Holsten / mens nu fordansket paa frome Christnes Begiering aff Joach. Moltken / Boghandler i Kiobenh. Med Hæderlig oc Høylærd Mands D. Jesper Broch. Biskop udi Sæland hans Commendation.

Senere følger Doctor Jesper Brochmands fortale til «den christen Læser». Og tilslut kommer Autoris Præfatio eller Wilhelmus Alardus's fortale. Af denne hidsættes følgende:

„Mens Aarſagen huorfor jeg haffuer kaldet denne bog Siælens Apoteeck / der til hafuer denne Materies Tractation oc Forhandling ſelff gifuet mig Anledning. Thi lige ſom i et velbeſtillet Apoteeck ere at bekomme ſkiøne Medicamenter / for atſkillige Legemens Suaghed oc Skrøbelighed: Lige ſaa haabis jeg, at en huer Criſttroendis Siæl i lige maade udi denne lille Bog i all Hiertens Bekymring / vorder finde beſtandig / kraftig Trøſt oc Vederquegelſe. Men lige ſom oc paa Apoteecket findis alle ſlags ſimplicia, eller eenfoldige Materier / huor ud aff en ſom i den berømte Apoteecker Konſt er forfaren / kand componere oc berede koſtelig Lægedom, ſom mand kalder Recepter imod Menniſkens Kranckhed oc Siugdom: Lige ſaa haffuer jeg fornemlig i dette Siælens Apoteeck ſat de bare Sprock oc andre Trøſt=Puncter ſom Ingredientia, huor udaff en Prædicant eller oc it andectige troendis chriſtet Menniſke / formedelſt flittig Meditation kand præparere oc ſammenſætte mange trøſtelige formaninger / ſom Aandelige Recepter: Ja kand end ocſaa en der udaff lettelig colligere en gandſke Trøſt=Prædicken eller vitløfftig Formaning / naar et andfectet Hiertis Fornødenhed det udkræfuer / ſærdelis

naar hand nogenlunde forklarer disse Ingredientia, det er / disse skiøne Trøst=Sprock.

Lige som ocsaa paa Apoteecket Ingredientia, det er / Speceri / Vrter / Blomster / Sæd / Væxt oc Oliteter / bliffue ordentlig forvarede udi deris synderlige Ledicker eller Capsulis, at mand kand vide / huor et huert i hast er at finde: Lige saa haffuer jeg i denne Siælens Apoteeck fattet alle Aandelige Læge=domme i visse Capita, efter Registers Indhold / oc Capita igien i visse Sectiones, saa at altsammen dis snarere foruden Møje kand findis.

Thi I haffuer jeg sat et bedrøffuet Hiertis Kiæremaal / som en Bekymrings oc Siugdoms Tilkiendegiffuelse / paa en geistlig Patient oc siugt Menniske / ud aff Guds Ord oc Skrifft.

Der paa haffuer jeg 2. sat for en kostelig proberit Lægdom / de fornemste Trøst=Sprock udaff det gamle oc ny Testamentis reene oc aabenbarede Guds Ord / formedelst huis jdelige oc flittige Be=tractelse et bedrøfvet Hierte vist kand trøstis oc vederquegis. O. s. v. o. s. v."

Et andet sted i fortalen, hvor der tales om, at „særdelis pleier langvarindis Kaars / Wlycke oc Bedrøfuelse hos fromme Christne icke at bliffue borte", er et latinsk vers herom af «S. Bernhardus» oversat saaledes:

Som Haffuet ey tro mig forvist
Vden Bølger kand være:
Saa er oc ingen frommer Christ
Vd'n Sorg i Verden here.

Og et lignende vers af «S. Augustinus»:

J dette Lijff Kors oc Modgang
De Christne stetz maa møde /
Ret ingen Trøst mand finde kand
Vd'n i Guds Ord det føde.

— Med denne besynderlige bog foran sig stod altsaa gamle Klas den juleaften og holdt andagt paa tørreloftet. At Klas skulde holde møde havde selvfølgelig vakt sensation overalt; man var kommen sammen og havde diskuteret aarsagen til denne forandring hos manden: at han saaledes pludselig fra sit stille, faamælte hverdagsliv optraadte som taler, og trængselen om eftermiddagen havde været stor.

Nærmest taleren kunde sees Palle Arentsen, Gardia og lodsen Tørres, og længst tilbage i krogene havde ungdommen klumpet sig sammen. Kun Alvilde mangled.

Gamle Klas begyndte med at ønske forsamlingen — brødrene og søstrene udi aanden — velkommen. Saa minded han dem i korthed om dagen og dens store betydning for menneskens børn og i hvilken taknemmelighedsgjæld saaledes enhver af dem stod til Vorherre, der, forat deres synder og svarlige ondskab maatte blive dem forladte, havde overgivet sin søn den eneste til korsets død og forsmædelige pine:

Derfor maatte de alle forstaa, at naar Vorherre holdt slig af mennesket, saa var det et slet menneske, det, der efter dette ikke holdt sig nær til ham og hannems ord. Og ordet var bibelen, som var sandhed og dikteret gjennem aanden til apostlenes hellige mænd. Men dem, der faldt fra, paa dem maatte hans vredes skygge falde, og dem vilde han styrte udi helvedes ild, der de til evighed vilde vride sig i pine som orme. Men det maatte alle huske paa, at Gud Herren Jehova elsked alle menneskets børn og ofte tugted dem mest, som han elsked, at de ikke maatte hovmode sig, men vorde ydmyge for hans vredes aasyn, at de kunde arve himmeriges herlighed og troens naade. Og nu vilde han bare sige det, at kanske saa en skjæven i sin broders øie og ikke bjælken i sit eget, ja de maatte forstaa, hvad han mente, for han havde ladet dem sammenkalde for at tale et aandens ord til dem hver især. De havde i lange

tider udgjort êt folk ligesom fordum jøderne, og de havde ikke før seet andet, end at Vorherre havde vaaget over dem med megen miskund, helt fra han overgav dem denne skjønne ø at dyrke.

Naar de derfor i det sidste havde ment at fornemme Gud Herrens strenge vrede, der havde faldt tungt som hug og slag over dem, var heri kun at se endyderligere tegn paa hans synderlige godhed og bevaagenhed for dem. Og istedetfor at vredes og knurre, maatte en kun bøie sine knæ i forsagelse og ydmyghed, at ens synder maatte vorde forladte. —

Her afbrødes taleren et øieblik af lydelig graat. Forsamlingen rundt om sad eller stod med bøiede hoder og dybt alvor præget i ansigterne. Suk og klagen hørtes hist og her fra krogene, og enkelte tørred næsen og øinene. Efter en passe stunds forløb gik saa taleren videre:

Han vilde nu bede enhver grundig at prøve sig selv, særlig de unge, forat de isandhed kunde se, om de ikke hver især havde fortjent Gud Herrens strenge vrede og tugt. De unge vilde han særlig bede overtænke dette, men ogsaa de ældre; men først vilde han tale et alvorsord til de unge.

Der stod skrevet: Du skal hædre din fader og din moder, at det kan gaa dig vel og du maa længe leve i landet.

Hvad hermed mentes, vidste nok bedst de unge selv; her havde Gud Herren villet befale lydighed og underdanighed mod forældrene, paa samme tid som han ogsaa satte en haard straf for dem, der mod dette bud synded: Og vilde han nu spørge de unge, om de troed at have opfyldt dette bud, vilde nok mer end en af dem føle samvittighedens skarpe braad stinge sig udi brystet. Hvad der var skeet, vidste alle og enhver, saa det behøved han ikke nærmere at gaa ind paa, han vilde kun minde om dette ene: Arents død. (Her rysted den gamle mands stemme, og der blev dødstille.) Det var Guds forbandelse, Herren Jehovas lyn, der her havde truffet dem, og som de havde nedkaldt over sig selv, idet de lytted til menneskers røster, der var djævelens og verdens udsendinger og fristed til verdslighed og led ondskab og syndig tale og handling.

Men dem Herren elsked, dem tugted han og haardelig, og Herren havde elsked dem, disse unge, ja selv midt i deres svare synd. Derfor skulde og ingen end fortvile, men takkende modtage sin strenge faders tugt til formaning og tro og ydmyghed.

Men der stod ogsaa skrevet — og dette vilde han inderlig bede de ældre erindre, at saamangen ser skjæven i sin broders øie og ikke bjælken i sit eget. De gamle havde kanske og sin andel i

skylden. For ham stod det, som havde de alle været nedsunken i dyb blindhed, hvoraf de saa for sent var bleven seende. De burde have værnet bedre om sine børn i trængselens og fristelsens tider og ikke lukket sine øine til, ladende alt gaa sin skjæve gang. De skulde med tugt og Herrens formaning staaet dem bi i nøden; — støttet dem, som hvedeagerens ax gjensidig støtter hinanden i stormen. Nei — taleren saa det tydeligt nu — de havde ikke været rette fædre for sine børn, men slagne med dorskhed og blindhed. Og derfor rammed Gud Herrens vrede endyderligere ogsaa dem selv. Og var nu over ligesom tordenskyen. —

Mange sad nu i sterk, saar graat. Gamle Klas selv syntes bevæget, det rykked i hans sorgfulde og strenge ansigt, der var furet og rynket af lidelse og ælde. Efter nogen tid fortsatte han:

— Det kunde kanske forundre mange af dem, der her var samlet, at han nu idag saaledes havde villet sige dem dette, isærdeleshed da han selv ikke var en «læst» eller lærd mand, men deres lige. Men han var den ældste blandt dem, og desforuden havde Herren betydet ham dette. Han havde havt en drøm eller et syn ude paa havet igaar. De døde var kommen til ham med klage og jammer i sine øine og med lidelse paa sin pande som for at bede ham at redde slægten. Ogsaa Arent havde han seet, og sin fader og sin faders fader. Og

saaledes havde han forstaaet det, at han havde at gjøre dette, isærdeleshed da han var den ældste blandt dem, og dette særlig var hændt ham.

Saa vilde han da til slutning sige et trøstens ord til dem. Og en bedre trøster i alt end denne bog (han løfted bogen op mod dem) vidste han ikke. —

Med skjælvende fingre havde han aabnet for indholdsregistret, hvor „Trøst imod Samvittighedens skade, Trøst imod Trolddom, Trøst imod Fortuilelse paa Gud“ stod efter hinanden, og slaaet op det 75 cap. „Trøst imod Guds Vrede“, hvoraf han med monoton, syngende røst begyndte at læse, holdende sig nøie og samvittighedsfuldt til orthografien:

„HERRENS Vrede er grum offuer mig / oc hand acter mig for sin Fiende. Job. 19. versu 11.

Jeg æder Aske som Brød / oc blander min Drick med Graad. For din Trudsel oc Vrede / at du ophøyede mig / oc kastede mig ned i grund. Psalm. 102 versu 10.

Tager Sæcke paa / græder oc hyler / thi HERRENS grumme Vrede vil icke ophøre fra os. Jerem. 4. versu 8.

Lægedom oc Trøst ud aff Guds ords skiøne Sprock.

HERRE / HERRE / en barmhjertig Gud / oc naadig / taalmodig oc meget miskundelig oc trofast / den som beviser Naade til tusinde Leed /

oc forlader Ondskaben / Offuirtrædelsen oc synden. Exodi 34 v. 6.

J Helgene / siunger HERREN Loff / tacker oc priser hans Hellighed. Thi hans vrede varer et Øyeblick oc hand haffuer Lyst til Liffuet / om Afftenen varer Graaden men om Morgenen Glæde. Psalm. 30 v. 5."

— Efter at have læst en række slige trøstsprog folded han hænderne og oplæste kapitelets slutningsbøn:

„HERRE Himmelske fader / wtaallig er din Vrede / huor med du truer alle Syndere: Efterdi at Klipperne oc brøste sønder / for saadan din vrede / huorledis skulde da it Menniskis syndige Hierte kunde taalle hannem? Men efftersom din Barmhiertighed der hos jo er w=udsigelig / som du haffuer tilsagt dem, huilcke sig fra deris Synd omvende til dig. Saa beder jeg dig O kiere Fader / at du jo icke vilt handle med mig effter din Vrede / huilcken er en fortærindis Jld / men efter din høy=berømte Naade oc Barmiertighed / forlade mig alle mine synder oc opfylde oc stadfæste paa mig dit høytrøstelige Naffn oc Ære=Tittel / at du est en Forbarmere: en Gud / riig aff Barmhiertighed / ja all Barmhiertighedsens Fader / huis Barmhiertighed er saa stor / som hand er selff. O HERRE / lad mig nyde saadan din Miskundhed oc Barmhiertighed her Tijmelig oc hisset Evindelig / paa det jeg derfor maa loffue oc

prise dig foruden all Afladelse / Amen. Jeg vil siunge om HERRENS Naade Evindelige / Amen."

— Siden blev en af Kingos salmer afsunget, hvorefter forsamlingen dybt greben og tildels graatende forlod det skumle tørreloft. De unge listed sig skamfulde og angerfulde hjem til sit for med tunge, nedstemte sind at tilbringe resten af julekvelden, og rundt i husene tændtes nu lys i lys. Ingen steder et juletræ, ingen steder et glad, fornøiet ansigt, ingen latter og intet smil paa nogen mund. Alvorlige med bibelen mellem sig sad man rundt om i husene, hvor urerne dikked og julekvelden sneg sig stille hen, mens store stjerner langsomt steg op af havet. —

5.

Nu dukker et nyt navn op af Hjeiløfolkets saga. Det er en ung piges.

Maaske kunde noget være fortalt om hende før; men i gamle folks erindring stiger hun først frem paa dette tidspunkt. Og kanske er det ikke saa besynderligt; thi over en slig gammel slægts historie har tiden bredt et dunkelt slør, ligesom vinteren breder sit hvide tæppe over en mark. Men frem af tæppet stikker trærne og de store stene og kan altid sees, medens den lille sneklokke ligger gjemt under og først titter op efter lang tid. —

Hun siges at være Tørres's datter og bar navnet Malene. Hvad der gjør, at hun først nu erindres, er følgende:

Nogen tid efterat Klas havde talt den juleaften, var hun gaaet ind til Alvilde, der nu begyndte at bedres, saa hun var oppe, om hun end fremdeles paa grund af den strenge kulde holdt sig inde. Og mellem de to piger havde saa en samtale fundet sted, der fra den stund af

knytted dem sammen med et ubrydeligt venskabsbaand.

Det er sandsynligt, at Alvilde betroed hende alt. Ialtfald saaes disse to altid sammen senere og støtted hinanden gjensidig med raad og daad, som to gjør, hvem noget fælles har knyttet sammen. —

Om de øvrige unge er kun at fortælle, at de ligesom syntes at skrumpe ind og som skygger listed sig stille og forskræmte om med lidet samvær sig imellem. Den smule frihed, de hidtil havde fornemmet, var dem berøvet, og istedet hviled slægtens aag tungt og trykkende over dem som aldrig før, kvælende og berøvende dem glæden over deres ungdom, alle haab og lønlige længsler.

Men uden at vide det bragte forældrene og de ældre saaledes børnene lidt efter lidt til at opelske hos sig selv et stille, vagt, indadvendt drømmeliv med blege, dæmpede farver som hos en falmet akvarel. Thi ligesom hos Alvilde var ogsaa hos dem trangen vaagnet; de havde en stund faaet lov at se, og nu gik enhver af dem om med billedet af noget skjønt og fristende skjult dybest inde, dobbelt skjønt og dobbelt fristende, efterdi det jo var bevist dem at være syndigt at nære attraa mod det, der ikke var af Herren og Herrens ord.

I modsætning til disse stod saaledes Alvilde og Malene, der stadig var sammen og syntes at staa udenfor det hele. Paa hentydninger og spørgsmaal til, hvad der var hændt, den nat Arent blev dræbt af Jørgen, gav hun stadig korte, undvigende svar. Der blev ikke trængt videre ind paa hende; man troed, hun sørged over Arent, sin trolovede, og at det saaledes smærted hende, at der rørtes ved noget dette angaaende, og lod hende i fred. Saaledes fik hos Alvilde alle drømme og længsler frit skyde knop og slaa ud sine blade; og med sin veninde Malene kunde hun frit tale ud, hvorved begges sjæle og sind voxed sig sterke som planten i sol.

Vel var hun svag; tender og fin — sygdommen havde bleget hendes hud og svækket hendes spinkle legeme, — men aanden var voxet sig frodig og ung, for sterk til nogensinde at lade sig kue under. Sattes her haardt imod haardt, vilde hun aldrig kunne bøies. Hun vilde enten staa rank som før eller brydes brat ned; dette sidste vilde da blive døden.

6.

I midten af januar laa isen indenfor sterk og blank mil efter mil. Luften var kold og stille — imellem blæste før solopgang en svag paalandsvind, der døde ud paa morgensiden. Og den førte med sig isflag paa isflag, der sêg sagte indover, til skjær eller baae stansed dem. Lidt efter lidt fyldte de alle render og sund, føied sig til fjordisen og frøs fast. Hvor en baae grunded op, kunde et isflag strande; saa kom et og endnu et og skrued langsomt det første op; flere kunde lægge til ved siden — stadig pressed andre paa, til der lidt efter lidt hvælved sig som et krumt, sprukket iskjold over.

Og som timer og dage gik, samledes disse drivende iser til en stor flade, der slutted alle øer og skjær ind og voxed langsomt og sikkert ud mod horisonten. I begyndelsen laa iserne op til hinanden hver for sig og sang, naar en dønning udefra dukked under dem og pressende sin svære ryg mod ismasserne vandred indover, til den tilslut

sank magtesløs i dybet. Siden stivned kulden vandet mellem dem og i sprækkerne og revnerne. Saa laa de over havsletten som en urokkelig masse, der kunde byde dønningen og vinden trods, om den skulde komme.

Men med lange mellemrum døgnet rundt kom smeld og rungende toner fra den livløse isvidde. Det var, naar havet hver sjette time steg og sank og hvergang langsomt og sikkert løfted og sænked det umaadelige ispanser. Trak havet sig, som ofte hænder, langt tilbage, kom grunderne og de blinde skjær op og stemte sine stenrygge fast mod isen, der tilslut brast med knald som en fjern kanons.

Om natten, naar maanen stod op, laa den umaadelige flade i grønt lys og tindred med tusend spidse lyn, der skjød op og forsvandt, eftersom øiet flyttedes henover den. Og i horisonten gled et rødt lys langsomt og lavt langs isranden, et skib med en rød lanterne, der med slappe hængende seil viljeløs fulgte strømmen.

* * *

En eftermiddag kom en mand gaaende over isen. Han saaes først langt borte sort mod den rimede ismark som en krybende myre. Men efterhaanden voxed hans skikkelse frem: temmelig høi og ludende nærmed han sig bærende en vadsæk i den ene haand.

Han gik iland nede ved Klas Tørresens baadskur og tog saa veien op mod husringen. Klas saa ham komme fra vinduet og undred sig noget over, hvem den ensomme fremmede kunde være; fandt frem brillerne og gav agt paa manden. Nu svinged han ind paa tunet, snued idetsamme hodet mod Klas og hilste med en bredskygget plydshat. Paa hænderne havde han sorte vanter og bar i den strenge kulde en tyndslidt, sort vaarfrakke. Ansigtet var stort og noget grovskaaret, med brede, sanselige læber, og en liden, noget opadstaaende næse. Skjægget var rødt og krøllet; haaret i lige maade, med begyndende maane. Øinene laa dybt inde, lyseblaa, speidende under næsten usynlige bryn. Mandens væsen og fremtoning i det hele forraadte øieblikkelig lægprædikanten *par excellence* — opbyggelses-holderen af profession. Han hørte øiensynlig til den klasse vandrende prædikanter, der drager landet rundt og overalt ved at slaa an den rette tone: *her* at svinge tugtens blodige og piggede svøbe, *der* at gyde lindrende balsam over alle sjælesaar, mod at lade sig bespise og bedrikke, naturligvis gratis. Ved aarelang øvelse og erfaring har de tilegnet sig en ikke ringe grad af menneskekundskab, disse geseller, og har i almindelighed en fin og sikker tæft, et slags umiddelbart instinkt, der strax sætter dem istand til at træffe sømmet paa hodet og indrette sin egen gjøren og

laden saaledes, at den netop falder i vedkommende slagtoffers smag. De er snue og behændige: som sande taskenspillere fravrister de i en to tre dem, der falder i deres klør, alle bekymringer og hemmeligheder. Og de forstaar ogsaa den kunst at drage sig dette til nytte.

Til bonden er disse mennesker gjerne altid velkommen; særlig i en bygd, hvor presten ikke er afholdt. Her træder ben af hans ben, og kjød af hans kjød ham imøde; her er ikke den uoverstigelige dannelseskløft iveien, her er intet hindrende og generende; her er en, med hvem han kan tale lige ud af hjærtet uden omsvøb og snirkler eller kunstlede talemaader, og fra hvem han faar svar og raad i samme aand. Her er intet «storagtigt». Bonden kan byde ham til sit bord og sin seng uden at stamme forlegne undskyldninger —: han er jo en af deres lige. —

Lægprædikant Martin Tønnesen Kvannæs kunde aldrig hittet paa en mere beleilig stund til at aflægge sit besøg i, end han havde. Han blev modtaget som en reddende engel i nødens time af den forpinte slægt derude, over hvem Herrens vrede hviled, og allerede samme dag, han var kommen, opfordredes han til at afholde møde udpaa kvelden.

Men lægprædikant Martin Tønnesen Kvannæs var snu og forsigtig og vilde først se sine folk an,

sondere terrainet, før han begyndte sin virksomhed. Han forstod, at her var noget at gjøre, som ikke faldt hver dag i hans lod, og foregav, at et foreløbigt brystonde hindred ham fra at tale de første dage. Men netop i disse dage gjorde Martin et af sine mesterstykker: han gik rundt i husene og prated med folk; først om vinteren, havisen og kulden, saa om legemets helbred og endelig om sjælens, forsigtig og undersøgende, følende og prøvende sig nøie for. Saa vared det ikke længe, før Martin havde sine kort paa rede haand og kjendte forholdene ud og ind — baade forholdet mellem gamle og unge og forholdet til provsten. Han kunde aldrig fundet et taknemmeligere arbeidsfelt.

Listig og snartænkt som de fleste rødhaarede mennesker havde han snart gjort op sin plan.

Han vilde selvfølgelig tale de gamles sag, hvilket vilde med hensyn til eftertiden være det klogeste og forsigtigste. At ophidse folket der endyderligere mod presten ansaa han ogsaa som hensigtsmæssig. Han vilde da blive dem mere og mere uundværlig og saaledes være sikret for sin existens og sit udkomme i lang tid.

Endyderligere bestyrket heri blev han efter en samtale med gamle Klas. Det var nede i bedstestuen, som Klas velvillig havde overladt ham. Her kom denne nemlig lidt efter lidt frem med alle sine bekymringer og sorger, talte meget

om de unge og lagde i det hele for dagen, at han ansaa strenghed, tugt og Herrens formaning for den eneste sande lærdom at være, som han ogsaa samtidig vidste at betegne den gamle provst som en af de daarlige fædre, der saa gjennem fingre med sine børns synder og aflod at vare dem ad mod Satans gjerninger og alt hans væsen. —

Og saa lød det da en dag, at lægprædikant Martin Tønnesen Kvannæs vilde holde opbyggelse næste aften kl. 6 paa Klas Tørresens store loftsrum.

— Der er ved lægprædikanter i sin almindelighed endnu noget at mærke, særlig, naar man træffer paa enkelte exemplarer af den rette art, og det er den kynisme, der pleier at gjennemsyre deres taler, særlig, naar der er unge kvinder tilstede. De mener sig paa talerstolen at være i besiddelse af et privilegium, der berettiger dem til at føre et saadant sprog i sin mund, at enhver jomfru maa blues. De fraadser i uhøviske udtryk og vellystige billeder, svælger i den kildrende fornemmelse, dette fremkalder, og dvæler altid længe og næsten kjærtegnende ved det bud, hvor synden er sød. De har en forkjærlighed for at citere saadanne steder fra bibelen, hvor der fortælles om denne synd, og navnlig Salomos høisang, der anvendes i tide og utide. Det blir dem tilslut en nødvendig vane paa denne perverse maade at

pirre og tilfredsstille sin egen sanselighed; de bedriver simpelthen et slags aandeligt onani.

Martin Tønnesen Kvannæs gav ikke arten noget efter i veltalenhed. I et knitrende foredrag, der vared henved to timer, udøste han i runde skaaler Herren Jehovas edderdryppende vrede over dem, røged saa efter med svovel fra Helvede, saa det formelig sved i øinene, svælged to, tre glas vand og begyndte paa en frisk igjen. Han gestikulered som en rasende og forstod at lede og beherske forsamlingen, saa den var som en eneste vidje i hans haand. Han lod den vride sig i pine, som slikked allerede svovelsøens luer den, og bagefter krumme sig ydmygt til jorden, opmyget i alle ledemod. Han bored sine lyseblaa, stikkende øine i kvindernes og lod ord fra sig, der fik skamrødmen til at brænde deres aasyn; han lod en fnysende vredes orkan gaa over de unge og deres svare og formastelige synd; han forstod at stille sig selv frem som en ny Jonas i et nyt Ninive, spaaed aandelig pest og undergang for dem, der ikke paa stedet gjorde et hallingkast over jættemuren, der skilte mellem den brede og den trange vei, og endte sluttelig foredraget med en række drastiske skjældsord og rasende udfald mod Satan:

»Jeg vil endnu sige noget, forinden jeg slutter op. Og det er, at hvor og naar jeg har talt,

saalænge jeg har levet; hver eneste gang, siger jeg dere, har en, som er midt iblandt dere, været tilstede. Han har fulgt mig trudt hver eneste gang, og jeg ser ham ogsaa idag imellem dere: det er Satan! det er Satan! det er Satan, den lurende rakkerfanten, stortjuen, natmandsarbeideren! Vogt dere for han, siger jeg — —».

Som et rensende, haggelbyget tordenveir var hans tale gaaet over Hjeiløen. De gamle leved atter op som halvraadne trær, der en sidste gang skyder grønne blade, mens de unge, lignende en voxende eng ved de gamle trærs fødder, laa sørgeligt udover, nedtrampet af det vældige veir. De gamle saa op til ham som til en profet, en ny hærfører, en gjenopstanden Samson, der frelst og uskadt skulde føre dem gjennem filisternes leir, opbygge det gamle rige og atter hvælve fredens tronhimmel over landet. De unge saa i ham ødelæggeren af alt, hvad de havde kjært, af alt, de havde elsket og haabet, og gled ind i et goldt, øde tusmørke, der af sig selv fortsatte ødelæggelses-arbeidet: at kvæle alle spirer til sandt og sundt liv.

— Blandt tilhørerne den aften var ogsaa Alvilde og Malene. Begge havde med gysen hørt det lange, spragende, med slibrige talemaader befængte foredrag. Under den salve af fordømmelser mod ukyskheden, af usømmelige og raa talemaader, foredragsholderen lod strømme ud af sin mund, og

som bragte kvinderne og de unge mænd til rødmende at slaa blikket ned, blev Alvilde dødsens bleg og hælded sig med tungt arbeidende hjærte mod Malene, sin veninde.

Lidt senere saa Malene Alvilde stirre med feberglødende øine paa Martin, der havde opfanget blikket fra det blege ansigt nede i krogen og øieblikkelig hug sine hvasse vandblaa øine i hende og saaledes med hypnotisk magt holdt hende fangen. Nu saa han hende, og kun hende: hendes fine, hvide ansigt med de mørke, blanke øine hidsed ham: fra nu af fløđ talen fra hans mund, som saa han i hende kun en skjøge, der vilde negte ham alt, og som han derfor, efterdi hun var ham uopnaaelig, vilde revse og hudflette.

Og medens folket omkring sad andagtsfuldt med øiet vendt nedad og intet mærked, voxed en kold rædsel frem i Alvildes bryst ved denne mands tale og stikkende øine, der syntes at se tvers gjennem hende. Hun kunde ikke slippe ham med øinene, og hun turde ikke se omkring sig; det var hende, som maatte alle nu se og forstaa hendes synd. En klam sved sprak frem paa hendes pande, og hun følte, at hun sygned hen, som minutterne gik. Samtidig kom der over hende en tyngsel. Hun syntes at fornemme noget levende røre sig under hjærtet. Om lidt gled hendes øienlaag i, og hun segned fremover mod Malene.

Heldigvis stod de begge i nærheden af en dør, og varsomt og forsigtig ledede s Alvilde ned trappen af Malene og en ung pige, der havde staaet ved siden. Det hele gik stille og roligt for sig; kun de nærmestsiddende snued hoderne.

Nede paa verandaen lagde de Alvilde paa en bænk og baded hendes tindinger i sne. Hun slog snart øinene op, bad den unge pige gaa og reiste sig tungt ved Malenes arm. Øinene saa sky hen for sig og stod fulde af taarer. Malene hented et shawl til hende; saa gik de langsomt bortover tunet og ned mod udsiden.

Grønlig-hvid i stjerneskinnet bredte havisen sig for dem ud mod den dunkle horisont og til begge sider, saa langt øiet kunde række. Orions svære skikkelse stod prikket i guld over dem, og ude fra mørket kom en melodisk, vemodig sang fra en ensom fisker, der vandred hjemover, efter at have staaet i timevis ved sit ishul og pilket.

Pludselig brast Alvilde sammen og kasted sig heftigt hulkende om Malene.

«Aa Gud — aa Gud,» hulked hun krampagtig og greb sig med den ene haand under hjærtet. «Malene — for Guds skyld — hvad skal jeg gjøre, hvad skal jeg gjøre? Tænk paa far! De vil snart mærke det allesammen!»

Hun rysted som i feber og hakked tænder. Saa hvisked hun hæst:

«Jeg vidste intet, Malene, aa Herregud, jeg vidste det jo ikke. Det var hans skyld; han derinde fik mig til at mærke det. Han gjorde mig syg; han vakte det sovende liv indeni mig — — saa du, hvor han stirred paa mig? Han vidste det, han vidste det altsammen. Han dræber mig med sine øine —.»

Alvilde kasted sig fortvilet i sneen og jamred.

Saa følte hun to arme løfte sig langsomt, kjendte to læber paa sine og en andens varme taarer paa sin kind. Og gjennem hendes saare hulken trængte Malenes stille hvisken:

«Kom lad os gaa til provsten.»

«Nu i aften?»

«Ja nu med det samme.»

Alvilde svared ikke, men noget som et smil gled over hendes ansigt. Da lagde Malene sin arm om hendes liv og saa hende ind i de forskræmte, sørgmodige øine.

«Jeg forstaar det altsammen, Malene, og jeg holder lige meget af dig. Kom, lad os gaa.»

Og de to veninder vandred tilbage over øen og ned paa fjordisen, der bredte sig mat og tindrende i stjerneskinnet og tabte sig ind mod landet.

7.

Frysende vandred de to piger indover isen. Bag dem gled Hjeiløens konturer ud og syntes at svinde ind i mørket, fra hvilket kun husenes lys tilslut skinned frem som matte, sluknende stjerner. De gik langsomt; isen var glat, og sindsbevægelsen havde taget paa Alvilde og udmattet hende. Ved det nærmeste skjær, der brød frem af isen, maatte hun sætte sig og hvile.

Dyb stilhed rundt om; himmelen med tusend funklende guldsøm over; fjeldene og skjærene i kreds omkring, stængende horisonten til tre sider, hist og her med sparsomt skin fra hus og hytte. Langt ude saaes lysene fra Hjeilen som en mat syvstjerne; indenfor paa høire haand dirred de blanke lys fra Kalvøerne og enkelte smaaøer i nærheden. En enkelt gang lød et raab indenfra. Det toned vidt ud i den lydte, rolige luft og bares af et tydeligt ekko tilbage over issletten. Den skjærende lyd af skøiter hørtes fjernt borte; gjennem isen forplanted lyden sig klar og tydelig rundt om. —

Atter vandred de begge videre. Holmer og smaaøer dukked frem, gled forbi og blev borte. De gik gjennem smaa, trange sund, hvor isen laa til begge sider opefter øvæggene i konkave buer, forbi sjømærker og grundingskoster, der stod paa skraa fastvoxet i isen, stadig fremover mod Hovøen, der lidt efter lidt traadte frem af mørket med tæt, tung skog og snedækte fjelde.

En halv time senere vandred begge forbi Hovøens gamle murkirke med den snedækkede kirkegaard omkring. Langs det store graastensgjærde stod lønnetrærne nøgne og sorte og spriked med tynde, frosne kviste. Strax i nærheden laa den en-etages prestegaard med en liden haveflek udenfor. Gjennem prestens kontorvindu faldt et rødligt skjær udover sneen.

De svinged ind paa gaarden, gik stille gjennem gadedøren og banked paa kontordøren. De hørte provsten raabe: kom ind, men blev begge som ved en indre overenskomst staaende, til han selv kom langsomt gaaende over gulvet derinde og lukked op. Der stod han for dem, den gamle milde provst med ryggen til det lune værelse, hvor to store voxlys brændte med røde papirskjærme over. Saa gammel han var blevet, siden de sidst havde seet ham, saa ludende og tynd med lange hvide lokker nedover det sorte halsbind.

Den gamle mand havde strax gjenkjendt dem.

Alvilde havde været hans kjæreste konfirmand; hende glemte han aldrig; han gav dem begge haanden og førte dem ind i sit rummelige kontor, hvor de blev tause staaende. Rundt om i værelset stod store bogreoler, paa hylder laa hefter og dokumenter; endel laa stablet op langs væggene, og paa det røde, guldsnørklede tapet hang et stort kobberstik af Martin Luther, staaende i munkekutte med en opslaaet bibel i haanden. Inderst i værelset stod skrivebordet med lysene; det flømmed over med store, blanke folioark og fjærpenne, brochurer, protokoller og gamle bøger. Blandt dem en bibel i slidt, brunt skindbind. Til høire for bordet hang en pibehylde med indrøgte merskumshoder paa lange, duftende weichselrør, omvundet af tunge perlesnore. Tilvenstre stod mellem bordet og vinduet en stor, mørkegrøn gummiplante med blanke, skinnende blade. Og over gulvet strakte sig bløde tæpper, hvorpaa gamle, stivryggede stole stod med stoppede gyldenlæders sæder.

Den gamle, hvidhaarede mand bød dem begge sidde ned. Mild og elskelig stod han for dem og saa paa dem med klare, venlige øine. Længst dvæled de ved Alvildes blege ansigt. Hendes øine hang bedende og bønfaldende ved hans; om lidt randt to taarer nedad hendes kinder. Provsten strøg hende med sin magre haand over haaret; saa gik han langsomt over gulvet og laaste døren.

«Du er kommen for at tale med mig, Alvilde?» Hans stemme lød kjærlig og opmuntrende.

«Ja,» hvisked hun neppe hørligt.

«Vær ikke bange, min datter, sig fra, hvad der tynger dit sind.»

«Men far maa love ikke at blive for vred — jeg har det ikke godt. Jeg har ikke holdt, hvad jeg har lovet far ved altret. Jeg ved, jeg har syndet, og min synd er stor.» Alvilde talte langsomt med bøiet hode, nu og da med voldsomt tilbagetrængt graat; en brændende rødme blussed hen over det blege ansigt.

Provsten var synlig rørt. Engang før havde han talt længe med den unge, skjønne kvinde, der sad foran ham og graat; da var hun hans kjæreste konfirmand — han elsked hende for hendes flid og for den hengivenhed, med hvilken hun hang ved hvert ord, han da talte. Og nu sad hun atter for ham; men aar laa imellem; og nu var det hun, der talte, og han, der hørte. Dengang var hun ikke som nu; kunde hun end ikke siges at have været glad, saa var der dog intet, der martred hende — nu sad hun med sorgen ridset i sit ansigt og kjendte verdens og livets megen jammer og smærte.

Den gamle mand saa venlig og trøstende paa hende og greb en af hendes hænder.

«Kom til mig med alt, der nager dig og gjør dit

sind sorgfuldt. Kom tillidsfuldt til mig med det. Jeg er ikke sat til at dømme; jeg har selv saa ofte syndet, og i Vorherres øine er den ene synd ikke saa meget større end den anden, og han har ikke sat den ene synder til at dømme den anden. Kan jeg hjælpe dig, saa gjør jeg det saa sandt og vist.»

Alvilde graat. «Far er saa god og snil; far maa love at hjælpe mig. Jeg faar det saa ondt, saa ondt hjemme. Der er ingen som far. Var ikke far her, ved jeg ikke, hvordan det skulde gaa.»

— Saa fik han da lidt efter lidt hendes sørgmodige historie at høre, som den var oplevet fra dag til dag. Hun skjulte intet for ham; hun fortalte det langsomt og omstændeligt altsammen ligefra de fires ankomst til øen og til dagen nu.

Blid og opmærksom stod provsten foran hende og hørte. Da hun slutted, sagde han:

«Vær ikke forsagt, Alvilde. Din synd er ikke stor; det er værre for ham end for dig. Vær forvisset om, at Vorherre nok har tilgivet dig for længe siden.»

Og da hun intet svared, men fremdeles sad og graat med bøiet hode, blev han ved:

»Du elsked ham jo, og kjærlighed er ikke synd; hverken kjærligheden eller hvad den tilhører. De er êt, disse. Men synden er at skille disse ad og give eller tage det ene, som er kjærlighedens,

uden at denne er den første. Men selv for synden har Vorherre tilgivelse. Husk, hvad apostelen Johannes fortæller om kvinden, der var greben i denne synd: de, der havde grebet hende og ført hende frem, vilde have hende straffet og spurgte Jesus, hvad der skulde gjøres med hende. Men han svared kun: Den af eder, som er syndefri, kaste den første sten paa hende. Og da listed de sig skamfulde bort allesammen. Og siden sagde han til kvinden: Hvor er dine anklagere? Har ingen fordømt dig? Da hun saa svared nei, sagde han: Saa fordømmer jeg dig heller ikke. — Nei, mit barn, Vorherre er ikke ond og uretfærdig; han er kjærlighed og kjærlighed; kun det og intet andet. Tro en gammel mand, der ikke har mange skridt igjen til graven, Alvilde: Vorherre er ikke saa streng og ond, som mange vil gjøre ham til. Slig som enkelte maler ham, maa han jo skræmme dem fra sig, alle dem, der ellers saa gjerne vilde kaste sig i hans milde faderfavn. Jeg synes, det er som at smudse til hans lyse og venlige ansigt, dette. Jeg forstaar det ikke længer. Det gjør mig saa ondt for dem, der skal høre hans ord forkyndes paa den maade, for dem, der hører, og for dem, der lærer. De sidste skulde tolke og forklare Gud og hans væsens kjærlighed; istedet kliner de til hans ansigt med de venlige øine og smilende læber og laver en uskjøn, streng og

skræmmende maske af det. Jeg synes, det er at bagtale Vorherre, dette.»

Den gamle provst talte endnu længe og inderligt til hende. Det smærted ham meget at erfare, hvorledes Martin udøved sin virksomhed paa Hjeiløen. Han mindtes de spæde, spirende planter, han saa forsigtig havde opelsket og værnet om, og det skar i ham at høre, hvor brutalt og hensynsløst Martin gik tilværks.

Siden sagde han:

«Jeg er gammel nu. Jeg er ikke skikket til at optage nogen kamp længer hverken med den ene eller den anden. Mine dage er snart talte, og jeg vil nødig ende mit liv i strid. Jeg fører ingen vaaben længer, jeg har dêt hos mig, med hvilket jeg kjæmper: det er tro, haab og kjærlighed. Hvad jeg kan udrette med disse tre, skal jeg gjøre. Send derfor bud til mig, naar det blir dig nødvendigt; saasandt jeg lever og har hilsen, skal jeg komme og staa dig bi.

Og husk saa paa, at der er en Gud, som er alles fader; en Gud, som ser og hører alt, en Gud, saa blød og mild, at han graater over verdens elendighed og jammer. Ham kan du gaa til som til din bedste ven; han støder ingen bort; ingen synder er jo saa sort, at Vorherre jager ham bort, naar han kommer. Bed — bed flittigt, Alvilde, og se trøstig det kommende i øinene. Jeg skal

ikke glemme dig, men haabe med dig og bede med dig hver dag. Og nu godnat, min datter, og tak, fordi du havde tillid til mig og kom til mig med frimodigt sind. Du havde tillid til mig, ja, som kun er et skrøbeligt menneske, fuld af synd som alle hernede — hvor meget mere maa du da ikke have tillid og fortrøstning til ham, din fader i himlene, som er barmhjærtighed og kjærlighed, barmhjærtighedens og kjærlighedens fader?»

Den gamle provst fulgte dem begge til døren og rysted hjærteligt deres hænder. De saa ham staa paa trappen, tynd og sort mod lysskjæret indenfra og stirre efter sig, som de vandred ned den oppløiede vei langs kirkegaardsmuren, forbi de snedækkede marker og ud paa fjordisen.

8.

Udover vaarkanten kom tøveir, og isen begyndte at gaa op. Dag for dag løsned store isflag for vinden og sjøen og laa huggende og skruende mod den faste is indenfor, til vinden slog om og en dag drev dem udover i svære masser.

Snart laa havet blankt og sommerblaat udenfor Hjeilen. Hist og her drev et isflag udover, løsnet fra fjordisen og tæt besat med store, hvide maaker. Underlige fugle svømmed omkring, saasom søpapegøien og den hvide havsule, fagergaasen og nu og da en flok svaner. —

Men over fjordisen var der kommen en flok ræve til Hjeiløen. Forsultne og dristige dyr, der endog saaes liste sig om husene midt paa dagen. Om nætterne hyled og sloges de, gjøende som hunde, hvilket mere end en gang forstyrred folkenes nattesøvn.

En morgen fandtes snegraven oprodet, hvor den døde laa begravet. Hendes hænder og endel af armene var afgnavet, saa de hvide ben skinned

frem. Dette blev af enkelte udlagt som et slet varsel, og hun førtes samme time hen til den lille kirkegaard, hvor alle de, havet havde givet fra sig, laa begravet. Her skuffedes den fugtige sne væk, og ved hjælp af øxer og spader fik de hende efter meget besvær i jorden. Saa fik hun ligge, til de ved leilighed kunde faa hentet presten.

Ikke længe efter begyndte ogsaa fjordisen at give sig. Solen brændte den ovenpaa, og under aad havet den langsomt og sikkert. Hist og her var allerede store huller i den, og nat og dag løsned flager ifra og seiled udover.

Til en storm en dag brød den op med svær sjø, der lod flagerne slaa imod hinanden og knuses mindre og mindre. To dage efter var det sidste spor af isen borte.

9.

Og vaaren toged stor og stille mod landet.

Langt nede fra syd kom han, sommerens unge forridder. Sterk og fyrig drog han nordover og svang sin tryllestav til høire og venstre: millioner af smaragder sprang frem paa de nøgne kviste, og blomster steg duftende af jorden. Foran ham flygted med hæse skrig høstens tusende fugle, og efter dem kom de milde vaarvinde, bringende alt, hans forunderlige tryllestav havde manet frem, til at slaa ud i lyse, brogede flammer. Og bag ham fulgte i voxende skarer: de smidige svaler, de graa lærker, de sirlige linerler, de muntre stære, rødkjælkerne, havesangerne, kort sagt alle sommerens vasaller, en sky af vingede hære.

Til han naaed Hjeiløen.

Her gjorde han altid en stans, før han paa svære vinger svang sig videre. Paa Hjeilen, det første land i sjøen, slog han sig ned, som for at hvile ud efter den store færd, og med ham alle dem, der fulgte, og alle dem, der flygted. Herude

paa den stille ø, hvor lundenes løv folded sig ud, lyst i solen, gik de flokkevis om hverandre: stær, kraake, heilo, agerhøns, vibe og iblandt en langhalset fiskeheire, spankulerende sirligt og gravitetisk om blandt de andre dværgfugle. Og nede i stranden sad edderfuglen og kjelden som hvide pletter paa de graa stene, mens alkerne vipped om ude i dønningen, hvor flokke af alslags maake kredsed over.

Og om morgenen, naar solen gik op, hørtes aarhanens buldren fjernt inde fra aaserne....

— Men i de maanehvide nætter, der fulgte den vaar, skeed det, at noget rørte sig i en af de unge pigers hjærter, som om en blomst, der en tid lang havde manglet lys og væde derinde, nu sluttelig leved op og folded sig ud. Det var Alvilde, Klas's datter; hun, som skulde været Arents hustru; og han, der havde forvoldt dette, var en af de fire, styrmanden paa «Svalen», Jørgen Tellefsen. —

Den glæde, han engang havde givet hende, var siden i hendes sind slaaet om til sørgmodighed og tungsind. Men nu, hun bar hans barn under hjærtet, vaagned atter savnet og længselen efter ham, hvis minde siden den grufulde nat, Arent kom over dem, havde staaet mørkt og skræmmende for hende. Den kjærlighed, der saa længe havde sovet, vaagned nu og brændte hende i smærte.

Før havde hun kysset dens blomst; nu var den hende et glødende kul.

Thi kjærlighedens blomst er den sælsomste af alle.

Engang var den usselig og liden som den blomst, der møisommelig lever i skygge og tør jord. Men som jorden blev gjødet og det skyggende fjeld fjernet, voxed den sig stor og skinnende, og purpurets røde farve var blomstens saft. De første mennesker kjendte den ikke, hverken de eller deres børn eller børns børn; men som jorden blev opdyrket, der den lille urt groed; som solen fik skinne, der fjeldet skygged, blev blomsten større og dens farve mere rød. Snart blev den pragtfuldere end alle. Og tusende hænder raktes efter den: jomfruens hvide, blaa-aarede og ynglingens senesterke, brune. Den unge mands og den unge kvindes, alles, alles til oldingens rystende og magre. Og blomstens skjulte trolddom var mangfoldig: nogen bragte den lykke, nogen sorg; nogen himmerig, nogen helvede. Nogen gjorde den seende, nogen slog den med blindhed, nogen gjorde den sterke, nogen svage, nogen bragte den velsignelse, nogen forbandelse, nogen blev den til livet, nogen til døden — alt saa snart nogen fik den røde blomst i hænde. —

Alvilde saa ikke vaarens glæde. Langsomt døde i hende alt for at give desto mere plads for

dette ene, hendes tanker nu uafladelig kredsed om. Sin skam kunde hun endnu skjule en kort tid, men saa vilde den komme til alles kundskab. Det var dette, hun grued for, det var dette, der trykked hende og dræbte alt andet i hende, alle tanker paa liv og glæde, alt uden dette ene. Kun provstens løfte om at hjælpe hende holdt hende oppe, og hans milde tale og forjættelse. Om nætterne laa hun søvnløs og graat tidt og meget; om dagen var hun sky og bange og stunded mod kvelden og tusmørket. Naar ikke Malene var med, kunde det hænde, at hun satte sig paa en sten ved havet og nynned en gammel sang, hun mindedes at have hørt moderen synge:

Den blomst, jeg gjemmer i min barm,
har intet men'skes øie se't,
saa lidt som nogen haver talt
de tusend taarer, jeg har grædt.

Dens duft gjør hjærtet sygt og saart
og rødner alt mit legems blod.
Men du, som haver plantet den,
jeg beder: ryk den op med rod!

Ja, ryk den op og lad mig dø,
og lad mig fare hen i fred,
og lad mig sænkes dybt i muld
i gravens sorte evighed.

Og med sangen dukked billedet af den døde moder frem. Hun saa for sig en høi, noget mager kvinde med fine træk: blaa øine med et forunderligt, indadvendt blik og en mund, der var lukket som i lidelse. Hun husked sjeldent at have hørt sin moder tale, men husked hendes fromme, ydmyge væsen og blinde lydighed mod faderen. Og der kom over hende en medlidenhed med moderen, som om hun instinktmæssig hos hende aned en skjæbne fuld af smærte som hendes egen, men hvor lydigheden mod forældrene og traditionen havde kuet og kvalt alle lyster og længsler, hun maatte have følt efter et andet liv, og kanske lukket hendes mund over en hemmelighed, der havde været livet for hende. Ja sangen og de ensomme timer ved havet bragte hende nærmere moderen; det var, som noget fælles bandt dem sammen og fik hende til at stunde mod havet og dets ensomhed. —

Men vaaren gled fremad, artende sig fagrere end nogensinde. Om morgenen stod solen op af havet og tændte nattens sidste skyer i brand, saa de blev liggende langt ude bag havranden rødligt ulmende med gyldent glødende røg.

Markerne grønnedes fra dag til dag, og trærne og de mange buske. Rundt om stod blaaveisen og den gule primula; senere hvidveisen og den

vilde pintselilje. Paaskeugen var længst forbi; dagene længedes, og vaaraannen gik som travlest. Solen fik mere og mere magt; snart vilde lundene staa tunge af løv og agerrixen synge i græsset.

10.

Martin boed fremdeles hos gamle Klas og lod til at trives udmærket. Han havde vundet en høi position og forstod tilgagns at forsvare den. De unge frygted og haded ham; de ældre var glade ved at have ham i sin midte, da han saa fuldstændig arbeided i deres interesse og saa udmærket havde forstaaet at bringe alt i den gamle gjænge. Som et exempel paa den anseelse, han maa have havt dengang, kan fortælles, at han den dag idag blandt folk paa de kanter nævnes under navnet «Hjeiløbispen» eller «Ypperstepresten».

Enkelte stumper og sentenser af hans foredrag gaar endnu igjen i folkets munde derude. Saaledes skal han engang i en yderst drastisk skildring af helvede og presterne have udtalt, at dernede i slangens hule er «gulvet brolagt med presternes hjærneskaller», og at presterne er «djævelens udsendinger iført kjød og blod». —

Imidlertid gik alt sin rolige gang paa Hjeiløen. Folket pløied og saaed, og maakerne lagde æg i

stranden. Under tagskjægget bygged svalerne rede, og brogede insekter begyndte at summe over markerne. Blandt dem en og anden sommerfugl, der havde ligget vinteren over som puppe. Nu styred de i vaklende flugt over engene, hvor de første blomster spired, lignende flyvende blade for høstvinden.

En enkelt gang hændte det, at endel aarhaner fløi over sundet og havde leg paa et myret jorde et par bøsseskud bortenfor husringen. Et halvt snes høner sad saa omkring og fulgte hannernes slagsmaal med stigende opmærksomhed. Men naar solen stod op, brused hele skaren afsted for at begynde solspillet i furuskogen paa landsiden bag fjorden. —

I al denne tid leved Alvilde i stigende ængstelse. Med hver dag, som gik, voxed hendes rædsel for at se sin skam aabenbaret. Hun skyed faderen og søgte mest mulig ensomhed. Foregivende et brystonde slap hun for at arbeide sammen med de andre og havde saaledes lettere for at skjule sig. Hendes bleghed kom hende her til hjælp. Ingen fatted nogen mistanke til hende. Siden hendes alvorlige sygdom sidstleden vinter blev hun, som før berettet, ikke behandlet som de øvrige, men overlodes mest til sig selv.

Gjentagende gange havde hun tænkt paa at sende bud til provsten, bede ham komme og

hjælpe hende; men ræd og ængstelig for følgerne, faderens vrede, som hun forstod vilde blive frygtelig, og den uhørte skam, dette vilde bringe over slægten, havde hun udsat det fra dag til dag.

Men en kveldstund, hun og Malene vandred langs udsiden, kom det over hende, at nu maatte det ske, hvis der skulde blive noget af det. Og hun bad Malene ro allerede samme aften for at bede ham komme næste dag. Malene omfavned og kyssed hende og roed villig afsted, saasnart det begyndte at skumre.

Imedens vandred Alvilde frem og tilbage nede ved bryggen. Det mørkned hurtig; himlen var klar, og stjerne paa stjerne tændtes og speiled sig i fjorden som lange, fine guldtresser henover blaa silke. Hun hørte edderfuglens kaklen inde mellem smaaskjærene og aareslagene af en baad langt ude. Men under dette toned hele tiden havets evindelige brus fra udsiden, hvor underdønningerne gled døsigt mod stranden.

Hun havde gaaet henved en time — alt var nu fuldstændigt mørkt — da en høi, mager mandsskikkelse med ludende overkrop steg frem af mørket strax foran hende. Han stansed og hilste med en bredskygget plydshat. Det isned gjennem Alvilde. Hun havde strax kjendt ham. Det var Martin. Hun tænkte et øieblik paa at springe sin

vei, saa modbydelig var han hende, men lod det være med tanken og blev staaende.

«Guds fred, jomfru Alvilde,» hørte hun lægprædikanten sige.

Hun besvared hans hilsen og gjorde mine til at gaa videre. Men Martin var ikke tilsinds at slippe hende saa let. At faa være alene en mørk aften nede ved stranden med den unge vakre kvinde var ham særdeles tillokkende. Hans lidenskabelige natur blussed strax op i ham, og der kom over ham en rasende længsel efter at tage hendes smale, skjønne legeme heftigt i favn, at kryste hende til sig i hidsig attraa. Han følte blodet gjære i sig og stige ham hedt til hodet og kunde kun med møie betvinge sig. Med tyk stemme fortsatte han:

«Jeg vil gjerne tale med dig. Som din sjælesørger vil jeg søge dig. Jeg ser dig ikke ofte; du forsømmer mine opbyggelser, din sjæl kan let tage ubodelig skade. Og det er min pligt og mit kald at rette det skjæve og skakvoxede itide, før det blir forsent. Det er din sjæls helse, der ligger mig paa hjærte.»

Alvilde hørte roligt efter, mens hendes ængstelse veg pladsen for væmmelse og afsky mod Martin. Det var som hendes fine instinkt følte og aned det raa, brutale i hans væsen og den sanselige attraa, der laa under hans velvalgte ord. Da han

slutted, snued hun forbitret det blege ansigt mod ham:

«I er ikke min sjælesørger; ingen har sat jer til det. Og om jeg søger eders opbyggelse eller ikke, kommer ikke jer ved. Heller ikke behøver I at bekymre jer om min sjæls helse; se heller til eders egen.»

Hendes ord egged ham endyderligere ved den kulde og afvisen, der laa i dem. I mørket sendte han hende et ondt, dirrende øiekast og vedblev, mens harmen trued med at kvæle ham:

«Kvinde, du ved ikke, hvad du taler. Naar jeg ser, at en holder paa at drukne og jeg kan rædde ham — rækker jeg ham ikke da min haand, var han end min bitreste fiende? Hvor meget mere maa jeg da ikke søge at redde den, jeg elsker? Alvilde, du er ung og skjøn; dit legeme er stateligt som en Zions dronnings, deiligt som kilden i ørkenen; hvor kan jeg da roligt beskue, hvordan Satan rækker sine haarede klør efter dig og din sjæls yppige klædebon? Naar dit legeme hvidt og nøgent gives til pris for helvedes fortærende lue, er al hjærtets jammer og lemmernes krympen forsilde. Derfor tilraaber jeg dig nu, som røsten i ørkenen: vend om, vend om! Følg mig, og jeg skal føre dig ad den trange sti til det nye Jerusalems gyldne slot.»

Ved de sidste ord greb han hende haardt i haanden og drog hende vildt ind til sig. Alvilde stred forbitret imod; det havde kun til følge, at han slog sine arme fast om hende og klemte hendes legeme tæt mod sit.

«Vær roligt mit barn, vær roligt,» fik han frem, «hvor tidt hænder det ikke, at synderen ikke ser sin egen vildfarelse, men strider imod med spænd og spark, naar hans broder rækker ham en hjælpsom haand? Men spørger nogen, om den syge ønsker at vorde karsk? Er medicinen end ond og bedsk, den gives ham dog at drikke, og vil han ikke, gives den ham med magt; thi dette er til hans eget bedste. De karske have ikke lægen behov, men de, som have ondt.»

Overvældet af den fortærende attraa, det unge kvindelegeme i hans arme vakte hos ham, løfted han hende op og vakled hen til en græshøi. Her satte han sig og tvang hende med sammenbidte tænder og hurtigt arbeidende bryst ned paa sit fang. Hun stred haardt imod og graat. Han ænsed intet, klemte hende kun som i en skruestikke og talte videre med munden mod hendes øre:

«Det gjælder først og fremst lydighed og dernæst villighed. Jeg vil ikke bare redde din sjæl, men ogsaa dit unge jomfrulegeme fra Satan. Jeg

kan ikke se paa, at han forlokker dig og raner din uskylds jomfrudom fra dig, boler med dig i helvede blandt skjøger og horkarle.»

Hans sidste ord fik blufærdighedens harme til at flamme voldsomt op i Alvilde. Hun spændte ham, der hun sad, og vred sig, for at komme bort fra hans frække favntag. Martin slap hende med den ene arm og lod den anden graadigt famle rundt hendes ben for at hindre hende fra at spænde ham. Men ved dette fik Alvilde armene fri og slog ham gjentagende gange i ansigtet haardt og kraftigt, samtidig som hun med en for hende unaturlig kraft frigjorde sig for hans favntag. Hun graat ikke mere. Vrede og stolthed havde fordrevet hendes angst og klage og faaet en hed rødme til at blusse over det blege ansigt. Skjøn som aldrig før med blanke, taarefyldte øine gik hun hurtigt fra ham og lod ham skummende af ærgrelse og smærte tilbage.

Ved bryggen vendte hun sig og saa ham luske ludende ind i mørket....

Saa begyndte hun igjen sin rolige gang frem og tilbage. Rødmen forsvandt langsomt paa hendes ansigt, og da Malene vel en halv time senere kom roende, var hun bleg som døden. Hun stirred paa veninden som i feber og hørte hende roligt fortælle, at provsten laa meget syg og ikke kunde

komme. Siden vendte hun sig og gik sukkende op mod husringen.

Malene fulgte stille efter. —

*
* *

Næste dag gik Martin, Palle og gamle Klas nede i havstranden og mønstred «Svalen». Den stod og svedte tyk harpix gjennem de begede planker, mens en mængde fluer summed henad dens svulne bug, hvor solen skinned som hedest.

Klas klemte en øxe i skroget og brækked en flis ud. Den gik fra haand til haand og undersøgtes nøie. Alle var enige om, at træet i den var tørt som knusk, og saa blev det bestemt, at «Svalen» skulde stikkes i brand allerede samme aften.

Henad eftermiddagen gik derfor en flok med øxer og sage ned til det gamle vrag og skar og hugged fra, hvad der behøvedes, for at faa ilden til at fænge. Et vældigt vedfang lagdes ned i rummet tilligemed endel halmsække, tjæretønder og knustør tang. Resten stabledes op langs skibssiderne, og henad kvelden blev det hele stukket i brand, mens alt, hvad der fandtes af folk paa øen, stimled sammen om skibet i en umaadelig halvcirkel.

Flammerne slikked strax graadig op langs de tjærede sider, naaed rækken og begyndte fræsende

at æde om sig. Imens mørkned havet og himmelen og lod luernes blodigrøde tunger spille sælsomt mod natteluften.

Branden greb om sig. Der kom hule, rungende toner fra rummet, der virked som et gigantisk instruments sangbund. Det knaged høit og tidt i de gamle bjælker og spanter, der ved heden krummed sig, eller retted sig ud. Støtterne langs skibets sider brændte og forkulledes, og naar nu og da et høit smeld hørtes fra det harpixholdige træ, skjød en gnistregn sig op mod luften. Om to timer begyndte skroget at hælde til den ene side rødt i flammerne, der nu slog sig ud om det, flagrende som blodrøde faner. Saa gav bunden pludselig efter, og det brændende skib segned tungt og stønnende om paa siden, mens en tyk, fugtig røg slog ud gjennem det knuste dæk, steg i vældig hvirvel mod himmelen og bredte sig siden ud over hele øen i tunge, rugende lag, der truende øged nattens mørke.

TREDIE BOG

1.

Ti mile tilhavs lænsed Tørres's lodsskjøite unda for havet og stormen. Den gik for revet storseil og fok, nu og da slingrende i de svære bølger, saa storseilet gjentagende gange gibbed, hvorved skjøiten hver gang lagde sterkt over og lod en braadsjø feie klingrende ind over dækket.

I styrelugen stod Tørres og en ung gut fra Hjeiløen, der pleied at være med ham, begge i oljeklæder med gule sydvester paa hodet. Tørres stod med rorstangen i den brune næve og maatte nu og da støtte til med den anden, mens lodsgutten havde mere end nok med at passe skjøderne. Imellem bragte en sjø taugkveilerne nederst rundt masten i ulave, og gutten maatte hen og bringe dem i orden igjen. Under dette kunde saa Tørres raabe:

«Pas op for gib der!»

Og gutten kunde saa vidt faa tid til at kaste sig ned paa dækket, før storbommen sused hen over ham, knapt en halv alen over hans hode.

Det var en farlig seilads, der kræved den yderste agtpaagivenhed fra begges sider. Et forsent løsnet skjød, en raadden strop, eller et brækket taug kunde blive deres skjæbne, ligesaa let som bommen i et ubevogtet øieblik kunde slaa den ene af dem eller begge overbord.

Men det gjaldt at naa ind til kysten bag de værnende skjær, der brød havets magt. Thi horisonten og himmelen spaaed stigende uveir med voxende hav, og ingen rider gjerne en storm af mange mile fra land, har han end aldrig saa god en farkost.

Det var tidligt paa morgensiden, før det endnu var blevet fuldstændigt lyst, og temmeligt koldt i den sure, pibende storm. Rundt om vælted sig høie blaagraa bølgevægge, nu og da stængende synet til alle sider, imellem løftende skjøiten taarnhøit, saa udsigten var fri til kimingens yderste stribe, for saa atter at sænke den som i et tragtformet svælg. Bag den laa kjølvandets svære skumstribe, brusende og kogende.

Skarv og havmaake fløi undertiden forbi i hurtig fart med næsten vrængte vinger og lod hæse, stygge skrig fra sig, der blanded sig med vindens ul og hvinende fløiten i de stramme staaltraadsbarduner. Og saaledes bar det i rasende fart indover sjøen tagende kvartmil efter kvartmil ind.

De havde været ude hele tre døgn og alt i alt bordet fem skuder. En bark, der fôr paa Østersjøen, en gammel, firkantet hollænderkoff, to kulbrigge og en Danmarksgaleas, der var sprunget læk udpaa Skagerak og havde gaaet for pumperne op under kysten. For udgaaende havde de havt Kalvøskjøiten i læ og fulgtes ad saa nogenlunde en mil eller saa, til de fjernt ude saa seilene af barken. Begge havde strax sat alle klude til, men efter dette tog Tørres strax luven og lod den anden langt bag sig. Siden var de to skjøiter kommen væk fra hinanden.

De tre døgn havde de hele tiden havt klart veir med frisk kuling; men ved den tredie dags aften saa de solen gaa ned i røde skyer, der som en umaadelig ildebrand flammed ude i havet, mens vinden løied af og bølgerne lagde sig tunge og døsige som bly. Men allerede ved midnat kom de første pust flyvende, samtidig som det dønned hult og langt ude i sjøen, og to timer efter laa de saa høit de kunde mod stormen og stamped i den svære sjø.

Siden i graalysningen stod de for skarp bidevind nogle mil udover i haab om at møde skibe; men da uveiret steg, og Tørres troed at se tegn til øgende storm, gjorde de vendereise og lænsed nu indover for at komme i læ af skjærgaarden.

— Udpaa formiddagen beordred Tørres lodsgutten ned i kabyssen for at forsøge at faa kogt noget kaffe. Ingen af dem havde faaet tørt eller vaadt i kroppen siden foregaaende aften, og den anstrængende nat havde trættet dem ud.

For at hindre slingringen blev derfor roret lagt haardt styrbord, hvorefter skjøiten fik sløre nogle kvartmil, til kaffen blev færdig.

Den lille, tætbyggede skjøite skjød nu en forfærdelig fart. Med den læ række under vandet og lo bardun spændt som en buestreng rendte den i sjøerne, der fra luvart vasked over den og ud i læ. Styrelugen, hvor Tørres stod, blev strax halv af vand, der steg ham langt op over de høie sjøstøvler og fik ham til at fryse meget. Og gang paa gang slog en styrtsjø ind over ham og slynged ham ned i læ side.

Men ikke længe efter, netop som han mente at være tvers af Uglehodet (et underligt fjeld syv-otte sjømil østenfor Hjeilen), hørtes to korte, skarpe knald, hvorefter gaffelbommen slog over i læ og gled med storseilet nedover masten. Det var klo- og pigfaldet, der brak, og det svære vindfang begyndte at bulne udover og slæbe i sjøen. Lodsgutten var strax paa dækket, hvorpaa Tørres drev roret i læ og lod skjøiten løbe op i vinden.

Begge fik nu seilet berget under fare for at skamferes af gaffelen, der slog rasende omkring

sig. Skjøiten drev nu langsomt indover, hele tiden huggende i næsesjøen, der nu og da skylled ind over den og flømmed over dækket helt agterud, hvor de to stod og arbeided med det tunge, gjennemvaade seil mellem sig.

I løbet af en halv times tid var begge fald splidsede og indskaarne; et nyt rev toges ind, og det tunge seil heisedes langsomt op igjen, hvorefter skjøiten fik falde af og gaa videre for halv sløring.

Noget efter fik de begge skyllet i sig en del skollende hed kaffe, der kvikked dem op og krøb varmende ned gjennem dem. Efter dette sattes kursen indover, og den farlige, slingrende seilads begyndte paa ny.

Ved middagstid dukked de første skjær frem. Omkring dem stod havet i damp og kog, nu og da slyngende en vældig vandstraale høit tilveirs. Og gjennem sjørokket skimtedes ganske rigtig Uglehodets mægtige kolle langt inde.

Det værste var nu over. Fra nu af kunde de uden baut sløre indover de to mile til «Studen»; men fra denne maatte der gjøres en lang baut for at gaa klar af de langstrangte grunder vestenfor, hvor «Knut kaptein» og «Kobbernaglen» varskued for grundt vande.

Men medens de nu staar vestover, liggende tæt til vinden for at komme udenom «Studen», der

løfter sin blaasorte ryg foran dem i en skumhvid ring af salt fraade, siger Tørres:

«End om vi gik ind Dybingsundet og op Aalerenden til Vasev-vandet og lured ham af til imorgen?»

«Det kunde kanske ikke være saa ilde,» mente lodsgutten; saa kunde en da i ro og mag faa laget til noget middagsmad og faa skaffet ordentlig for en gangs skyld.

Og skjøderne løstes, saa skjøiten fik falde af, og nu stod det i fuld fart indover mod selve landet.

Vasev-vandet laa en god halv fjerdingvei indenfor kysten og var et stort, skinnende fersk-vand med rigeligt tilløb fra bæk og smaaelv og med ypperligt ørretfiske. Gjennem en smal rende med høit berg paa begge sider stod det i forbindelse med det ikke meget bredere Dybingsund, der lod sjøvandet blande sig med Aalerendens brakke. Her kunde ingen seile, og kun ganske smaa baade kunde ro; i almindelighed staged man sig op med en baadshage, hvilket ikke behøved at gaa saa sent endda, hvis en bare passed paa at gaa ind med floen.

I styggeveir var vandet altid et yndet tilflugtssted for fiskere og mindre farkoster, da de høie fjelde stænged for uveir og storm, og den tykke furuskog langs dets bredder luned og tætned. —

Ind mod Dybingsundet bar det nu i skummende fart. Snart var de lige under land og rendte ind i et smalt skar, der kløved det høie fjeld lige for dem. Det var Dybingsundet. Allerede nu minskedes stormens magt betydelig; kun hvirvled der imellem en krap kastevind ned gjennem det trange slug og gjorde det raadeligst at tage seilene ind.

Til begge sider reiste sig høie, lodrette fjeldvægge, hvor spinkle, forkrøblede furutrær hist og her klamred sig fast i en revne og luded udover afgrunden. I toppen af et af disse trær laa et stort ørnerede. Og paa en fremspringende fjeldkant et stykke høiere sad en af ørnene stor og stille.

Strømmen førte dem raskt indover, og allerede et kvarter senere løb de op i den smale Aalerende, der akkurat gav plads for skjøiten. Her var bunden temmelig grund og kunde tydelig sees i det klare vand besaaet med blaaskjæl. Naturen var her ikke den samme. Fjeldene var rykket tilbage og skraaned terrasseformig ned mod det smale, bugtede sund, bevoxed med naale- og løvskog. Hele tiden maatte de staa med baadshagen i hænderne og stange i fjeldet til høire og venstre for at hindre skjøiten fra at slibe op efter stenvæggene. Og som de gled fremad, forandredes landskabet hele tiden: det ligesom aabned sig og traadte tilbage

for at gjøre plads for Vasev-vandets svære bassin; der kom mere og mere skog, tilsidst hørte fjeldene op, og Aalerenden snoed sig fra nu af gjennem en fager birkeli, der hist og her danned levende hegn om smaa, grønne jordstykker.

De mærked nu kun lidet til uveiret. Vindens magt her var ubetydelig, og det fjerne døn af sjøen lød nu som suset af en foss langt borte. Solen, der havde været borte det meste af formiddagen, kom nu af og til frem, og maaltrosten begyndte at fløite i skogsnaret.

Ikke lang stund efter gled de ud i Vasev-vandet. Det laa stort og langstrangt foran dem med skogkranset strand og en del smaaøer spredt udi. Her fik vinden mere magt, hvorfor de styred skjøiten ind til land ved Aalerendens udløb, hvor en høi hei gav ly for veiret, og fik den godt og trygt belagt.

Og nu gik de to iland, den gamle og den unge, laged sig et ildsted inde under heien, brækked kvist og lyng og nøred op en ild, hvorved de saa kogte kaffe og holdt maaltid. Siden gik de begge to langs stranden og plukked vilde blomster og skræmmed imellem op en sjøfugl, der ligesom de selv havde søgt ly for veiret. —

Eftermiddagen gik hurtigt. Snart gled solen bag aaserne, og tusmørket kom. Vinden løied ogsaa af, og Vasev-vandet laa blankt og dunkelt i

skumringen. Der skjøiten laa fortøiet, groed en mængde rør, hvor vinden havde pebet med en forunderlig syngende tone hele eftermiddagen. Nu stod de ubevægelige og speiled sig i vandet, der begyndte at fures af ørretvagets ringe, mens en voxende myggeskare dansed henover.

Samtidig hæved sig en lys, fin taage af vandfladen, alt mens skumringen let og lydløst sænked sig.

Rugden begyndte at trække; en enkelt eller ogsaa to i følge. Langt borte kunde deres pistren og snurren høres, nærmere og nærmere, til den i skênende fart gled forbi, sort mod den dunkle himmel som en uhyre flaggermus, til den forsvandt under skogbrynet og dens spil blev svagere og svagere. —

Tørres havde sat sig hen paa skjøiten og faaet snadden tændt. Nede i kabyssen flammed det lystigt under stegepanden, hvor lodsgutten stod og bruned endel flæsk og poteter.

Den gamle lods stod en tidlang og kosed sig i kveldingen. Med stor interesse fulgte han ørretens hop efter fluerne og myggen, mens det kløed ham i fingrene efter at faa tag i en af disse karer, om hvis fangst han kun havde høist ufuldkomne begreber.

Det rasled i rørene tæt ved ham. En andefugl svømmed forsigtigt ind mellem dem for at lægge sig til for natten ....

Lidt efter sad de begge nede i byssen og spiste kveldsmad. —

Udover natten, henpaa morgensiden gled en bleg halvmaane op, samtidig med at en svag vind begyndte at blæse. Strømmen stod nu udover, hvorfor de begge søvndrukne løste skjøiten og bugsered den langsomt ned gjennem Aalerenden. Hele tiden hørte de nu den eiendommelige, boblende lyd, aalen frembringer, naar den om natten boltrer sig i vandskorpen.

Henad dag stod de ud Dybinggabet og satte kursen vestover for alle seil. Sjøen var endnu ikke kommen til ro, men laa urolig i den graa dæmring og sang rundt skjærene, mens havdønnet lød fjernt udefra, og svære dønninger rulled indover. Alt bar præget af denne matte døsighed, der er egen for sjøen efter en storm. Det er, som den er bleven træt og dvask efter sin vilde leg og voldsomme kamp mod skjærene. —

«Studen» passeredes, og skjøiten fik gjøre en lang baut udover for at komme saa høit, at den kunde gaa klar af «Knut kaptein» og «Kobbernaglen», hvor dønningen brækked skummende og fraadende. I solrendingen gled de forbi Dronningholmen, hvor fjeldet havde brune flekker som efter størknet blod. Herfra kunde de se Hjeilen langt borte.

Halvanden time senere var de tvers af Kalvøerne og gled nu op under Hjeilen, netop som den første røg steg op af skorstenene. Husringen laa klart belyst af solen, og rundt om laa markerne matgrønne af morgenduggen.

De havde just firet seilene, og lodsgutten stod i baugen med en baadshage for at tage stød, da Tørres ved at vende hodet fik se noget stort hvidt ligge halvveis opskyllet i fjæren foran dem. Det var liget af en hvid hest; halvraadden og med sterkt opsvulmet bug laa den paa siden i stranden og udbredte en afskyelig stank. Benene laa ude i vandet, og dens hode med den aabne mule var strakt langt opover sanden, hvorfra den syntes at stirre mod husringen med store, brustne øine.

2.

Samme dags eftermiddag stod Klas, Palle og Tørres og samtaled om den druknede hest. De havde strax fulgt Tørres ned til stranden for at se paa den, men vidste der aldrig at have seet den før; overhodet ikke, at nogen i nærheden havde eiet et lignende dyr. — Da andre gik ned for at se den, var den ikke at finde. Ved flotiden havde vel evjen grebet den og ført den ud i fjorden. —

«Det er kanhænde et varsel ovenfra,» mente Palle. «Det er aldrig godt at finde lig af nogenslags.»

«Bare det ikke er et af de onde,» sagde Klas langsomt.

— Men den samme aften blev Alvilde syg og maatte lægge sig. Den kloge Gardia blev strax hentet. Da hun kom, laa Alvilde hen i en tung døs med feberens røde roser paa kinderne. Hun havde lagt sig halvt afklædt hen paa sengen, og som nu Gardia forsigtig begyndte at klæde

hende af, blev hun var, at Alvilde var med barn.

I den første forskrækkelse herover opsøgte hun gamle Klas, hvem hun fortalte det hele.

Den gamle mand blev som lammet. Han satte sig ned paa en stol og støtted hodet en tidlang i hænderne. Saa reiste han sig langsomt, gik hen til vinduet og bad nogen hente Martin.

Denne kom, og de to mænd talte nu længe sammen. I begyndelsen hørtes kun den gamles langsomme røst; saa begyndte Martin at tale høit og heftigt, og Klas forstummed. Sluttelig gik de begge hen og aabned døren til Alvildes værelse. Med det samme Martin traadte ind, løfted Alvilde hodet og udstødte et ængsteligt skrig. Saa sank hun ved synet af faderens strenge ansigt rædselsslagen tilbage i puderne.

Gamle Klas gik hen til sengen og greb den skjælvende pige i armen. Saa begyndte han med dirrende stemme at tale:

«At du har kunnet gjøre dette, Alvilde. Hvem, siger jeg, hvem er det med?»

Da hun intet svared, vedblev han:

«Er det ham, Arent, din trolovede?»

Og med unaturlig behærsket stemme hørte han datteren svare:

«Nei. Det er Jørgen. Jørgen Tellefsen. Jeg elsked ikke Arent.»

Faderen havde ikke ventet dette. Han havde kanske baaret over med hende, havde det været, som han troed; men nu han hørte, det var den anden, ham, der dræbte Arent, steg en mægtig vrede op i ham, og han slog hende i ansigtet, trak hende halvveis ud af sengen og slog hende hvor han kunde træffe, paa skuldrene, paa det blottede bryst. Alvilde gav ikke en lyd fra sig. Da han træt og udmaset holdt inde, dækked hun blot det hvide bryst med sengetæppet, vendte øinene mod faderen og hørte ham sige pustende og skjælvende i stemmen af vrede:

«Du har syndet høilig, og din synd er mangefold. Først og fremst har du syndet mod Herren, din Gud, dernæst mod dig selv og mod ham, din trolovede, og saa mod mig, din fader. Over dig selv og over mig har du bragt skjændsel og vanære, og du har ved dette sat en plet paa vort folks rene vandel, der ingensinde kan tvættes af. Det er uhørt i mands minde, dette: saa langt tilbage vore fædre og fædres fædre har kunnet skue, har det aldrig hændt, at nogen af denne slægts døtre har baaret myrtekransen med skam, end sige ligget med fremmede som en skjøge. Du er ikke værdig at kaldes min datter længer; du er hjemfalden til himmelens haardeste straf. Og du, tævekvinde, har vovet at lægge haand paa Herrens salvede, vovet at slaa dên i ansigtet, der vilde redde dig

af synden og dens dynd! (Han pegte herved paa Martin.) Jeg forbander dig, kvinde, og udstøder dig herved inden tre dage af mit hus, hvorover du har bragt saa megen skjændsel og vanære. Jeg forbander dig, og min forbandelse følge dig i evighed.»

Han stod truende foran hende med den høire haand rakt opad. Han saa Alvilde blegne hen hvid som kalk og hendes øine staa stive og stirrende af skræk. Saa gik han med Martin og hørte bag sig Alvilde briste sammen i hul, stønnende krampegraad. —

Paa tunet havde samlet sig en del mennesker, alle med et bekymret udtryk i ansigterne. Og som nyheden gik rundt, kom folk ud i dørene og listed stille og forskræmte rundt og talte sagte med hinanden.

Men pludselig kom en hurtigt gaaende med forfærdelsens præg i ansigtet. Det var Malene. Hun saa hverken til høire eller venstre, gik med hodet løftet, op trappen til Klas og ind til Alvilde. Der kasted hun sig jamrende over sengen og kyssed veninden flere gange paa den snehvide pande og de tynde, hule kinder.

«Alvilde, Alvilde!«

Malene bøied sig over hende og hulked.

«Hvor dette er forfærdeligt, du. Hvad har han sagt, din far? For Guds skyld, svar mig,

Alvilde — lig ikke slig og se paa mig; jeg holder det ikke ud. Alvilde da!»

Men denne laa der hvid i ansigtet og stirred frem for sig med et underligt blik, tilsyneladende uden at høre venindens ord.

Bedrøvet til døden tog Malene en stol og rykked frem til den syges hovedgjærde. Der satte hun sig, slog sin arm om Alvildes nakke og blev ved at tale kjærligt og opmuntrende til hende. —

I huset var der nu stille, ganske stille. En sjelden gang gik nogen over tunet. Malene blev siddende, mens minutterne gik, og hørte tilslut gamle Klas og Martin komme ind gadedøren. En tidlang hørte hun deres stemmer. Saa forstummed ogsaa disse, og natten kom.

Siden hørte hun Alvilde sige: «Er det dig, Malene?»

Og da hun svared ja: «Jeg elsker dig, Malene,» hvorpaa hun kyssed hende.

En tid efter, men svagt: «Malene.»

«Ja?»

«Glem mig ikke, du, men tænk imellem paa mig og bed for mig.»

«Javist, Alvilde. Er du syg?»

Og hun svared: «Nei — ikke det, men træt. Jeg føler, at jeg snart sover ind. Og jeg vaagner vel aldrig mere. Men gaa du kun og lad mig

være alene. Du trænger ogsaa til at hvile. Farvel, Malene.»

Denne blev en stund siddende, til Alvilde lukked øinene og syntes at sove. Da bøied hun sig over hende og aanded et sidste kys paa venindens høie pande. Saa gik hun lydløst over gulvet, aabned døren og gled stille ud af huset.

En time senere vaagned Alvilde. En stund sad hun stiv og opreist i sengen; saa klædte hun sig hurtig paa, gik ud af værelset og vandred som en søvngjænger over tunet og ned mod havet. Det laa mumlende for hende, dunkelt i mørket og blev borte langt ude.

Neppe et vindpust rørte sig. En kjeld fløited langt og klagende....

Alvilde gik ret frem, ned skraaningen mod udsiden og naaed stranden. Hun stansed ikke, gik hen over den raslende singel og rullestenene og ud over havstokken. Det var ebbe: havet havde trukket sig tilbage, og sanden laa bar langt ud med brun, vissen tang og store stene.

Henover sanden vandred hun, mens fodens aftryk bag hende langsomt fyldtes med vand, videre og videre, til de første bølger skylled hen over hendes sko. Det blege ansigt stirred ret frem for sig, skridt efter skridt tog hun, mens vandet steg hende op over anklerne. Hun gik stadig fremad; nu naaed det hendes knæ og steg hende lidt efter

til hoften. Hænderne holdt hun krampagtig sammenknuget over brystet. Lidt efter lukked hun øinene, stadig vandrende fremover, til vandet naaed hendes skuldre. Da stansed hun, snued ansigtet mod Hjeiløen og lod sig synke bagover i havet.

3.

Om morgenen fandtes Alvilde drivende i det grunde vand langs udsiden. To mænd bar hende op til husene. Malene vaaged hos liget to nætter; den tredie dags eftermiddag roedes den døde ind fjorden til Hovøen og begroves paa Hovøens kirkegaard ved siden af Arent. Alle de unge fulgte og de nærmeste slægtninge med undtagelse af faderen.

Det var en blank vaardag med tindrende sol over gravene og deres fattige prydelser og kors. De store lønnetræer stod fulde af ungt, saftigt løv, ved deres fødder groed de spinkle blaaklokker og den gule løvetand, vaarens sidste blomst, og over det hele ringed malmklokkerne i Hovøens hvide murkirke.

Den gamle provst maatte støttes hen til graven. Han var fremdeles svag og sygelig; hans helbred var undergravet, og den sorg, han følte over at staa ved den unge Alvildes grav, havde taget haardt paa ham. Det er altid ondt for den, der

er gammel og ensom, at se det unge, spirende liv omkring sig dø.

Efter en kort, gribende tale, i hvilken han udtalte sit sikre haab om Alvildes sjæls frelse og siden dvæled ved den afdødes elskelige og fromme væsen, sagde han:

«Denne unge, hensovede kvinde kan kanske staa skyldig i manges øine. Men jeg siger eder: Fordømmer ikke, saa skulle I ikke fordømmes; saa taler Herren eders Gud, som ransager hjærter og nyrer. Hver den, der har lagt sten til denne unge kvindes byrde, er mere skyldig end hun. I skulle hjælpe hinanden og staa hinanden bi, og ikke gjøre nogens byrde tungere at bære, end den allerede er. Thi, siger Herren: det er nødvendigt, at forargelserne kommer; men vê det menneske, ved hvilket forargelserne kommer.»

Efter dette nedbad han Herrens velsignelse over forsamlingen og den ulykkelige, de idag havde fulgt til jorden. Saa kasted han langsomt de tre skuffer jord paa Alvildes fattige kiste:

«Af jord er du tagen — til jord skal du blive — og af jorden skal du igjen opstaa!»

Mange graat nu. Da den gamle provst snued sig for at gaa, lod han først de milde øine vandre henover de unge. Det var længe siden, de havde seet hinanden nu; han gjenkjendte dem alle, nikked sørgmodigt til dem og sagde stille: «Maatte I alle

vandre herfra ligesaa rene i eders sind som hun, I graater over nu.»

Saa gik han langsomt støttende sig til degnen, mens følget toged ned til stranden. Sidst kom Malene. Hun havde, da de øvrige fjerned sig, kastet sig paa knæ ved Alvildes grav og alene taget farvel med det dyreste, hun vidste.

* * *

Men nat til næste morgen hændte det, at døren til Martins soverum blev aabnet, og tre af Alvildes jævnaldrende venner listed ind, drog den halvnøgne mand ud paa tunet og ned mod indsiden. Flere vented skjult omkring; nu kasted de sig over ham med hug og spark; pisked ham med seige vidjekviste, slog ham i munden og slængte ham de smudsigste haansord i ansigtet.

Martin havde forsøgt at skrige; de trued ham i førstningen til at tie og lod ham siden synge ud af fuld hals. Senere blev han slængt ned i en gammel pram, hans klæder kastedes efter ham, vadsækken og den store plydshat gjorde følge, og tilslut kom en løbende med hans bønnebog, slynged den i hans pande og bad ham reise ad helvede til. Saa fik han en gammel aarestump at vrikke sig frem med, de skjøv baaden udover og stod raabende og hujende paa stranden, til en bøied

sig ned, greb en sten og kyled efter ham. Et øieblik efter havde de andre gjort ligedan, og nu sused en regn af stene efter lægprædikanten, der stod blødende og jamrende, næsten nøgen i natten og vrikked rasende afsted, mens eder, forbandelser og indimellem sagtmodige skriftsprog flømmed af hans mund.

Tilslut blev han borte i mørket, og kun lyden af den vrikkende aare hørtes.

— — Efter dette voldsomme udslag af et længe tilbageholdt had var det, som de endelig var vaagnet, de unge, til bevidsthed om en hidtil uanet kraft og styrke.

Hadet mod Martin kulminered med Alvildes død. De tilskrev ham skylden for det hele, for at have ophidset faderen til det yderste mod hende, og deres forbitrelse var end yderligere øget, da Malene, samme dag Alvilde var begravet, fortalte om dennes møde med lægprædikanten den aften nede i stranden. Og dette sidste havde bragt bægeret til at flyde over.

Men nu stormen havde raset ud, sænked sig atter stilhed og ro over øen. Men en stilhed og ro af en helt anden art end den vanlige. Med Martin havde de gamle mistet sin hærfører, sin gjenopstandne Samson, og de unge sin underkuer og værste fiende. Nu stod de overfor hinanden mere jævnsterke, mere bange for hinanden, mere

mistroiske og mere vagtende end nogensinde. Kløften mellem dem var nu ogsaa langt mere synbar end før, saasom begge parter ængstelige holdt sammen hver paa sin side og skuled til hverandre, som to jævnsterke dyr, der er bange for, at den ene skal angribe den anden, og staar ventende med krumme rygge og øie hugget i øie.

Men mellem dem stod Alvilde. Ved sin død knugende dem i smerte, ved sin død advarende dem begge, og ved sin død bredende en dump sorg over øen.

Saaledes gik en tid, og det blev sommer.

4.

Imedens var meget blevet anderledes paa Hjeiløen.

Gamle Klas, der før gik streng og skræmmende omkring, var nu en helt anden. Han var lidt efter lidt begyndt at skrumpe sammen og svinde ind til en skygge og saaes meget sjeldent. Ikke heller holdt han sig længer til naboerne, men drog sig tilbage og lod til helst at ville være alene. Om dagen gik han nødig ud; derimod saaes han flere gange i skumringen at vandre bøiet og grublende for sig selv, helst hvor han kunde tro sig useet.

Men mange var heller ikke de, der søgte ham. Efter Alvildes død var det, som de helst vilde gaa afveien for ham. Han var ikke længer den i deres midte, om hvem de flokked sig og saa op til. Han var bleven staaende saa rent alene. Gardia, den gamle kloge kone, var den eneste, der talte noget med ham. Siden datteren gik bort, var hun flyttet ind hos ham og stelled for ham. Hun var nogen-

lunde den samme, og hende talte man gjerne med. Oftest kom hun da ind paa de sidste hændelser og lod imellem falde ord om, at hun nok hele tiden havde forstaaet det hele. Hvad var det, hun spaaed, da Tørres fandt det underlige barn i sjøen? Det var et nyfødt barn, han fandt, saa lignelsen og betydningen heraf var klar nok for dem, der vilde forstaa.

Ja, de to, Klas og Gardia, talte stundom sammen.

Det var ord og meninger, ikke enhver vilde forstaaet, der da kom frem. Det var ogsaa gjerne gamle Klas, der begyndte samtalen. Han kredsed da altid længe og forsigtig omkring det, han egentlig vilde have frem, følte sig for og forsøgte at lure ud, hvad hun mente om det samme, før han turde vaage sig til at spørge. Ofte spurgte han slet ikke, men fik hende til at lægge ud om det, han netop vilde vide. Han var øiensynligt i stor sindsspænding hele tiden; først naar han havde faaet det svar, han ønsked, blev han roligere.

Og Gardia forstod ham saa godt, hun føied sig efter ham og forsøgte at finde ud, hvor manden vilde hen, for at kunne svare ham, som hun vidste, han helst vilde. Paa den maade kunde hun faa ham roligere.

Saaledes kunde Klas begynde:

«Mindes Gardia ypperstepresten Eli, til hvem

Hanna, der havde ægtet Elkana af Levi stamme, kom med Samuel, sin søn?»

«Dommeren i Silo, ham, der havde de ugudelige sønner?» svared Gardia.

«Akkurat ja. Da deres onde rygte kom for hans øren, saa staar det i skriften, at han sagde: ikke saa, mine børn; men han tugted dem ikke.»

«Nei, han tugted dem ikke, nei. Han var ikke sine sønners rette fader. Han hørte ikke til de gode fædre, nei. Er det ikke saa, Klas mener?»

«Jo, jeg mener som saa, at Gud Herren Jehovas strenge vrede kom over ham og knækked hans hals, fordi han ikke vared dem ad mod synden og daarligheden.»

«Og det mener Klas, kan hænde, at en skal give agt paa. En er ansvarlig for børnene og skal opdrage dem i Herrens formaning og bønnens tugt til at vorde sande lem under Kristo. Se, det er det, en skal lære af historien om Eli og de ugudelige sønner, at ikke børnene skal komme hisset til pinen for ens egen blindheds skyld.»

«Og det staar skrevet i bogen, at hvo, som elsker sin søn, tugter ham tidlig, men hvo, som hader ham, sparer sit ris.»

«Men det har ikke Klas gjort. Klas har ikke sparet sit ris. Klas har ikke hørt til de daarlige fædre. Han har gjort, hvad han har kunnet. Vist var det trybeligt med hans datter, men hende har

den onde havt saa godt i sin vold, at al Klas's faderlige møie og tugtelige ris har været forgjæves. En maa bede og haabe til Herren, at hendes død maa vise de andre, hvor daarlighedens vei bærer hen.» —

Efter en saadan samtale blev da den gamle mand roligere; men det vared ikke længe, saa kom der atter noget over ham, der bragte ham til at uroes, som for noget, der pinte ham mere og mere. Det var, som det oftere og oftere kom paa og ængsted og naget ham, til han paa denne maade forsøgte at blive det kvit. Det lykkedes gjerne for en stund, men saa kom der igjen over ham en besynderlig uro, der fulgte ham og drev ham afsides. Saa tyed han da til Gardia og blev en tid bedre.

Men hver gang dette hændte ham, var han mere underlig og bange. Om dagen var han taalelig; det kom mest over ham i mørkningen.

En kveld saa Gardia ham staa bag huset og lytte, som efter noget fjernt borte. Da hun kom hen til ham, spurgte han saa, om hun kunde høre den forunderlige klokkeklang fra fjorden? Det lød mest, som ringedes en død til graven.

Siden begyndte han at tale med sig selv. Først sagte og mumlende, senere, saa det var forstaaeligt. Saaledes hørte Gardia ham mumle noget for sig selv en dag om drømme og varsler ovenfra.

Han havde da været besynderlig helt fra morgenen af. Lidt efter kom han hen til hende og spurgte, om hun ikke troed, at drømme havde en betydning? Husk kong Farao i Ægypten. Han drømte, og Josef tyded for ham, som det betød og vilde ske.

Hertil svared da Gardia, at det var ikke godt at vide. Sommetider kunde en drømme forud om det, som vilde ske, men til andre tider det rene ingenting og skidt.

— Men naar en nu tre nætter paa rad drømte det samme, saa var det vel ensbetydende med, at der var en mening i det, og da kunde det vel have sin betydning?

— Ja, saa kunde det, kan hænde, se ud for en selv. Og ingen, som ikke kjendte drømmen, kunde jo sige noget sikkert. En maatte vide, om han var ond eller god.

— Om han nu var af de onde?

— Ja, da vilde hun bare sige det, at hun for sin del ikke syntes, at det var noget at tage varsel af. Hvor tidt hændte det ikke, at en drømte alslags fælighed, som ikke gik i opfyldelse? Hun husked selv, at hun tidt havde drømt, at hun dratted ned fra et høit fjeld; men nu var hun snart halvfjersindstyve aar, og endnu havde hun aldrig drattet ned fra saameget som en sten. Nei, hun syntes ikke, Klas skulde give agt paa daarlige drømme.

Men dagen efter var han ikke anderledes. Han talte først længe om klokkerne, som ringed nede fra fjorden for de døde og dem, som værre var. Og saa vendte han sig mod hende:

«Jeg saa ham inat igjen. Han var efter mig altider.»

«Hvilken var efter?»

«Han den stygge der nede i fjorden.»

«Hvad er det, Klas mener?»

«Han, Gardia ved nok, hesten — han, som laa i stranden — den store hvide.»

«Var han efter Klas?»

«Han var efter, siger jeg. Han kom op af sjøen og fulgte trudt, der jeg gik foran, klods bagefter, og jeg var ikke kar om at komme fra ham. Jeg kommer aldrig fra ham.»

«Jo, han gaar nok væk, skal han se. Men nu skal Klas ikke bryde sig noget om hesten, for han har jo ikke havt noget at gjøre med den styggingen. Nei, Klas skal gjøre just, som jeg siger: aldrig æns hesten, siger jeg, aldrig æns ham, far; saa maa han nok tilsluttes gaa did, han er kommen ifra.»

«Men om han nu ikke gaar?»

«Saa aldrig æns ham. Han er jo ikke til i virkeligheden og kan saalunde ikke skade noget menneske. Gjør just, som jeg siger det. Klas vil ikke angre paa det.»

Den gamle lod sig stagge ved dette og var rolig nogle dage. Men saa hændte det en nat, at Gardia vaagned ved, at han skjælvende af skræk kom ind i hendes værelse og vækked hende ved at sige:

«Nu var han der igjen. Han er derinde, siger jeg. Han har løbet efter mig i hele nat.»

«I Jesu navn, hvad er det, Klas siger?»

«Hesten — den hvide hest, siger jeg. Han er derinde. Han pusted mig koldt i ansigtet. Han er kommen efter mig fra sjøen.»

«Har Klas nu seet hesten igjen?»

«Han har æltet mig i hele nat. Jeg har løbet mig mest knækt for ham. Bare jeg har blundet, saa har han været der.»

Gardia, der i begyndelsen blev skræmt ved hans komme, var nu roligere og satte sig overende i sengen.

«Nu skal jeg følge Klas ind, saa han kan faa lagt sig, for det har han godt af, for nu er han syg og maa se til at faa sove ordentligt,» sagde hun saa til den gamle, der stod halvnøgen og drivende vaad af sved foran hende.

«Nei — nei, han kommer med det samme, han staar og lurer.»

«Jo, nu skal Klas gjøre, som jeg siger. Saa skal jeg koge en taar salviethe til ham og sidde hos ham, saa ikke den stygge, hvide skal gjøre

ham noget. Vil saa Klas give mig fyrtøiet, saa tænder jeg lys; saa blir det vel bedre for ham, stakkar.» —

En stund efter sad Gardia og vaaged hos ham. Et tyndt talglys brændte paa bordet, og nu saa hun, hvor mager og udtæret han var blevet. Der var ogsaa kommet et præg af mørk lidelse over ansigtet, hvis furer og rynker var blevet dybere. Haaret var tyndere, næsen skarpere, og øinene laa dybt inde. Hun følte inderlig medlidenhed med ham.

Om en tid begyndte han at blive urolig og mumle i søvne. I førstningen forstod hun ham ikke, saasom ordene kom uklare og stødvise frem, men saa kom lidt efter lidt enkelte tydelige ord, og efter dem hele sætninger:

»Nei, siger jeg, nei! Jeg fôr ikke for strengt med hende. — Det var ikke min skyld — det var hans, den andens. I Jesu søde navn, jeg gjorde kun min pligt — — — hvad, om jeg havde hørt til de urette fædre, hvis ondskab hjemsøges paa børnene — paa dem i tredie og paa dem i fjerde led — men jeg gjorde det ikke — nei — jeg gjorde, som det burde mig at gjøre — — strenghed og tugt og Herrens formaning — — det kunde blevet hele øen til fordærv.»

Efter dette laa han en stund stille. Men saa antog hans ansigt med êt et forfærdet præg, og han begyndte at skrige, samtidig som han blev

urolig og bevæged arme og ben. Tilslut reiste han sig halvt op og gjorde et byx ud over sengekanten, saa han blev halvveis liggende paa gulvet.

Gardia fik ham op igjen og forsøgte at vække ham. Tiltrods for, at han nu og da aabned øinene, var han ikke vaagen, men syntes at være i en mareridtlignende tilstand, hvoraf han langsomt løstes til besindelse. Da begyndte han at graate og stamme noget om den hvide hest, der igjen var efter ham, samtidig som han greb Gardia i haanden.

Først langt ud paa morgensiden kunde Gardia liste sig fra ham. Han laa da rolig og sov.

Men som nu dette gjentog sig oftere og oftere, var det, som ogsaa Gardia smittedes af den samme lønlige angst for den hvide hest, der altid var efter ham i drømme. I Jesu navn, hvad var dette? Herren maatte tilslut alligevel i sin uransagelige visdom mene noget med det. Var det en straffedom over manden, dette med den hvide hest fra sjøen, der aldrig lod ham i fred? Havde han faret for strengt med hende alligevel, og var nu dette Herrens vrede, som var over ham?

Hun talte gjentagende gange herom til de øvrige, og de var ikke længe om at fælde dommen over ham. Han havde været for streng mod Alvilde, han havde bragt sin eneste datter til det, at hun gik hen og tog livet af sig. Sikkerlig var nu

Herrens straffedom over ham. Det var ikke venteligt andet. Det var bedst ikke at have noget med Klas at gjøre. —

Gardia maatte nu sove hos ham hver nat. Undertiden vaagned han i angst og rædsel for den hvide hest, der atter forfulgte ham, eller han reiste sig op og lytted:

«Hør klokkerne; de ringer mest, som om de var herinde i stuen.«

Men saa en kveld hændte der noget, der slog dem med rædsel, alle dem derude paa øen.

Gamle Klas havde listet sig ud i skumringen, som han saa ofte pleied, og var henimod sengetid ikke kommet igjen. Tiltrods for sin angst for natten og mørket var det dog fremdeles, som han droges til dens uhygge og ensomhed, og hver kveld gik han gjerne langsomt og forsigtig en tur, seende sig omhyggeligt til alle sider. Efter en halv time kom han saa gjerne luskende ind bagveien som en skygge; kun denne ene gang var han endnu ikke kommet.

Gardia hented da Palle og Tørres og bad dem følge ud og lede efter manden. Nu var han saa besynderlig, føied hun til, at en tidt maatte være bange for at slippe ham alene. Der kunde saa let støde noget til.

Begge var villige, og alle tre gik nu i den dunkle aften sydover øen til de saa «Steinen»

dukke frem af mørket. Lige med det samme stansed de, thi borte under stenen lød et forunderligt gurglende skrig — et klagende raab, som den udstøder, der er stedt i stor sjælelig vaande. Og som de nu nærmed sig, saa de alle en høi mand springe hurtigt omkring den store, mørke sten. Det var Klas. Undertiden stansed han og kikked frem, som om der var noget paa stenens anden side, for hvilket han gjemte sig; men strax efter saa han sig tilbage og lod nu til at blive noget var; thi nu udstødte han atter det besynderlige skrig og begyndte at springe som en rasende, nu og da seende sig ængstelig over skulderen. Engang saa de ham braastanse med et forfærdeligt raab og i næste øieblik vende sig om og springe den modsatte vei. Tilslut snubled han og reiste sig ikke mere.

De tre skyndte sig nu skrækslagne hen til ham og fandt ham liggende næsegrus paa den flade berghelle. Og om de end dynked ham koldt vand i ansigtet, gned ham og rulled ham, blev han dog liggende ubevægelig, og de forstod, at han var død.

5.

Men efter dette saa flere den hvide hest løbe efter sig, helst naar nætterne var mørke; thi nu vidste enhver at fortælle, hvorledes gamle Klas var æltet ihjel af en hvid hest, der sprang efter ham rundt «Steinen», til han opgav aanden. Men dette kunde vel have sin aarsag i det, at flere følte sin sjæl betynget af, hvad Klas havde lidt for, og saaledes gik omkring med en hemmelig uro i brystet.

Og derfor blev det mere og mere sjeldent, at nogen vaaged sig alene ud efter kveldingen. Hændte dette, hørte han da ofte skridt bag sig, der fulgte efter, hvor han gik. Og turde han snu sig, kunde han da stundom se en hvid hest følge sig. Lagde han saa vetskræmt paa sprang, kunde han bag sig høre hovslagene af en galloperende hest, der sprængte efter ham over rullestenene, saa gnisterne spruted. — —

I al denne tid leved de unge mest for sig selv, temmelig uberørte af, hvad der foregik omkring

dem. De saa de gamle skrumpe sammen og rent tørre ind, alt mens de selv folded sig ud, som planten i sol. De hørte dem fortælle om den hvide hest og smittedes vel noget af den almindelige angst, men paa en helt anden maade. For dem var og blev det hele kun snak, som af folk, der gaar i barndommen; men hos de ældre var det udslag af en ond samvittighed, der aldrig lod dem i ro, der pinte og plaged dem og, om end halvt ubevidst, kræved dem til regnskab. Thi Alvildes selvmord og Klas's gaadefulde død havde bragt angsten og samvittigheden til at røre sig hos dem. Og kanske havde noget halvglemt dukket op og rørt sig i enkeltes sind, minder fra deres egen ungdom, minder om hemmelig synd mod slægtens love, minder om bleg elskov, der siden var kvalt og dødet i deres hjærter. Saaledes kom kanske enkelte til at føle det, som om Alvilde havde sonet og lidt for, hvad ikke bare hun, men de selv og andre havde syndet. Og dermed vaagned hos dem skammen og samvittigheden.

Og den, der har ond samvittighed, er ræd for mørket og dets skjulte magter.

Og nu Martin var borte og Klas var død, var det, som de havde mistet det blandt sig, hvortil de før havde støttet sig og klynget sig fast. Og derfor, naar noget kom paa, følte de sig utrygge,

uvante med at stole paa sig selv, og ligned en hjord uden hund og hyrde.

Som ved en stiltiende overenskomst havde de længst ladet al misnøie og fiendtlighed mod de unge fare, savnende disses friske kræfter, som de nu forstod var dem overlegne.

Saaledes gik nogen tid, og imedens leved de i stigende angst og uro. Det var, som de var kommen bort fra de gamle, kjendte enemærker og sluppet ud i noget ukjendt fremmed, hvor de gik omkring, famlende som i blinde og ønskende sig tilbage. —

Men saa en eftermiddag kom der bud fra den gamle provst, at han nu laa meget syg og før sin død ønsked at tale med de unge paa Hjeiløen; alle dem, der havde været Alvildes venner. Og saa roed de da henimod kvelden afsted, de unge, indover den blaa fjord, forbi øerne og skjærene til Hovøen. —

Den gamle provst laa i en stor himmelseng, der var flytted ned i det rummelige kontor. Paa skrivebordet stod lysene tændt med de røde papirskjærme over, og sengens blomstrede omhæng var slaaet tilside, saa lysskjæret faldt henover hans blege ansigt med den pergamentagtige hud. Saaledes laa han taus og rolig ventende døden og søvnen paa Hovøens blomstrende kirkegaard, da de unge samled sig om ham.

For at faa bedre plads var dørene slaaet op til dagligstuen, og efterat enhver havde trykket ham i haanden, fyldtes begge stuerne stille og langsomt af de unge, der neppe voved at hviske, for ikke at forstyrre ham.

Efterat den sidste havde trykket ham i haanden, reiste han sig halvt, mens Malene stod ved hans hovedgjærde og støtted ham.

«Jeg vil gjerne sige farvel til eder,» begyndte han med langsom stemme, «men jeg orker ikke stort at tale. Jeg vandrer nu snart herfra, og der jeg kommer, ved jeg forvist, at jeg skal træffe en, der for ikke saa længe siden vandred i eders midte. Skal jeg saa tage eders hilsen med, mine børn?»

«Ja, ja,» lød det rundt om ham, sørgmodigt og dæmpet.

«Og skal jeg saa sige, at I ikke har glemt hende, men at I vil huske hende og mindes hende med tak og kjærlighed?»

«Ja, ja.»

«Og at I vil stræbe efter at leve eders liv i sandhed og kjærlighed til Vorherre, saaledes som jeg lærte eder det?»

«Ja, ja.»

«Saa farvel, farvel allesammen. Den, der lever i Vorherres sol, den, der ikke drager sig unda Vorherres velsignende lys og venlige smil, den

gaar sig ikke saa hurtigt træt i livet. Det er ikke nødvendigt at vandre i mørke, at søge mørket og dets dystre liv for at finde veien fremad og opad; den, der vandrer under Vorherres sol og i den lyse dag, finder lettere frem. Husk det, mine børn, og farvel allesammen.»

* * *

Imedens var de gamle alene tilbage, og det begyndte at skumre over øen. Pludselig kom en springende og fortalte, at han havde seet et stort laxestim gaa nordover i retning af garnene og tæt under de flade berg nede i havstranden.

Dette var noget sjeldent. Langs øens udside var der vistnok i aarrækker drevet et stort laxefiske, men nu den sidste sommer var det rent slaaet feil. Garnene stod tomme morgen efter morgen, aften efter aften; imellem kunde en svæle forvilde sig ind; men noget fiske blev der ikke.

Derfor bragte denne besked strax alle paa benene, saa der ikke mange minutter efter stod en hel flok langs stranden, udenfor hvilken garntønderne og flydekorkerne kunde skimtes i tusmørket.

Om lidt roed Tørres og en mand til ud i fiskeprammen og gav sig til at drage garnene. Det gik langsomt; de paa stranden saa Tørres tage ind og slippe ud not efter not. Men endelig

saa de ham hælde sig udover med en træklubbe i haanden og slaa gjentagende gange i vandet, hvorpaa han med en kortskaftet hov løfted noget tungt op i baaden. Dette gjentog sig gang paa gang; det var klart, at garnene stod fulde af lax.

Imedens mørkned himlen til med store skyer, og endnu holdt de paa de to derude i baaden. Først efter halvanden times forløb kom de roende ind med prammen lastet halvt af stor, fed lax.

Kar og trug stod færdige paa stranden, og nu satte hele følget sig i bevægelse hjemover med fangsten. Sidst kom tre gamle koner, der ikke var videre til at gaa.

Da hørtes med en gang et gjennemtrængende skrig, der fik følget foran til at stanse og vende hoderne; og nu fik de se de tre gamle koner komme springende. De to kom først; men den tredie var kleinest tilfods og kunde ikke følge de andre. Hun skreg derfor desto mere; de hørte hende raabe noget om den hvide hest, der var efter hende, og saa hende tilslut gjemme sig bag en busk.

Men nu blev hele følget grebet af en panisk skræk og satte rædselsslagne, tildels skrigende afsted. Og herved øgedes forvirringen og larmen. Enhver troed, at hans sidemand havde seet noget, og skyndte sig derfor hjemover. Kar og trug blev ladt i stikken; alle tænkte kun paa sig selv og

troed ofte i en andens skridt bag sig at høre den hvide hest komme galloperende. Det var en vild flugt over rullestenene og lyngbakkerne; hele skaren styrted over hals og hode op mod husringen. I den mørke nat hørtes det hele som trampen af en flygtende hjord — skrigene kunde være vogternes eller deres, der traakkedes under af de springende dyrs hove. Nu og da gled en i en sleip, glat lax, der laa henslængt i lynget, og styrted overende. En anden rendte lige over ham trædende paa hans hænder og fødder, ikke agtende paa hans jamrende skrig: det var, som det sidste gran fornuft og menneskelighed var blæst bort hos hver af dem: det hele var kun en flok flygtende dyr, der vætskræmte satte afsted for at berge livet.

Da de havde naaet husene, blev der et kapløb om at naa dørene. Enkelte af disse var laaset af, og i forfjamselse herover blev vinduerne slaaet ind og dørlaasene sprængte med rasende spark.

Først længe efter blev der nogenlunde orden, og ophidselsen og skrækken lagde sig.

Men nu savnedes den ene af de gamle koner. Der sendtes bud rundt i husene efter hende, men hun var ingensteds at finde. Ingen havde mere seet noget til hende. Hun var ikke kommet ind paa tunet med nogen af de øvrige, men maatte fremdeles være ude i lyngmarken.

Tilsidst fik de sat saa meget mod i hinanden,

at de blev enige om at væbne sig med lygter og gaa ud for at lede. Det var nu henved midnat.

Siden toged da et underligt følge ud i mørket. To og to sammen, alle med lygter, som de ængstelige lyste for sig med. Saaledes vandred det besynderlige tog langsomt ud over lyngmarken og ned mod udsiden. En stund efter tabte husringen sig i mørket, og en sælsom uhygge tog dem alle fangen.

Paa øen var der nu stille, kun skridtene af de vandrende skikkelser hørtes. Ingen talte med hinanden, og som en procession af munke bevæged toget sig fremover. Om lidt stemte en bange røst i en salme, og de andre slutted sig strax til, tyende ind under sangens beskyttende vinge:

Det mulmer mod den mørke Nat,
Og Dagen er oppaa sit sidste Fjed,
Mod Vester haver Solen sat
Sin Gang hen til sin vanlig' Nedgangs-Sted;
I Jacob rinder dog en Stjerne op
Saavel i Dalen, som paa Bjerge-Top.

Lad mørknes ikkun immerfort,
Jeg gruer dog for aldrig nogen Ting,
Naar Luften bliver fæl og sort
Saa lyser Jesus om mig rundt omkring,
Hans Aand i mig et Lys oppustet har,
Som over alle Verdens Blus er klar.

Nu vil jeg falde ydmyg ned,
Og kysse Støvet for min Herres Fod,

Fordi hans store Miskundhed
Er saa mangfoldelig mig overgroet;
Før Solen skal mig slet af Syne gaa
Vil jeg med Hjertens Tak for Herren staa.

I takt til den langsomme salmesang vandred de afsted, over rullestenene, henad den øde lyngmark og ned skraaningen mod havet. Lavt over dets disige rand stod fiskestjernen rød som en glo i mørket. Nu tegned husringen sig bag dem som et mat silhouette mod den skyede nathimmel. Og ude fra det dunkle hav drog sig et klagende skrig fra en flyvende fugl.